

EDUCATION

Professionele Bachelor in het Kleuteronderwijs

Zelfstandig project

Het optimaal en duurzaam implementeren van
de handpop in een kleuterklas

PROMOTOR
ALIDA PIERARDS

STEPHANIE PIERRE
ACADEMIEJAAR 2015-2016

Voorwoord

Via deze weg zou ik graag een aantal mensen willen bedanken die mij tijdens mijn opleiding kleuteronderwijs hebben begeleid en gesteund. Dankzij de hulp en de steun van deze personen heb ik de kans gekregen om mij tot een volwaardige kleuterleerkracht te ontplooien.

In de eerste plaats wil ik mijn ouders en vriend bedanken. Zij hebben mij de kans gegeven om te studeren en hebben mij van in het begin gesteund om mijn droom als kleuterleerkracht waar te maken. In moeilijke en soms stressvolle tijden stonden zij altijd klaar om mij op te vangen.

Graag wil ik ook mijn promotor, mevrouw Pierards, bedanken voor het begeleiden van mijn zelfstandig project en voor de tijd en moeite die zij in het begeleiden gestoken heeft. Dankjewel daarvoor.

Ten slotte wil ik de opleiding in het algemeen bedanken om mij de kans te geven om mijn stage in het buitenland uit te voeren. Dankzij deze kans heb ik mijn eindwerk hierover kunnen schrijven en ben ik erg gegroeid, niet enkel als leerkracht maar ook als mens.

Aan diegenen die ik hier niet heb vernoemd, maar die mij doorheen deze jaren ook geholpen hebben, ook bedankt!

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
1 Inleiding.....	6
2 Praktijkprobleem	7
2.1 Onderzoeksdoel	8
2.2 Onderzoeksvraag.....	8
2.2.1 Welke meerwaarde biedt de living puppet?	8
2.2.2 Welke ontwikkelingsdoelen worden gestimuleerd?	8
2.2.3 Waarin verschilt de aanpak in functie van de doelen die je wil realiseren?	8
2.2.4 Aan welke voorwaarde moet worden voldaan voor optimaal gebruik?	9
2.2.5 Wat kunnen de valkuilen zijn bij het gebruik van een handpop?	9
Literatuurstudie.....	10
3 Het werken met een klaspop	10
4 Wat is een living puppet?	11
4.1 Het kiezen van een living puppet.....	11
4.2 Doelgroep	11
4.3 De handpop gebruiken in de klas: waarmee moet je rekening houden?	12
4.4 De meerwaarde van een handpop	13
4.4.1 Meer dan speelgoed.....	13
4.4.2 Belevingswereld en leefwereld van het kind	13
4.4.3 Openheid van het kind	13
4.4.4 De living puppet kan overal en altijd gebruikt worden	13
4.4.5 Het karakter (identificeren)	13
4.5 De living puppet: ook een meerwaarde voor de ouders?	14
4.6 Een pop gebruiken als visuele ondersteuning om de betrokkenheid te vergroten..	14
4.7 De living puppet inzetten voor verschillende doelen	14
4.8 De relatie met de living puppet	15
4.8.1 De relatie tussen de living puppet en het kind	16
4.8.2 De relatie tussen de living puppet en de leerkracht	16
4.9 De invloed van de handpop op het pedagogisch klimaat.....	16

4.10	Van simpele pop tot volwaardige vriend	18
4.11	Het introduceren van de handpop in de kleuterklas	18
4.12	Gebruik maken van attributen	19
4.13	Activiteiten en hoekenwerking	19
4.13.1	Belangrijke aandachtspunten	20
4.14	De handpop is een meerwaarde om doelen te bereiken.....	20
4.14.1	Taalontwikkeling.....	21
4.14.2	Sociaal-emotionele ontwikkeling.....	22
4.14.3	Cognitieve ontwikkeling	22
5	Praktijkgedeelte.....	24
5.1	Onderzoeksvraag.....	24
5.2	Hoe ga je tewerk?	24
5.3	Wat kan ik daarvoor doen?.....	24
5.3.1	Informatie verzamelen: bronnen	24
5.3.2	Verwerken van bronnen	25
5.3.3	Beginsituatie.....	26
5.3.4	Observatieformulieren	30
5.3.5	Activiteitenfiches zonder pop.....	31
5.3.6	Reflectie activiteitenfiches zonder pop.....	31
5.3.7	Activiteitenfiches met pop.....	31
5.3.8	Reflectie activiteitenfiches met pop	31
5.3.9	Grafieken: vergelijking effect zonder/met living puppet.....	32
6	Conclusie	136
	Literatuurlijst.....	138
	Bijlagen	140

1. Inleiding

In mijn derde opleidingsjaar kreeg ik de kans om mijn droom waar te maken: Een buitenlandse stage doen in de Verenigde Staten van Amerika. Omdat ik tweetalig ben (Nederlands-Frans) ben ik op zoek gegaan naar een immersieschool Frans, zodat ik de kleuters de Franse taal zou kunnen bijleren. Zo ben ik terecht komen bij de 'North Seattle French School' gelegen in Seattle, Washington.

Ik vond het interessant om mijn eindwerk te linken aan mijn buitenlandse stage. Ik communiceerde met mijn buitenlandse stageschool over mijn praktijkervaring in België en de school kreeg veel interesse voor de Living puppet die ik reeds in België gebruikte in de kleuterklas.

Op vraag van de school zelf zal mijn eindwerk dus gaan over de handpop. Zij vroegen zich af hoe je de handpop optimaal en duurzaam kan implementeren in de kleuterklas. Voor dit onderzoek gebruik ik de Living puppet genaamd: 'Louis'.

Mijn zelfstandig project behandelt een praktijkprobleem waarover jullie zowel het theoretische gedeelte als het praktijkgedeelte kunnen lezen.

In de literatuurstudie kunnen jullie lezen wat een living puppet precies is en hoe je deze kunt gebruiken in de klas. Je krijgt uitleg over het introduceren van de handpop en wat de mogelijke valkuilen zijn. Verder bespreek ik enkele ontwikkelingsdoelen die je met de living puppet optimaal kan nastreven: de taalontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling.

In het praktijkgedeelte kan je de acties lezen die ik ondernomen heb met de bijhorende reflecties. Ik heb de activiteiten m.b.t. verschillende ontwikkelingsdomeinen uitgevoerd zonder living puppet en nadien met de living puppet. De activiteiten staan uitgeschreven in een activiteitenfiche gevolgd door een reflectie en een observatieformulier per les. Ik vergelijk beide activiteiten steeds opnieuw om tot een concrete conclusie te komen.

Als output van mijn zelfstandig project schreef ik een handleiding uit over het implementeren van de handpop. Hierin staat o.a. de meerwaarde, de doelen, de valkuilen en de activiteitenfiches om aan bepaalde ontwikkelingsdoelen te werken.

2. Praktijkprobleem

In dit gedeelte vertel ik jullie waarom ik voor dit zelfstandig project gekozen heb. Ik heb voor dit zelfstandig project gekozen omdat ik in het derde opleidingsjaar de kans kreeg om mijn droom waar te maken: Een buitenlandse stage doen in de Verenigde Staten van Amerika. Omdat ik tweetalig ben (Nederlands-Frans) ben ik op zoek gegaan naar een immersieschool Frans, zodat ik de kleuters de Franse taal kan bijleren.

Zo ben ik terecht komen bij de 'North Seattle French School' gelegen in Seattle, Washington.

Ik vond het interessant om mijn eindwerk te linken aan mijn buitenlandse stage. Ik communiceerde met mijn buitenlandse stageschool over mijn praktijkervaring in België en de school kreeg veel interesse voor de Living puppet die ik reeds in België gebruikte in de kleuterklas. Ik heb hen wat meer informatie gestuurd over de handpop maar zij wilden hier verder op ingaan. Omdat deze school een immersieschool is, vonden zij het interessant dat een pop de taalontwikkeling van kleuters kan stimuleren.

De school had een doel voor ogen. Ze wilde de handpop gebruiken om bepaalde leerdoelen te bereiken:

- Taalontwikkeling
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling

Deze selectie werd gemaakt in samenspraak met mijn stageschool in Seattle. Zij hebben deze doelen gekozen omdat het algemene doelen zijn die vaak terugkomen in verschillende activiteiten en tijdens de hoekenwerking.

De 'North Seattle French School' gebruikt wel al poppen tijdens lesactiviteiten en hoekenwerking zoals theaterpoppen, knuffeldieren in de leeshoek, babypoppen in de keuken, ... Maar ze hebben nog nooit gebruik gemaakt van een handpop die een actieve rol speelt en blijft spelen in de klas. Dit komt omdat ze de handpop (Living puppet) niet kenden en dus ook de werking ervan niet kenden. Als ze een pop gebruiken tijdens een lesactiviteit is die vastgebonden aan die activiteit en wordt de pop na de activiteit weer aan de kant gelegd. Als je niet weet wat een handpop/klaspop precies is dan kan je deze ook niet optimaal inzetten in de klas.

Uit mijn eigen ervaring in mijn vorige stagescholen in België kan ik meerdere opties afleiden waarom een school of een klas niet met de handpop/klaspop werkt:

- Je moet bij activiteiten en thema's altijd rekening houden met de pop.
- Sommige leerkrachten vinden het niet leuk om met een handpop te werken omdat ze zich niet op hun gemak voelen doordat het onwennig is, of ze niet veel over de werkwijze weten
- Je moet telkens bewust nadenken over de rol van de handpop en wat hij gaat zeggen/wil overbrengen naar de kleuters toe
- ...

Op vraag van de school zelf zal mijn eindwerk dus gaan over de handpop. Daarom is mijn onderzoeksvraag voor mijn zelfstandig project: Hoe je de handpop optimaal en duurzaam kan implementeren in de kleuterklas. Voor dit onderzoek gebruik ik de Living puppet genaamd: 'Louis'.

2.1. Onderzoeksdoel

Mijn onderzoeksdoel is een handleiding uitwerken voor de implementatie van het gebruik van een handpop in een context waar dat nog niet eerder gebeurd is. Deze handleiding zal een uitgewerkt scenario bevatten van de lessen om de handpop te introduceren. Lezers kunnen de activiteitenfiches lezen als voorbeeld om bepaalde specifieke gewenste doelen te realiseren door gebruik te maken van de handpop, m.a.w de handleiding beschrijft hoe de pop op verschillende manieren kan worden ingezet om bepaalde doelen na te streven.

2.2. Onderzoeksvraag

Mijn hoofdvraag is:

“Hoe kan ik het optimaal en duurzaam gebruik van een handpop introduceren in een context waar weinig met poppen voor educatieve doeleinden wordt gewerkt?”

Hieronder beschrijf ik ook nog enkele subvragen, waarop ik nu reeds kort inga en die verder worden uitgewerkt tijdens mijn praktijkonderzoek.

2.2.1. Welke meerwaarde biedt de living puppet? (Meurs, 2004)

Helen Meurs beschrijft wat de meerwaarde van de handpop is. Ik ga dit in mijn onderzoek toepassen om na te gaan op welke gebieden de living puppet effectief een meerwaarde biedt.

2.2.2. Welke ontwikkelingsdoelen worden gestimuleerd?

Door gebruik te maken van de living puppet kan je verschillende ontwikkelingsdoelen nastreven. Ik heb samen met mijn stageschool NSFS een selectie gemaakt van verschillende doelen waaraan we willen werken om deze optimaal te kunnen nastreven met behulp van de handpop. Deze doelen werden gekozen omdat ze veelvuldig terugkomen in verschillende activiteiten. Ze zijn van belang in elke activiteit en tijdens elk hoekenwerking:

- Taalontwikkeling
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Cognitieve ontwikkeling (Eva Kyndt, 2010)

2.2.3. Waarin verschilt de aanpak in functie van de doelen die je wil realiseren?

De handpop wordt functioneel ingezet. Dit wil zeggen dat de handpop een bepaalde functie krijgt om ontwikkelingsdoelen te kunnen realiseren. Ik ga verder uitzoeken waarin de aanpak precies verschilt om verschillende doelen na te streven.

2.2.4. Aan welke voorwaarde moet worden voldaan voor optimaal gebruik?

Het hanteren van een living puppet: Oefenen baart kunst. Er zijn een aantal aandachtspunten voor het correct gebruiken van een handpop in de klas. De living puppet (menspop) is een handpop met een beweegbare mond en twee beweegbare handen zodat de pop kan praten en bewegen op hetzelfde moment. Het hoofd ga je bespelen met je voorkeurshand. In het theoretische gedeelte gaan we hier verder op in.

2.2.5. Wat kunnen de valkuilen zijn bij het gebruik van een handpop?

Het gebruiken van een living puppet kan ook enkele valkuilen met zich meebrengen. Het is niet zo dat het gebruik van een handpop in de klas vlekkeloos kan verlopen. Ik ga na wat deze valkuilen kunnen zijn om hier nadien rekening mee te kunnen houden.

Literatuurstudie

In dit hoofdstuk kunnen jullie lezen over hoe je de handpop het beste kunt inzetten in de klas en hoe je met de handpop verschillende ontwikkelingsdoelen kan stimuleren.

In het eerste gedeelte van de theorie kan je de uitleg lezen over het werken met een klaspop, wat een living puppet nu precies is en hoe je de juiste pop kiest. Wat de aandachtspunten zijn bij het gebruiken van de living puppet in de klas en wat de meerwaarde ervan is. In het tweede gedeelte van de theorie kan je lezen hoe je deze living puppet nu precies kan introduceren in de klas en hoe je met behulp van de pop verschillende doelen kan bereiken. De geselecteerde doelen zijn; de taalontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling.

3. Het werken met een klaspop

In veel kleuterklassen wordt de klaspop gebruikt, maar wat is een klaspop en waarvoor dient zo'n pop?

Een klaspop is een pop die actief en duurzaam in de klas gebruikt wordt. De pop wordt betrokken bij verschillende lesactiviteiten en tijdens de hoekenwerking. Ze maakt deel uit van de groep en is een leeftijdgenootje voor de kleuters.

Kleuters leren door te observeren en nadien te imiteren wat ze gezien hebben. Rollenspel is daarom erg interessant en het stimuleert imitatiegedrag. (De ontwikkeling en groei van een kind, 2007) De klaspop moet door de leerkracht tot leven gebracht worden. De klaspop verliest zijn kracht als de leerkracht er niet ten volle 100% achter staat. Een klaspop is een vriendje van de kleuters die samen met hen de wereld ontdekt. Hij heeft ook een eigen karakter en eigen gevoelens die kunnen verschillen van anderen zoals ze in het echte leven ook van persoon tot persoon kunnen verschillen.

Een klaspop kan ook mee naar huis gaan. Bijvoorbeeld als kinderen verjaren of tijdens het weekend mag de pop telkens mee met een kleuter, ieder om de beurt. Hij kan dan over een dagboekje beschikken waarin de ouders samen met de kleuter kunnen schrijven wat de klaspop allemaal heeft meegemaakt en heeft gedaan. Dit wordt dan nadien door de leerkracht voorgelezen aan de andere kleuters.

4. Wat is een living puppet?

Voor mijn onderzoek gebruik ik een living puppet. Een living puppet is een menspop met een beweegbaar hoofd, een beweegbare mond en beweegbare armen. De menspoppen zijn 65cm groot en je kan kiezen tussen een meisje en een jongen. Je hebt ook veel keuze tussen verschillende culturen/kledingstijlen/typerende kenmerken. Je kan beslissen om een neutrale pop te nemen of je kan ervoor kiezen om een pop te nemen met oranje haar, felle blauwe ogen, rare kledij, ... Elke pop heeft zijn voordelen!

(Meurs, Menspoppen, 2004)

De living puppet kan zichtbaar spreken, kan emoties uitdrukken en heeft 2 bespeelbare armen. De living puppet kan een karakter krijgen naar keuze. Belangrijk is dat deze menspop het leeftijdgenootje van de kinderen wordt.

4.1. Het kiezen van een living puppet (Meurs, De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje, 2012)

Je moet een living puppet kiezen die je zelf interessant vindt, die je zelf mooi vindt. Enkel zo kan je een klik hebben met een living puppet. Je kan kiezen voor een jongen of voor een meisje. Je moet wel rekening houden met het feit dat jongens kritischer zijn opgesteld naar een pop toe dan meisjes. Jongens praten in het algemeen makkelijker tegen een jongenspop.

Ik heb voor een jongenspop gekozen met bruine ogen en blonde haren. Mijn living puppet heet Louis, een Franse naam voor de immersieschool waar ik mijn eindwerk tijdens mijn stage zal uitvoeren. De school waar ik stage ga doen is de 'North Seatte French School' in Seattle in de Verenigde Staten van Amerika. De leeftijdsgroep is Kindergarten waar de kleuters 5-6 jaar zijn.

4.2. Doelgroep

In het begin van mijn eindwerk kon je al lezen dan een valkuil kan zijn dat kinderen soms bang zijn van een living puppet. Vooral bij jongere kleuters moet je een living puppet voorzichtig introduceren. Jonge kinderen kunnen schrik hebben van de grote ogen, de grootte van de handpop zelf (65cm is al behoorlijk groot voor een pop), het rood in de mond van de handpop, ... Forceer zeker niets als je merkt dat het niet zo goed verloopt in het begin. Geef de kinderen voldoende tijd om te wennen aan de pop.

4.3. De handpop gebruiken in de klas: waarmee moet je rekening houden?

- **Oogcontact**
De pop zoekt oogcontact met de kinderen en met de leerkracht zelf. De vingers die je in de mond gebruikt moeten meer naar beneden gericht staan. Als je de vingers naar boven richt zal de pop naar het plafond kijken en de kleuters zullen dan de ogen minder/niet zien. Het oogcontact kan je oefenen door voor de spiegel te staan. Als de pop naar jou kijkt moet je het hoofd natuurlijk lichtjes draaien.
- **Vloeiend laten bewegen van het hoofd**
Laat het hoofd niet schokkerig en snel bewegen. De bewegingen van het hoofd moeten vanuit het polsgewricht komen. Een hoofd dat vloeiend beweegt is prettiger om naar te kijken.
- **Grote en kleine bewegingen**
Kleine bewegingen zijn beter dan grote bewegingen. Door de mondbewegingen klein te houden zullen de kinderen de ogen goed blijven zien. De kinderen worden met grotere bewegingen ook vaak onrustiger.
- **De handen**
Als je de handen wilt gebruiken heb je zelf geen handen meer vrij. Omdat één hand in de mond van de pop zit en de andere hand zit in de arm/hand van de pop. Als de handen van de pop een functie hebben is dit wel leuk om uit te voeren.
- **Stemgebruik**
Je pop krijgt een aparte stem. Een groot aandachtspunt is dat de stem niet overbelastend mag zijn voor jouw stem! De stem van de handpop moet ook altijd hetzelfde blijven. Het wordt zijn stem.
- **Synchroon bewegen van mond met stem**
Deze vaardigheid vraagt veel oefentijd. Het ritme van het spreken zal de bewegingen van de mond bepalen. Het is belangrijk dat de mondbewegingen klein blijven.
- **De zithouding**
De pop heeft benen om deze meer op een echte persoon te laten lijken. Het laten lopen, dansen, wandelen, ... van de pop zal onbestuurbaar worden. De pop kan best gewoon bij jou op de schoot zitten.
- **Emoties**
Gevoelens gaan gepaard met de situatie. De pop zal met woorden al duidelijk maken welk gevoel hij heeft en zal op die manier met bewegingen deze emotie ondersteunen. De pop kan ook net als mensen huilen, lachen, ...

4.4. De meerwaarde van een handpop (Meurs, De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje, 2012)

4.4.1. Meer dan speelgoed

De handpop is niet enkel een stuk speelgoed. Het bevordert de verschillende vaardigheden van de kinderen. Door gebruik te maken van de living puppet kan je de ontwikkeling van de kleuters stimuleren. Een handpop moet op een bepaalde manier gehanteerd worden. De handpop is een uitdaging voor kinderen.

4.4.2. Belevingswereld en leefwereld van het kind

De handpop is een vriendje van dezelfde leeftijd als de kleuters en geeft de kinderen vertrouwen. De kinderen zien de handpop als een kameraadje dat op hetzelfde tempo de wereld ontdekt en dezelfde dingen meemaakt als hen. De handpop geeft een ontspannen sfeer bij de kleuters. Ze kunnen zich beter identificeren met de handpop dan met de leerkracht. De handpop wordt een vriendje terwijl de leerkracht een leerkracht blijft. Het werken met de handpop gebeurt op niveau van de kinderen zelf. Hij helpt de kinderen bij het opdoen van nieuwe ervaringen.

4.4.3. Openheid van het kind (Meurs, De handpop en de praktijk, 2007)

Doordat het kind zich beter kan identificeren met de handpop gaat hij zich ook beter voelen bij zijn nieuwe 'vriendje'. De kinderen voelen zich veilig bij de handpop en uiten zich ook meer. Vooral teruggetrokken kinderen kunnen bij de handpop heel anders reageren dan bij de nabijheid van een leerkracht. De sociaal-emotionele ontwikkeling komt hier aan bod. Het gaat hier vooral om het omgaan met zichzelf en met anderen. De pop is het vriendje van de leerkracht. Wanneer de pop jouw kan vertrouwen dan zullen de kinderen dat ook doen.

4.4.4. De living puppet kan overal en altijd gebruikt worden

De living puppet past in alle thema's en bij alle activiteiten. Je kan de handpop altijd aanpassen aan elke situatie. De living puppet kan ook buiten de klas de band met de kinderen versterken door bijvoorbeeld bij hen te gaan logeren en de belevingen van het kind met de handpop in het boekje te laten schrijven. Dit boekje kan dan voorgelezen worden aan de andere kleuters in de klas.

4.4.5. Het karakter (identificeren)

De pop gaat als het ware 'leven'. Hij heeft dus ook een bepaald karakter nodig. Wat erg belangrijk is, is dat de pop een karakter moet krijgen op kindniveau, omdat een persoon die alles durft/alles kan niet geloofwaardig is en ook niet nauw aansluit bij de leefwereld van het kind. Een persoon die veel wil ontdekken rondom zich, maar soms ook bang is, kan als geschikt beschouwd worden. Het karakter kan ook evolueren doorheen het gebruik van de pop in de klas. Je speelt spontaan in op de doelgroep.

4.5. De living puppet: Ook een meerwaarde voor de ouders?

(Living puppets and hand puppets)

Ja! Een kind opvoeden kan soms een moeilijke taak zijn. Hoeveel ervaring en kennis je ook hebt. Een kind krijg je niet met een handleiding, We moeten het vooral zelf uitzoeken hoe je je kind gaat opvoeden. Veel mensen beseffen niet wat een pop als meerwaarde bij een kind kan betekenen. Een kind zal vlugger en geïnteresseerder luisteren naar een pop (die op de correcte manier gebruikt wordt om de magie over te brengen) dan naar een volwassene. Dit moet geen mensenpop zijn! Dit kan ook een dier zijn. Je moet vooral kiezen voor een pop en een karakter van de pop waarmee je kind zich goed bij voelt.

4.6. Een pop gebruiken als visuele ondersteuning om de betrokkenheid te vergroten

Volgens 'Edutopia' (Lucas, 2016), een Amerikaanse website over de schoolopvoeding van kinderen, kan je een handpop gebruiken om enkel al de betrokkenheid te vergroten. Kinderen zijn het 'gewoon' om naar de leerkracht te luisteren en dit kan soms de aandacht na een tijdje verzwakken. Een pop kan een hulpmiddel zijn om de aandacht te trekken en vooral vast te houden. Zoals je materialen gebruikt tijdens activiteiten als visuele ondersteuning kan je dus ook een handpop gebruiken. Het risico van oppervlakkig leren wordt vermindert door gebruik te maken van een handpop.

4.7. De living puppet inzetten voor verschillende doelen

- De living puppet gebruiken om naar leerdoelen te werken

De handpop is een leeftijdgenootje dat samen met zijn vriendjes alles ontdekt, onderzoekt, naar nieuwe dingen nieuwsgierig is. Hij heeft zijn eigen gevoelens en angsten. De activiteiten die je gaat aanbieden kunnen activiteiten zijn die je ook zonder handpop kunt aanbieden. De handpop kan wel voordelen hebben in je activiteiten. De kleuters voelen zich goed met de pop en gaan meedoen met hun nieuwe vriendje.

- De living puppet inzetten om het spreken van de kinderen te stimuleren

De handpop is een kind onder de kinderen en heeft dus ook een wat ander taalgebruik dan wij als volwassene. Sommige kinderen gaan via de handpop gemakkelijker tot spreken komen omdat ze zich tijdens het spreken kunnen verschuilen achter de pop. Er is minder druk en de kleuters durven meer fouten te maken. Vooral voor verlegen en minder taalvaardige kinderen kan de handpop een positieve invloed creëren.

- De living puppet inzetten om de kinderen zich sneller veilig en vertrouwd te laten voelen

De living puppet laten we aansluiten bij de leefwereld en belevingswereld van het kind. Nieuwe kinderen kunnen bijvoorbeeld steun en vertrouwen zoeken bij de pop. In de fase vooraleer er vertrouwen naar de leerkracht toe is.

- De living puppet inzetten om kinderen uit te dagen tot een activiteit

Elk kind heeft zijn favoriete hoek en zijn favoriete spelletjes. Dit mag, maar we moeten kinderen aanzetten om ook andere dingen te proberen, open te staan voor nieuwe dingen. De pop kan een succeservaring tot stand brengen door voor een activiteit te kiezen en hulp te vragen aan kinderen die deze activiteit weinig tot nooit doen. Als het kind uiteindelijk toch niet kan helpen (om een of andere reden) heeft hij toch geprobeerd en ineens geoefend.

- De living puppet inzetten tijdens vrije spelsituaties

De living puppet kan worden ingezet om spelimpulsen toe te voegen aan vrije spelmomenten. De living puppet kan meespelen met het kind of zorgen voor een wending in het spel dat dus op die manier zorgt voor een nieuwe impuls.

- De living puppet inzetten bij het leren samenwerken/samenspelen en conflicten op te lossen

Omdat de living puppet de gevoelens van de kinderen begrijpt, kan hij hierop inspelen. Soms lukt het samenwerken niet goed en kan de handpop dit probleem proberen te verhelpen door zijn luisterend oor te bieden en samen naar een oplossing te zoeken.

- De living puppet gebruiken om positief sociaal gedrag te stimuleren

Negatief sociaal gedrag is makkelijker aan te leren/over te nemen dan positief sociaal gedrag. Je kan met de living puppet het positieve gedrag oefenen met de kinderen. Door positief gedrag krijg je veel meer voor elkaar dan door negatief gedrag.

- De kinderen zelf met de living puppet laten spelen

Je kan er als leerkracht voor kiezen dat enkel jij de pop mag bespelen. De pop heeft een vaste plaats waar hij zit als je hem niet aan het bespelen bent. Het is wel een meerwaarde als je de kinderen zelf met de pop laten spelen. Duidelijke afspraken zijn nodig, je wilt dat ze zorgvuldig met de pop omgaan.

4.8. De relatie met de living puppet (Meurs, De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje, 2012)

Zowel de leerkracht als het kind heeft een bepaalde relatie met de living puppet. Hieronder kan je lezen hoe de relatie is tussen de living puppet met het kind en de relatie tussen de living puppet met de leerkracht. Als de relatie tussen de living puppet en de leerkracht niet optimaal verloopt dan zal de relatie tussen de living puppet en het kind ook nooit optimaal verlopen.

4.8.1. De relatie tussen de living puppet en het kind

- De handpop denkt nooit goed of fout. Het kind kan alles tegen de handpop zeggen. Dit creëert veiligheid.
- De kinderen kunnen de handpop vertrouwen. De handpop zal nooit geheimen doorvertellen
- De relatie tussen het kind en de living puppet moet 'echt' zijn. De living puppet neemt alles wat het kind zegt serieus. Er is echtheid.
- De living puppet leeft zich in. Inleven in de situatie en de kinderen zelf. Hij voelt zich betrokken bij de gebeurtenissen en gevoelens van anderen
- De living puppet heeft geen (voor)oordelen maar heeft respect voor elk kind, elke keuze, elke gebeurtenis.
- De handpop is het middel om dingen te verwoorden. Hij gaat emoties, handelingen, veranderingen verwoorden.
- De handpop is nieuwsgierig naar het onbekende.

4.8.2. De relatie tussen de living puppet en de leerkracht

- De handpop voelt zich goed en veilig bij ons in de klas.
- De handpop hoeft zich niet te schamen voor fouten die hij maakt
- Hij is nieuwsgierig naar alles wat de kinderen doen en naar alles wat de leerkracht in de klas doet
- Hij voelt dat wij respect hebben voor hem
- Hij voelt vertrouwen van de kinderen en van de leerkracht zelf
- Hij voelt zich als een kleutertje onder de kleuters

4.9. De invloed van de handpop op het pedagogisch klimaat

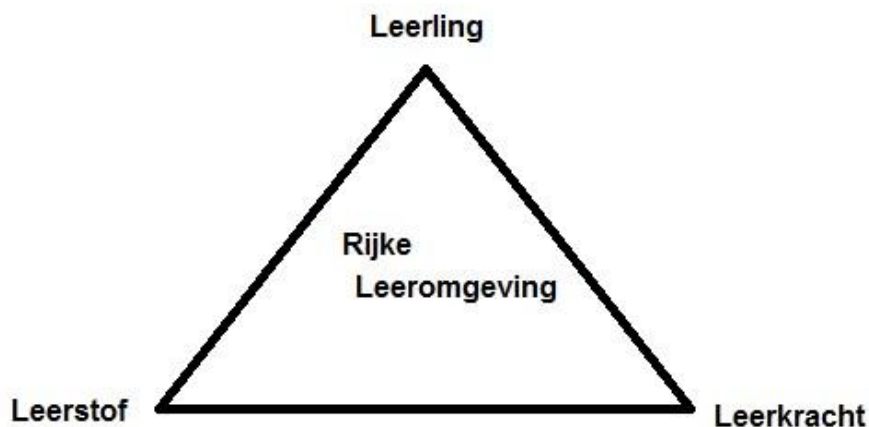
(Alkema, 2006) omschrijft het pedagogisch klimaat als "het totaal aan aanwezige en bewust gecreëerde omgevingsfactoren dat inspeelt op het welbevinden van het kind waardoor het zich in meer of mindere mate kan ontwikkelen". Belangrijke factoren binnen het pedagogisch klimaat zijn de leeromgeving en de relatie tussen de leerkracht en kind.

- Diverse situaties die verschillende reacties en emoties uitlokken
- Activiteiten en materialen die betekenisvol en uitnodigend zijn
- De mogelijkheden om samen te kunnen ontdekken, te experimenteren en te doen.
- Voldoende ruimte voor het kind om zijn eigen wensen en behoeften tot uiting te laten komen

Een leeromgeving kan het gehele klaslokaal of de gymzaal zijn maar een bepaalde hoek in de klas met een bepaald thema kan ook een leeromgeving zijn. Een kringgesprek of een wiskundige activiteit kan ook een leeromgeving zijn.

Er zijn 3 elementen die samen de didactische driehoek vormen:

1. De leerling (de leeromgeving staat in dienst van het leerproces)
2. De leerkracht (de leeromgeving wordt ingericht om de leerling uit te lokken om te gaan leren)
3. De leerstof (wat geleerd gaat worden, waar het over gaat)

Er zijn verschillende aspecten die invloed kunnen hebben op het pedagogische klimaat. De handpop is er een van. De handpop dient als ondersteuning voor de **leerkracht** om leerstof over te brengen. De **leerstof** kan dus soms beter worden overgebracht door gebruik te maken van een handpop, omdat de **leerling** zich kan identificeren met de handpop en deze als een leeftijdgenootje ziet die ook alles wil ontdekken en leergierig is. Zo creëren we een rijke leeromgeving.

- **Veilig klasklimaat** (Werken aan een positief en veilig klasklimaat, 2007)
Werken aan een veilig en positief klasklimaat.
Kinderen moeten zich goed voelen in de klas om van en met elkaar te leren. Een positief klasklimaat is daarvoor nodig. Je kan een positief en veilig klasklimaat creëren door:
 - Een gezellige sfeer in de klas te creëren
 - Plekjes voorzien waar kinderen zich even kunnen terug trekken
 - Ervoor te zorgen dat kinderen inspraak hebben
 - De kinderen op een positieve manier te benaderen (benadruk wat ze goed doen, wat je apprecieert, ...)
 - Voor een duidelijke verloop van de dag/week zorgen
 - ...
- **Interactief taalonderwijs** (Interactief taalonderwijs, 2010)
Betrokkenheid en activiteit staat centraal. Het interactief taalonderwijs bestaat uit 3 manieren van leren:
 - Sociaal leren
De kinderen leren door samen te werken. Kinderen kunnen elkaar goed helpen. Hierbij verwijst ik dan ook even naar de heterogene groepen. Bijvoorbeeld taalzwakke en taalsterke kleuters laten samenwerken om van elkaar te leren.

- Betekenisvol leren

Betekenisvol leren is een actief proces waarin kinderen hun eigen kennis construeren. De leerkracht creëert een betekenisvolle context die de kinderen boeit zodat je de kinderen stimuleert in hun activiteit.

- Strategisch leren

Kinderen leren hoe je bepaalde taalproblemen kunt oplossen. De leerkracht stimuleert de kinderen hierin door ze hardop te laten nadenken en daar feedback op te geven. Op deze manier weten de kinderen meteen wat goed gaat en wat minder goed gaat. Duidelijke instructie van de leerkracht is hier nodig.

4.10. Van simpele pop tot volwaardige vriend

Niet elke pop in de klas is een klaspop of handpop. Je hebt poppen in de klas die een andere functie hebben dan de functie van de living puppet.

- De handpop
De handpop is een van de meest bekende soorten van theaterpoppen. De handpop treft reeds een lange geschiedenis. Grote handpoppen genieten een zekere voorkeur omdat ze zo eenvoudig te gebruiken zijn. Door één hand in de kop te steken bedien je het hoofd, de mond en de tong. Met de andere hand bedienen we de arm van de pop.
- Living puppet
De living puppet is een grote handpoppen (mens en dier). Je kan deze pop tot leven brengen door met je hand de mond en de tong te bewegen en met je andere hand de arm van de pop te bewegen. De living puppets zijn verkrijgbaar in verschillende groottes.
- Klaspop
Bekende klaspoppen: Jules, Pompom, ... zie je vaak als 'klaspop' in de klas. Een klaspop is een vriendje van de kleuters die aanwezig is tijdens (sommige) activiteiten/rituelen/... De klaspop speelt een belangrijke rol als vertrouwenspersoon en toeverlaat. De klaspop en de kleuters leven met elkaar mee. Het is een ideaal communicatiemiddel en maakt dat de kleuters zich thuis voelen in de klas.
- Andere soorten poppen
Sokpoppen, vingerpoppes, handschoenpoppen, theaterpoppen, ...

4.11. Het introduceren van de handpop in de kleuterklas

Je kan de living puppet op verschillende manieren introduceren. De handpop kan opduiken bij een bepaald thema en dan achteraf in de klas blijven omdat hij het daar erg leuk vindt en hij er veel leert, of jij kan hem voorstellen als jouw vriendje dat op bezoek komt (met of zonder reden) in de klas. In beide gevallen kent de pop dus enkel de leerkracht. Het heeft veel effect als je de pop eerst wat verlegen laat reageren. Hij is een nieuw vriendje en de nieuwe omgeving met de nieuwe mensen maakt het toch best wel eng. De introductieperiode is de periode die de meeste valkuilen kent omdat de kleuters de pop nog niet kennen en je niet weet hoe ze erop gaan reageren.

De eerste kennismaking moet voorzichtig gebeuren. Laat de pop niet meteen van alles zeggen. Hij zegt voorlopig enkel 'hallo' tegen de kinderen. Een simpele begroeting volstaat als eerste indruk om als leerkracht te merken hoe de reactie bij de kleuters is. Zo kan je al vlug zien of er een kindje bang is voor de pop. Misschien komen er ook al wat vragen van de kinderen naar de pop toe. Je kan deze beantwoorden maar je hoeft helemaal niet alle vragen bij de introductie te beantwoorden. De living puppet is erg benieuwd naar de namen van de kinderen en wie wil mag hem ook een hand geven. Het is belangrijk dat je niets gaat forceren bij de kinderen. Als er kinderen zijn die liever geen hand willen geven dan is dat geen probleem. Laat ieder kind op zijn eigen tempo kennis maken met de pop.

Bij de introductie kan je best geen activiteit koppelen aan de living puppet. Bouw de aanwezigheid van de pop in het begin op. De pop is een nieuw leeftijdgenootje dat nieuwsgierig is en dingen wil leren. Hij heeft een voorbeeldfunctie. De pop heeft gevoelens en emoties en kan deze uiten. Hij heeft ook zijn meningen en durft dus ook te zeggen wat hij wil en niet wil.

4.12. Gebruik maken van attributen (Meurs, De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje, 2012)

Je kan de handpop alleen gebruiken of met attributen. De pop kan bijvoorbeeld een koffertje hebben waarin hij enkele voorwerpen heeft afhankelijk van de activiteit die je voor ogen hebt. Je kan variatie brengen in het materiaal. Het maakt van de handpop een zichtbaar lerend, nieuwsgierig en onderzoekend wezen wat net zoals de kinderen problemen op zijn weg tegen komt en die wil delen, er oplossingen voor wil bedenken, wil oefenen. De pop kan hierdoor een blijvende rol spelen in de dagelijkse praktijk en op welke manier kan hij aan vrijwel alle denkbare inhouden en activiteiten gekoppeld worden.

4.13. Activiteiten en hoekenwerking

- **Activiteiten**

De living puppet neemt een aantal inhouden voor zijn rekening tijdens de activiteiten zelf en springt in op situaties die zich voordoen. De leerkracht bepaalt de inhoud en de pop vertaalt ze alleen. De living puppet neemt de rol van de leerkracht niet over! De living puppet wordt gebruikt als ondersteuning. Hij is een gelijkwaardig vriendje waarin de andere kinderen zich kunnen herkennen. Het doel van de aanwezigheid van de handpop heeft altijd te maken met het uitdagen tot deelname en interactie, het spelenderwijze stimuleren van de ontwikkeling, kinderen op een veilige manier te laten oefenen en te laten ontdekken. De reacties van de handpop zijn erg belangrijk tijdens activiteiten. De handpop is een kleuter onder de kleuters en heeft begrip voor zijn vriendjes. Hij zal nooit het vertrouwen van een kind schaden, nooit een ander kind uitlachen, nooit partij kiezen en nooit pesten.

- **De hoeken**

De living puppet kan ook als meerwaarde gebruikt worden in de hoeken. Hij kan de aanleiding zijn tot een nieuw spelimpuls omdat kinderen zich meer gaan uiten tegenover de handpop. Zo kan je eventueel makkelijker observeren want hun interesses zijn en er dan op ingaan.

De klaspop kan door de leerkracht zelf ook als middel gebruikt worden om een nieuw spelimpuls aan te bieden. Bijvoorbeeld als de pop hulp nodig heeft en een vriendje hem helpt bij iets nieuws in de hoek.

4.13.1. Belangrijke aandachtspunten (Stuyvaert, 2010)

- Rol van de opvoeder
De pop is een gelijkwaardig en geloofwaardig vriendje en neemt de rol van de opvoeder niet over.
- Taal van het kind
De living puppet spreekt de taal van het kind en kan dus ook dingen verkeerd zeggen of iets niet begrijpen.
- Niet oordelen
De handpop is er niet om te oordelen of om te straffen. De handpop heeft enkel interesse in de motieven van het kind, waarom hij iets gedaan heeft.
- Nieuwsgierig, leergierig, ontdekken
De handpop is zoals zijn vriendjes, hij wil dingen leren en ontdekken. Hij is nieuwsgierig naar de wereld rondom hem.
- Zoals een echt kind
De handpop heeft zijn eigen meningen, gevoelens en interesses en durft deze ook uiten. Hij weet niet alles en vraagt soms meer uitleg. Hij is niet bang om fouten te maken. Laat hem vertellen wat hij leuk en interessant vindt. Zo ga je ook van de kleuters te weten komen wat hun interesses zijn.
- Inlevingsvermogen
De living puppet kan zich inleven in het kind en de wereld van het kind. Hij denkt zoals de kleuters.
- Voorstellen en ideeën
De handpop kan voorstellen doen en ideeën delen met de andere vriendjes. Dit kan bijvoorbeeld een nieuw spel zijn dat hij met zijn leeftijdgenoten wil delen.
- Vriendjes willen
De living puppet wil vrienden maken. Hij luistert soms ook naar geheimen van zijn vrienden. Dit moet je dan als leerkracht ook voor jezelf houden want de handpop wil zijn vriendschap nooit schaden.

4.14. De handpop is een meerwaarde om doelen te bereiken

Je kan met behulp van de handpop verschillende doelen (makkelijker) bereiken. Als de kinderen een band hebben met de pop kan je via de pop soms meer losmaken bij het kind dan dat je zelf als leerkracht kan. Het kind zal zich beter voelen bij de pop omdat hij een leeftijdsgenootje is en ook fouten maakt. Ze kunnen samen dingen ontdekken, er is minder druk aanwezig.

4.14.1. Taalontwikkeling

Taalontwikkelen onderwijs (Eva Kyndt, 2010)

wanneer een kind leert spreken, produceert het een grote denkactiviteit (cognitieve). Het taalrijpingsproces verloopt voor alle kleuters vrijwel gelijk en begint met brabbelen. Tussen twee en drie jaar maken ze een explosieve fase door. Tijdens deze fase gebruikt een kleuter van twee en een half jaar twee keer zoveel woorden als een tweejarige kleuter. Vooral vanaf het derde jaar verdubbelt dit nogmaals. Sommige kleuters kunnen op deze leeftijd al bijna achthonderd woorden actief gebruiken. Dit is natuurlijk afhankelijk van het thuismilieu. De kleuters nemen de taal van hun naaste omgeving over en imiteren deze. Daarom is het zeer belangrijk om in het kleuteronderwijs veel met de kinderen te communiceren. Wanneer de kleuters de gelegenheid krijgen tot spreken en vertellen, wordt de passieve woordenschat getransfereerd naar actief taalgebruik. Wanneer er een koppeling is met emotionele componenten worden de taalverrijkingmomenten nog betekenisvoller. (Stuyvaert, 2010)

Sommige kinderen gaan via de handpop makkelijker tot spreken komen, omdat ze zich tijdens het spreken kunnen verschuilen achter de handpop. De pop is een geschikt instrument om verlegen en minder taalvaardige kleuters te laten oefenen met taal en spreekvaardigheid.

Door de expressieve verschijning van de poppen, worden de dialogen en dus de taalactiviteiten aangewakkerd. Deze expressie is in horizontale samenhang tussen drama en taal. Door omgang met de pop, leren kleuters elkaar beter begrijpen. Ze leren zich via de pop beter uit te drukken. Op deze manier wordt het spontaan taalgebruik bevorderd.

Voor kleuters die een tweede taal aanleren (zoals in mijn stageschool van toepassing is) bevordert je de actieve luisterhouding, het communicatieve aspect en de responsieve reflex. De kleuters worden wisselend in de functie van enerzijds boodschapper en anderzijds ontvanger gebracht. Met een handpop laat je op een speelse en spontane manier kennismaken met de taal.

- Multilingual (CLIL)
 Meertalig onderwijs is meer dan taalonderwijs.
 CLIL-onderwijs staat voor 'content and language integrated learning' en verwijst naar een aanpak waarbij een bijkomende taal gebruikt wordt om kinderen inhoud en taal te leren.
 Niet-taalvakken zoals wiskunde of biologie worden dan aangeboden in een andere taal.
- Taalinitiatie
 Initiatie is explorerend leren (inwijden). De vreemde taal komt er toevallig bij.
 De kinderen stappen in de vreemde taal om er kennis mee te maken. Het gaat in de initiatielessen om het verkennen van een gelijkaardige maar anders klinkende wereld.

Basisdoelen taalinitiatie: (Taalsensibilisering en taalinitiatie)

- De motivatie van elk kind vergroten
- Het zelfvertrouwen van elk kind verstevigen
- Het taaldenken van elk kind activeren en aanscherpen
- Een attitude van correctheid meegeven aan elk kind

Methodes

Er zijn enkele methodes waarmee je kan werken om de kinderen een vreemde taal te laten ontdekken. Zo heb je bijvoorbeeld de pop “Flonflon” (Flon Flon), een klein lief schaapje dat het Frans binnen brengt in het Nederlandstalige contextverhaal. Ze spreekt enkel Frans, maar begrijpt heel goed Nederlands. Naast Flonflon heb je ook de muis “Pistache” (Pistache) die een koffertje heeft vol met materiaal om Nederlandstalige kinderen op jonge leeftijd vertrouwd te maken met de Franse taal. Deze methode bestaat ook voor taalinitiatie Nederlands bij bv. Franstalige kinderen.

4.14.2. Sociaal-emotionele ontwikkeling (Eva Kyndt, 2010)

De sociaal-emotionele ontwikkeling is de ontwikkeling van een eigen persoonlijkheid, overeenkomstig met verwachtingen en gedragingen uit de sociale context. Bij de sociaal-emotionele ontwikkeling hoort het ontwikkelen van emoties, het zelfbeeld en het temperament van het kind. De sociaal-emotionele ontwikkeling is te splitsen in de sociale en de emotionele ontwikkeling.

- Sociale ontwikkeling
Het verkrijgen van begrip voor andere mensen en het ontwikkelen van positief gedrag en vaardigheden ten opzichte van de medemens.
- Emotionele ontwikkeling
Het kind leert de gevoelens van zichzelf en anderen te begrijpen en daar goed mee om te gaan.

4.14.3. Cognitieve ontwikkeling (Eva Kyndt, 2010)

De cognitieve ontwikkeling is de verstandelijke ontwikkeling. Het kind leert om informatie uit zijn omgeving te verwerken, op te slaan en deze verworven vaardigheden en kennis op een later tijdstip weer te gebruiken of toe te passen. Binnen dit proces is de ontwikkeling van het geheugen essentieel.

Peuters en kleuters hebben een sterke drang om alles te ontdekken. Ze zijn erg nieuwsgierig. Een kind moet zijn eigen wereld ontdekken en zelf ervaringen opdoen.

- Regen is nat, sneeuw is koud, de zon is warm, ...
- Je kan met een pen tekenen
- Een ballon is licht en gaat daarom de lucht in
- Voorzichtig zijn met glas
- Als je valt doet het pijn
- ...

Het ontdekken van de wereld is een hele reis en die kan het kind samen met zijn ouders of verzorgers ondergaan. Door de cognitieve ontwikkeling te stimuleren kan het kind beter en sneller gaan leren. Door spelenderwijs het verstand te ontwikkelen zal het kind zich cognitief ontwikkelen. De kleuter neemt dingen in zich op en verwerkt het waardoor de kennis groter wordt. Daarnaast neemt het kind van alles waar en gaat er ook over nadenken. Het kind wordt zich bewust van tal van zaken en het geheugen zal dit allemaal opslaan. Het probleemoplossend denken heeft een grote invloed op de cognitieve ontwikkeling.

5. Praktijkgedeelte

In dit hoofdstuk kan je lezen welke stappen ik ondernomen heb om de theorie om te zetten in de praktijk en dus mijn onderzoek tot actie te laten komen.

5.1. Onderzoeksvraag

Ik ben op buitenlandse stage geweest gedurende 3 maanden. Mijn stage vond plaats in de Verenigde Staten van Amerika in een immersieschool Frans te Seattle. In de North Seattle French School heb ik mijn onderzoek gedaan i.v.m. de living puppet. Ik heb tijdens de eerste maand een aantal activiteiten uitgewerkt zonder gebruik te maken van de living puppet. Naar het einde toe van mijn stage heb ik deze activiteiten opnieuw uitgevoerd maar deze keer heb ik de living puppet gebruikt. Zo kon ik het verschil waarnemen a.d.h.v. een observatielijst hoe de living puppet nu een meerwaarde geeft aan de activiteit en vooral hoe we door het gebruik van de living puppet de sociaal-emotionele ontwikkeling, taalontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling beter kunnen stimuleren. Dit onderzoek werd uitgevoerd a.d.h.v. een selectie van 6 kleuters op de 13. We moeten er natuurlijk rekening mee houden dat deze cijfers gemeten worden a.d.h.v. activiteiten die al eens gedaan werden, maar wel met een periode ertussen.

5.2. Hoe ga ik tewerk?

Eerst moet ik opzoekwerk doen om zelf meer te weten te komen over het juist hanteren van de living puppet. Pas als ik de living puppet goed hanteer, kan ik deze met succes introduceren in de klas en nadien gebruiken tijdens mijn activiteiten om doelen na te streven. Wat ik hiervoor gedaan heb:

- Boeken gelezen
- Informatie gezocht op internet
- Video's bekeken (gebruik van de handpop)
- Nagegaan wat de beginsituatie is (kleuters en leerkrachten t.o.v. de klaspop)
- Een observatielijst samengesteld (handelingen/reacties/gedrag kleuters) voor de betrokkenheid heb ik gebruik gemaakt van het beslissingsschema. Voor het welbevinden heb ik gebruik gemaakt van de kenmerken van welbevinden en voor de verschillende uitgangspunten van de activiteiten heb ik gekozen voor een aantal doelen die bij het ontwikkelingsgebied horen dat we willen nastreven.
- De activiteiten 2 maal uitgevoerd (1 maal zonder living puppet en 1 maal met)
- Een reflectie per les geschreven a.d.h.v. het observatieformulier (verschil waarnemen)
- Op het einde heb ik een formulier ingevuld om te zien of de mening van de kleuters en leerkrachten t.o.v. de living puppet veranderd is of nog steeds hetzelfde is.

5.3. Wat kan ik daarvoor doen?

5.3.1. Informatie verzamelen: Bronnen

Om dit eindwerk tot stand te laten komen heb ik een deel bronnen geraadpleegd. Deze bronnen hebben mij geholpen om alle informatie te verwerken voor ik aan de slag kon gaan met de praktijk. In de bibliografie kan je alle bronnen zien die ik gebruikt heb, maar hier toon ik jullie en overzicht van de meest gebruikte bronnen:

Boeken

Bron	De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje
Auteur	Helen Meurs
Illustraties	L. Smits
Uitgeverij	Wonderbaarlijke Spiegels
Plaats	Elst
Datum	2012
Wat is het?	Een handleiding hoe je de handpop als pedagogisch hulpmiddel kan inzetten in de klas en tijdens activiteiten

Bron	Groot worden
Auteur	Eva Kyndt, Katrien Struyven en Marlies Baeten
Illustraties	/
Uitgeverij	Lannoo
Plaats	Leuven
Datum	2010
Wat is het?	Het proces van 'groot worden' (de ontwikkeling van het kind).

Bron	De magische kracht van poppen
Auteur	Hubert Stuyvaert
Illustraties	Inne Van den Bossche
Uitgeverij	Abimo
Plaats	Sint-Niklaas
Datum	2010
Wat is het?	Hoe je poppen kan gebruiken in de praktijk met veel tips over taal.

Websites

Bron	http://www.handpop.nl/de-handpop-en-de-praktijk/
Wat is het?	Een website over hoe je de handpop kan gebruiken in de praktijk. Ik heb hier ook de verschillende soorten handpoppen gevonden en hoe je deze pedagogisch kan inzetten.

Bron	http://www.anababa.nl/ontwikkeling
Wat is het?	Ik ga na hoe ik de living puppet optimaal kan gebruiken om bepaalde doelen na te streven. Op deze website heb ik over de verschillende ontwikkelingsgebieden informatie gevonden.

Bron	http://www.kijkopontwikkeling.nl/kleuter-schoolkind/groei-en-ontwikkeling/
Wat is het?	Een website waar je de uitleg kan vinden over de ontwikkeling van het kind per gebied en per leeftijd

5.3.2. Verwerken van bronnen

- In december heb ik het boek gelezen: De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje. Tijdens het lezen heb ik er belangrijke dingen uitgehaald (gemarkeerd en notities genomen) die handig zijn voor mijn eindwerk.
- Ik ben tijdens vrije momenten op zoek gegaan op internet naar interessante sites die ik kon gebruiken. Zo kwam ik o.a. op de volgende websites terecht:
 - www.kijkopontwikkeling.nl
 - www.anababa.nl
 - www.handpop.nl

- Toen ik aan de slag ging met het eindwerk zelf heb ik als ondersteuning het boek gebruikt van verslag tot eindwerk (Pollefliet, 2014) Dit heeft me erg geholpen om het eindwerk correct te schrijven en de noodzakelijke stappen te volgen.
- Tijdens het schooljaar heb ik nog heel wat extra opzoekwerk gedaan om doorheen mijn werk extra informatie in te winnen.
- De stageschool in de Verenigde Staten waar ik 3 maanden stage heb gedaan, en dus ook mijn praktijk voor mijn eindwerk heb uitgevoerd, is ook een bron.
- Op facebook ben ik aangesloten bij een aantal groepen i.v.m. het onderwijs. Ook daar heb ik vaak zaken kunnen lezen over het gebruik van handpoppen.

5.3.3. Beginsituatie

De North Seattle French School is een immersieschool Frans-Engels. De kleuters en lagere schoolkinderen spreken er voornamelijk Frans met elkaar maar ook met de leerkrachten. De kleuters krijgen dagelijks een half uurtje Engels, voor het lager onderwijs is dit een uur per dag. Op de speelplaats mogen zij kiezen welke taal zij spreken.

Als leerkracht spreken wij enkel Frans met de kinderen. De meeste kinderen kunnen wel al een woordje Frans. Het zijn weinig kinderen die zonder Franse bagage naar onze school komen, hoewel dit perfect mogelijk zou zijn.

De living puppet Louis, zal ook steeds Frans met de kleuters spreken.

In de kleuterklas zitten 13 leerlingen. Deze leerlingen zitten in 'Kindergarten' leeftijd: 5-6 jaar. Hieronder zie je een overzicht van de leerlingen; de algemene kenmerken, het niveau Frans, de aandachtspunten en de sterke punten. Het niveau Frans wordt weergegeven op een schaal van 1 tot 4 (sterren). Niemand heeft niveau 0 omdat alle kinderen wel IETS van de Franse taal verstaan.

- ★ verstaan slechts enkele woorden maar kunnen (bijna) niets in het Frans zeggen
- ★★ verstaan enkele zinnen en kunnen zelf ook enkele woorden zeggen
- ★★★ Verstaan (bijna) alles in het Frans en kunnen zelf ook zinnen formuleren
- ★★★★ Verstaan Frans en kunnen ook vlot in het Frans praten

Jongens	
EW	<p>EW is een verlegen jongen die niet veel praat. Hij is erg rustig maar komt tot actie tijdens de speeltijden als hij met zijn vrienden speelt. Hij let erg goed op tijdens activiteiten en werkt zeer precies. Hij heeft soms nog moeite met 'durven'</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Twijfelt een beetje aan zichzelf ook al levert hij goed werk • Is een erg verlegen jongen <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • werkt precies en correct • Is erg attent tegenover andere vriendjes en de leerkrachten • Communiceert met vrienden als de leerkracht niet nabij is

JM	<p>JM houdt van alles wat fictief is. Hij heeft veel fantasie en maakt ook graag verhalen. Hij is erg lief. Tijdens de speeltijden is hij altijd erg actief aan het spelen. Hij houdt van lopen (ook tijdens turnen).</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan moeilijk stil blijven zitten • betrokkenheid is van zeer korte duur <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wiskundig erg sterk (meerdere gebieden) • Veel fantasie • motorisch sterk • erg sociaal
JC	<p>JC is een behulpzame leerling die goed meewerkt tijdens gezamenlijke activiteiten. Hij lijkt wel altijd gehaast in alles wat hij doet. JC kan alles goed uitleggen als anderen het niet begrijpen. Hij doet erg zijn best in alles.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan niet goed tegen opmerkingen (sluit zich af) • Werkt te vlug tijdens zelfstandig werk (en maakt dus veel fouten) • Is vaak gehaast en onrustig in alles <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Grote motoriek is erg goed • Hij probeert veel in Frans! • Cognitief sterk
MT	<p>MT is een enthousiaste jongen die erg goed zijn best doet in alles. Hij helpt anderen graag tijdens de activiteiten maar wint erg graag de activiteit. Hij kan niet goed tegen zijn verlies en als dit van toepassing is dan zondert hij zich even af van alles en gaat in een hoekje mopperen.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan niet tegen zijn verlies • emotioneel sterk geladen <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • is erg gedreven in een activiteit en doet altijd goed zijn best
BL	<p>BL is een lieve jongen die erg vriendelijk is. Hij is erg beleefd en doet goed zijn best om alles in het Frans te proberen. Hij houdt van knuffels en geeft graag complimentjes.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruimt niet op als anderen opruimen (treuzelt) • vaak in de war • cognitief zwak <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • beleefd en vriendelijk • kan over alles praten, hij is erg spontaan

Meisjes	
MX	<p>MX wil later juffrouw worden en dit kan je al merken in haar houding en werkwijze. Ze is een zeer slimme kleuter en gaat altijd alles spontaan vertalen naar het Engels zodat de andere kleuters het ook begrijpen. Ze spreekt met een rijke woordenschat in beide talen en is erg respectvol tegenover andere vriendjes en leerkrachten.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★★★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het muzikale aspect is moeilijk voor haar, ze heeft moeite met zang en ritme <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Cognitief zeer sterk • Rijke woordenschat • Hoog niveau in beide talen (talig sterk!)
AG	<p>AG is een heel erg lief meisje dat niet goed enkels kan praten/verstaan. Ze helpt haar vrienden wel erg in de Frans.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★★★ (Franstalig)</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwak in Engels. • Betrokkenheid is altijd groot <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Behulpzaam, zeer sociaal • werkt precies tijdens zelfstandig werk
PA	<p>PA is een lief meisje dat erg beïnvloedbaar is. Ze laat zich makkelijk meeslepen door anderen maar durft zelf ook haar mening uiten. Ze reist veel en weet dus ook veel over andere landen/culturen.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★★★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • laat zich erg door DE meeslepen in 'stoute' dingen doen <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Is zeer sterk in engels en in Frans • kent veel van landen en culturen • Cognitief sterk
DE	<p>DE is een meisje dat moeilijkheden heeft met het correct samenspelen. Als ze op de speelplaats met andere vriendjes speelt dan loopt het meestal mis omdat ze kinderen per ongeluk pijn doet door te wild te spelen. Ze heeft concentratieproblemen (vooral in de kring/tijdens gezamenlijke activiteiten) en zoekt de aandacht van leerkrachten en kinderen door geluiden te maken, met het haar van andere meisjes te spelen, de kinderen met opzet pijn doen, ...</p> <p>DE is erg sterk als ze individueel kan werken. De concentratie is dan groter en krijgt dan ook een beter resultaat tot stand. Hat aanraken en storen van andere kinderen in de klas (vooral tijdens het kringmoment) is erg opvallend</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Concentratie/betrokkenheid van korte duur • In groep werken • samen spelen

	<u>Sterke punten:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ruimtelijk inzicht • Veel fantasie
VI	<p>VI daagt de leerkrachten uit omdat ze thuis veel de baas kan zijn (uit bespreking met ouders), krijgt alles wat ze wil en speelt de baas over haar zus. Ze test elke dag uit hoever ze kan gaan. De leerkrachten hebben een hele aparte manier van omgang met dit probleem. Ze vragen het meerdere keren vriendelijk en VI daagt nog steeds uit. Nadien negeren de leerkrachten haar.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★☆☆ (Franstalig)</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Samenspel (baas spelen draait vaak uit in ruzie) <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ze kan alles goed uitleggen (als anderen het niet goed begrijpen) • Motorisch sterk • talig zeer sterk
CL	<p>CL heeft een heel zwak niveau in Frans, ze gaat haar dan focussen op gebaren en handelingen van anderen om te begrijpen wat de bedoeling is en wat er van haar verwacht wordt. Het is een heel lief kind en wil de leerkrachten altijd helpen.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • De Franse taal is voor haar een erg zwak punt <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan goed observeren (weet wat ze moet doen ook als ze het niet begrijpt) • Inleving is erg sterk. (troost waar nodig is, geruststellen, zich inleven in verhalen, ...)
AN	<p>AN is een vrolijk meisje dat altijd lacht. Ze doet in alles erg haar best.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★☆☆ (Franstalig)</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • laat zich ook soms meeslepen door anderen. <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Erg creatief en motorisch sterk • talig zeer sterk
LA	<p>LA doet erg haar best in het Frans ze is van nul begonnen en kan al heel goed Frans. Ze houdt erg van knutselen en werkt heel precies.</p> <p><u>Niveau Frans:</u> ★★☆☆</p> <p><u>Aandachtspunten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • wiskundig zwakker • cognitief zwakker <p><u>Sterke punten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • motorisch sterk • erg creatief • talig zeer sterk

5.3.4. Observatieformulieren (Laevers & Peeters, 1994)

Ik heb een observatieformulier uitgewerkt met algemene doelen om het verschil te kunnen meten tussen de activiteiten zonder pop en de activiteiten met pop. Ik concentreer me op de drie doelen die ik voor ogen heb; cognitieve ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en taalontwikkeling. Maar om tot deze doelen te komen is het welbevinden en de betrokkenheid ook erg belangrijk. Kwaliteit zit in de aanpak, het proces en het effect. Om doelen te realiseren moeten kinderen betrokken zijn en zich goed voelen in de klas (welbevinden).

De concrete doelstellingen vinden we dan weer terug in de lesfiches zelf met de bijhorende reflectie.

Ik heb elke lesactiviteit gefilmd en op die manier van elke kleuter een observatieformulier ingevuld.

In bijlage 1 kan je de 3 observatieformulieren zien.

Welbevinden (Ervaringsgericht onderwijs)

We weten dat kinderen zich emotioneel goed ontwikkelen als ze:

- Zich thuis voelen
- Spontaan zijn
- Open staan voor de wereld
- Innerlijk rustig en ontspannen zijn
- Zelfvertrouwen en vitaliteit uitstralen
- Met volle teugen genieten

Gave emotionele ontwikkeling:

- Zelfvertrouwen uitstralen
- Er meestal ontspannen bijlopen
- Kunnen genieten van wat de omgeving biedt
- Houden van het contact met andere kinderen en volwassenen
- Pijnlijke ervaringen snel te boven komen

Betrokkenheid (Laevers & Peeters, 1994)

Schaal van betrokkenheid in 5 niveaus:

1. Geen activiteit
2. Onderbroken activiteit
3. Activiteit zonder intensiteit
4. Activiteit met intense momenten
5. Ononderbroken intense activiteit

Een goede betrokkenheid betekent:

- Ononderbroken concentratie, opgeslorpt, tijd vergeten en niet af te leiden
- Heel gemotiveerd, sterk aangesproken, gefascineerd
- Alert waarneming, aandacht voor details, precisie
- Spreekt voortdurend al zijn capaciteiten aan
- Intense mentale activiteit: verbeelding en denkvermogen op volle toeren
- Doet diepgaande nieuwe ervaringen op
- Voldoening door vervulling van exploratiedrang

We weten dat kinderen in ontwikkeling zijn als ze:

- Geconcentreerd zijn en opgeslorpt
- Geboeid, gemotiveerd, gefascineerd
- Intens mentaal actief zijn
- Gewaarwordingen en gedachten ten volle ervaren
- Gedreven door de drang om te exploreren
- Zich aan de grens van hun mogelijkheden bewegen

5.3.5. Activiteitenfiches zonder pop

Eerst heb ik activiteiten uitgewerkt zonder living puppet. Ik selecteerde doelen uit de taalontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling of de cognitieve ontwikkeling. Ik probeerde doorheen de activiteiten deze doelen optimaal na te streven. Alles met betrekking tot deze specifieke ontwikkeling zal in het blauw geschreven staan. Deze activiteiten werden ongeveer begin maart 2016 uitgevoerd tijdens mijn buitenlandse stage aan de North Seattle French School aan de 5-6 jarige kleuters in Kindergarten.

5.3.6. Reflectie activiteitenfiches zonder pop

Een reflectieverslag is een verslag van het denkproces waarin je een beeld schetst van je eigen handelen: wat je, op welke manier en waarom, in verschillende onderwijsleersituaties hebt gedaan. De zo verworven inzichten moeten het groeiproces binnen het lesgeven ondersteunen en bevorderen.

Het meest gangbare reflectiemodel dat aan de basis ligt van het reflectieverslag is de spiraal van Korthagen. (Reflectiecirkel van Korthagen)

Na elke activiteit heb ik een reflectie uitgeschreven. De reflectie gaat over de activiteiten zonder living puppet. Hierin wordt gereflecteerd over de loop van de activiteit en vooral over de gedragingen van de kleuters. Hiervoor gebruik ik de reflectiecirkel van Korthagen.

5.3.7. Activiteitenfiches met pop

Nadien heb ik deze activiteiten opnieuw uitgewerkt met living puppet. De activiteiten bleven hetzelfde zoals ik ze origineel geschreven had maar deze keer gebruikte ik de living puppet als hulpmiddel om tegemoet te komen aan de geselecteerde ontwikkelingsdoelen. De living puppet werd het instrument om doorheen de activiteit de doelen optimaal na te streven. Ook bleven de doelen: taalontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling of de cognitieve ontwikkeling. Alles met betrekking tot deze specifieke ontwikkeling waarbij de living puppet gebruikt wordt zal in het rood geschreven staan. Deze activiteiten werden ongeveer eind april 2016 uitgevoerd tijdens mijn buitenlandse stage aan de North Seattle French School aan de 5-6 jarige kleuters in Kindergarten.

5.3.8. Reflectie activiteitenfiches met pop

Ook hier heb ik een reflectieverslag uitgeschreven na elke lesactiviteit die ik met de living puppet uitgevoerd heb. Hier gaat het nog niet om het vergelijken. De vergelijking wordt pas gedaan a.d.h.v. de observatieformulieren en de reflectieverslagen en achteraf genoteerd in de vergelijkende grafieken.

5.3.9. Grafieken: vergelijking effect zonder/met living puppet

Ik heb telkens de lessen gefilmd om zo elke kleuter optimaal te kunnen observeren. Elke observatie werd genoteerd in de observatieformulieren (bijlage 1). Nadien heb ik van deze observatieformulieren een algemene grafiek gemaakt m.b.t. de meerderheid (resultaten boven 0 op de observatieformulieren). Daarnaast heb ik van de kleuters waarvan het resultaat minder bevredigend was m.b.t. de verschillende ontwikkelingsgebieden, het welbevinden en de betrokkenheid (resultaten onder 0 op de observatieformulieren) een aparte grafiek gemaakt. Zo kunnen we bijvoorbeeld ook het verschil waarnemen van de taalzwakke kleuters tijdens een taalactiviteit zonder living puppet en de taalactiviteit met living puppet.

De grafieken tonen telkens de belangrijkste kenmerken per ontwikkelingsgebied die ik geobserveerd heb. Zo kan je bij elk kenmerk steeds het effect van een activiteit zonder living puppet zien en het effect met living puppet. Deze berekeningen worden gemaakt op een schaal van 0 tot 4:

- 0 helemaal niet van toepassing
- 1 zelden van toepassing
- 2 soms van toepassing
- 3 vaak van toepassing
- 4 altijd van toepassing

Ik ga dus na (op basis van de observaties) in welke mate de kinderen voldoen aan een bepaald kenmerk uit de verschillende ontwikkelingsgebieden.

Activiteitenfiche zonder living puppet

Naam activiteit: **Verhalen vertellen a.d.h.v. dobbelstenen**

Leerplandoel(en):

- **Taal, lezen 1.2.2. 8, O.D. 3.1. pg. 53**

Gebeurtenissen op prenten beschrijven en interpreteren.

- **Taal, luisteren 1.1.2. 27 pg. 31**

Op basis van op hun leeftijd afgestemde gesproken verhalen: De verhaallijn volgen en begrijpen.

- **Taal attitude 1.1.1. 4 O.D. 2.13 pg. 30**

De kleuters beleven plezier aan het luisteren en spreken

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> • dobbelsteen, gooien, jouw beurt, ... 	<ul style="list-style-type: none"> • dobbelsteen, Monster, prinses, heks, wolf, dwerg, draak, toverstaf, ketel, kroon, bezem, giftige appel, zwaard, kasteel, bos, toren, grot, heksenhuis, lucht

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • de benamingen van de prenten op de dobbelsteen 	<ul style="list-style-type: none"> • de prenten op de 3 dobbelstenen met elkaar in verband brengen door een verhaal te vertellen 	<ul style="list-style-type: none"> • we luisteren naar elkaar • beurt afwachten (dobbelen) • spontaan vertellen

Concrete lesdoelen:

- **Taal, lezen 1.2.2. 8, O.D. 3.1. pg. 53**

De kleuters verwoorden wat ze zien op de dobbelstenen

- **Taal, luisteren 1.1.2. 27 pg. 31**

De kleuters vertellen verschillende verhalen/gebeurtenissen in hun verhaal m.b.t. de afbeeldingen op de dobbelstenen die ze net gegooid hebben. Ze luisteren naar andere verhalen en volgen de verhaallijn.

- **Taal attitude 1.1.1. 4 O.D. 2.13 pg. 30**

De kleuters vinden het ook eens fijn om zelf verhalen te creëren i.p.v. altijd naar de verhalen te luisteren. Ze zijn om naar een verhaal van een andere kleuter te luisteren. Ze zitten vaak op dezelfde fantasielij. Grappige verhalen die niet kloppen mogen ook!

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters beschikken over genoeg woordenschat om te kunnen verwoorden doorheen deze activiteit. Sommige kleuters hebben het nog moeilijk omdat Frans hun tweede taal is en zij nog geen zinnen kunnen vormen.
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters zoveel mogelijk zelf laten verwoorden
- Extra differentiatiemogelijkheden:

- ✓ Elementen toevoegen: de leerkracht voegt extra informatie toe aan de prent (bijvoorbeeld: 'de prinses met de gele jurk' i.p.v. 'de prinses')
- ✓ De taalsterke kleuters moeilijkere dingen laten uitleggen/benoemen/verwoorden.

Werkvorm:

- Gespreksvorm
 - ✓ De kleuters vertellen verhalen aan de hand van de prenten op de dobbelstenen

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen de kleuters de 3 dobbelstenen tot 1 geheel (1 verhaal) samenbrengen?
 - ✓ Komen alle kleuters aan bod?
 - ✓ Is er een rijk taalaanbod : komt de belangrijke woordenschat aan bod?

materiaal:

- Dobbelsteen 1 (personage):
 - Monster
 - prinses
 - heks
 - wolf
 - dwerg
 - draak
- Dobbelsteen 2 (voorwerp):
 - toverstaf
 - ketel
 - kroon
 - bezem
 - giftige appel
 - zwaard
- Dobbelsteen 3 (locatie):
 - kasteel
 - bos
 - toren
 - grot
 - heksenhuis
 - lucht

Bronnen:

- Opzoekwerk internet voor de prenten op de dobbelstenen
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- Leerplan van het gemeenschapsonderwijs

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p>Kern: <ul style="list-style-type: none"> • Taal, lezen 1.2.2. 8, O.D. 3.1. pg. 53 De kleuters verwoorden wat ze zien op de dobbelstenen <ul style="list-style-type: none"> • Taal, luisteren 1.1.2. 27 pg. 31 De kleuters vertellen verschillende verhalen/gebeurtenissen in hun verhaal m.b.t. de afbeeldingen op de dobbelstenen die ze net gegooid hebben. Ze luisteren naar andere verhalen en volgen de verhaallijn. <ul style="list-style-type: none"> • Taal attitude 1.1.1. 4 O.D. 2.13 pg. 30 De kleuters vinden het ook eens fijn om zelf verhalen te creëren i.p.v. altijd naar de </p>	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u> De leerkracht wil een verhaaltje voorlezen. Ze vraagt aan een kleuter om een boekje te kiezen in de boekenhoek. De kleuter gaat kijken maar... ALLE BOEKEN ZIJN VERDWENEN! Hoe moeten wij nu een boekje voorlezen? De leerkracht zet de kleuters aan tot probleemoplossend denken.</p> <p>Misschien kunnen wij zelf verhalen vertellen? De leerkracht haalt 3 dobbelstenen tevoorschijn. Op elke dobbelsteen staat een verzameling: - personages - voorwerpen - plaatsen (waar van alles kan gebeuren)</p> <p>We bespreken samen elke dobbelsteen en wat er allemaal op getekend staat.</p> <p>LKR: wij gaan verhalen maken met deze dobbelstenen. Ik doe het even voor! (omdat dit een nieuw vertelsysteem is voor hen)</p> <p>Kern: - je gooit de eerste dobbelsteen en zegt wat je ziet - je doet dit ook met de tweede dobbelsteen en nadien de derde - nu probeer je met deze 3 prenten een verhaaltje te maken. Dit mag ook grappig zijn! (fantasie)</p> <p><i>De kleuter zoekt dus een verband tussen de 3 prenten</i></p> <p>de juf kan hier prikkels geven als de kleuters weinig vertellen.</p> <p>We proberen op deze manier verhalen te creëren met de dobbelstenen.</p> <p><i>Differentiatie/variantie:</i> <i>Als de juf merkt dat de kinderen zelf moeite hebben met het spontaan vertellen, kan ze 2 dobbelstenen gooien en er zelf een verhaaltje</i></p>	<p><u>materiaal:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobbelsteen 1 (personage): <ul style="list-style-type: none"> - Monster - prinses - heks - wolf - dwerg - draak • Dobbelsteen 2 (voorwerp): <ul style="list-style-type: none"> - toverstaf - ketel - kroon - bezem - giftige appel - zwaard • Dobbelsteen 3 (locatie): <ul style="list-style-type: none"> - kasteel - bos - toren - grot - heksenhuis - lucht

<p>verhalen te luisteren. Ze zijn om naar een verhaal van een andere kleuter te luisteren. Ze zitten vaak op dezelfde fantasielij. Grappige verhalen die niet kloppen mogen ook!</p> <p>Slot:</p>	<p><i>mee maken, als de kleuters de 3de dobbelsteen gooien dan gaan ze verder op het verhaal dat de juf vertelde.</i></p> <p>Slot: Reflecteren over elkaars verhaal: De juf vraagt aan de kleuters welk verhaal zij het leukste/grappigste vonden. De kleuters gaan irreversibel denken. Ze vergelijken de verhalen van elkaar.</p>	
--	--	--

Reflectie: **Verhaal vertellen a.d.h.v. dobbelstenen**

Zonder living puppet

Inleiding

Op 19 februari 2016 heb ik tijdens mijn buitenlandse stage een taalactiviteit uitgevoerd. Deze activiteit wordt nu gedaan zonder living puppet en nadien nog eens met living puppet. Zo ga ik na hoe ik met behulp van een living puppet ontwikkelingsdoelen kan nastreven. Tijdens deze taalactiviteit is het de bedoeling dat de kleuters met 3 dobbelstenen gooien (plaats, personage en voorwerp) en hiermee een verhaal mee vertellen.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

De kleuters mochten om de beurt met de dobbelstenen gooien en verhalen maken met de prenten die ze zagen. Dit vonden ze erg grappig omdat je soms vreemde dingen kan vertellen zoals bv.: "De draak vloog door de modder met een toverstaf." De kleuters luisterden actief naar elkaar en leefden zich in. Als een teruggetrokken kleuter niet wist wat hij moest vertellen, hielpen de andere kleuters hem om een verhaal tot stand te brengen. De betrokkenheid was groot maar niet echt van lange duur. De kleuters die al aan de beurt kwamen, hadden soms het geduld niet meer om te luisteren naar de anderen.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

Mijn grote positieve ontdekking is dat de kleuters erg graag met verhalen bezig zijn en ze deze zelf graag vertellen en uitvinden. Het prikkelt hun fantasie.

Slot (conclusie)

Aandachtspunten/werkpunten:

Mijn conclusie is dat kleuters graag zelf verhalen verzinnen en vertellen. We laten de kleuters soms te vaak luisteren naar verhalen i.p.v. ze zelf verhalen te laten vertellen. De volgende keer doe ik deze les met ondersteuning van de living puppet en kijk ik dan welke verschillen er zijn op gebied van taal, welbevinden en betrokkenheid.

Activiteitenfiche met living puppet

Naam activiteit: **Verhalen vertellen a.d.h.v. dobbelstenen**

Leerplandoel(en):

- **Taal, lezen 1.2.2. 8, O.D. 3.1. pg. 53**

Gebeurtenissen op prenten beschrijven en interpreteren.

- **Taal, luisteren 1.1.2. 27 pg. 31**

Op basis van op hun leeftijd afgestemde gesproken verhalen: De verhaallijn volgen en begrijpen.

- **Taal attitude 1.1.1. 4 O.D. 2.13 pg. 30**

De kleuters beleven plezier aan het luisteren en spreken

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> • dobbelsteen, gooien, jouw beurt, ... 	<ul style="list-style-type: none"> • dobbelsteen, Monster, prinses, heks, wolf, dwerg, draak, toverstaf, ketel, kroon, bezem, giftige appel, zwaard, kasteel, bos, toren, grot, heksenhuis, lucht

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • de benamingen van de prenten op de dobbelsteen 	<ul style="list-style-type: none"> • de prenten op de 3 dobbelstenen met elkaar in verband brengen door een verhaal te vertellen 	<ul style="list-style-type: none"> • we luisteren naar elkaar • beurt afwachten (dobbelen) • spontaan vertellen

Concrete lesdoelen:

- **Taal, lezen 1.2.2. 8, O.D. 3.1. pg. 53**

De kleuters verwoorden wat ze zien op de dobbelstenen **om Louis te helpen**

- **Taal, luisteren 1.1.2. 27 pg. 31**

De kleuters vertellen verschillende verhalen/gebeurtenissen in hun verhaal m.b.t. de afbeeldingen op de dobbelstenen die ze net gegooid hebben. Ze luisteren naar andere verhalen en volgen de verhaallijn.

- **Taal attitude 1.1.1. 4 O.D. 2.13 pg. 30**

De kleuters vinden het ook eens fijn om zelf verhalen te creëren i.p.v. altijd naar de verhalen te luisteren. Ze zijn om naar een verhaal van een andere kleuter te luisteren. Ze zitten vaak op dezelfde fantasielij. Grappige verhalen die niet kloppen mogen ook! **Ze beleven plezier wanneer ze verhalen aan Louis kunnen vertellen.**

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters beschikken over genoeg woordenschat om te kunnen verwoorden doorheen deze activiteit. Sommige kleuters hebben het nog moeilijk omdat Frans hun tweede taal is en zij nog geen zinnen kunnen vormen.
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters zoveel mogelijk zelf laten verwoorden

- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ Elementen toevoegen: de leerkracht voegt extra informatie toe aan de prent (bijvoorbeeld: 'de prinses met de gele jurk' i.p.v. 'de prinses')
 - ✓ De taalsterke kleuters moeilijkere dingen laten uitleggen/benoemen/verwoorden.

Werkvorm:

- Gespreksvorm
 - ✓ De kleuters vertellen verhalen aan de hand van de prenten op de dobbelstenen

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen de kleuters de 3 dobbelstenen tot 1 geheel (1 verhaal) samenbrengen?
 - ✓ Komen alle kleuters aan bod?
 - ✓ Is er een rijk taalaanbod : komt de belangrijke woordenschat aan bod?

materiaal:

- Dobbelsteen 1 (personage):
 - Monster
 - prinses
 - heks
 - wolf
 - dwerg
 - draak
- Dobbelsteen 2 (voorwerp):
 - toverstaf
 - ketel
 - kroon
 - bezem
 - giftige appel
 - zwaard
- Dobbelsteen 3 (locatie):
 - kasteel
 - bos
 - toren
 - grot
 - heksenhuis
 - lucht
- **Louis**

Bronnen:

- Opzoekwerk internet voor de prenten op de dobbelstenen
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- Leerplan van het gemeenschapsonderwijs

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
<p>Lesfasen en concrete doelstellingen</p>	<p>Lesverloop</p>	<p>Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen</p>
<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p><u>Kern:</u> ● Taal, lezen 1.2.2. 8, O.D. 3.1. pg. 53 De kleuters verwoorden wat ze zien op de dobbelstenen om Louis te helpen ● Taal, luisteren 1.1.2. 27 pg. 31 De kleuters vertellen verschillende verhalen/gebeurtenissen in</p>	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u> De leerkracht wil een verhaaltje voorlezen. Ze vraagt aan een kleuter om een boekje te kiezen in de boekenhoek. De kleuter gaat kijken maar... ALLE BOEKEN ZIJN VERDWENEN! Hoe moeten wij nu een boekje voorlezen? De leerkracht zet de kleuters aan tot probleemoplossend denken.</p> <p>Louis heeft een idee! “Ik heb hier iets wat we misschien kunnen gebruiken. Hoe noem je dat ook al weer?” Kleuters reageren: dobbelstenen “Er staan allerlei prentjes op maar ik weet niet altijd wat er staat, kunnen jullie mij helpen?” → betrokkenheid vergroten: doel om Louis te helpen</p> <p>Op elke dobbelsteen staat een verzameling: - personages - voorwerpen - plaatsen (waar van alles kan gebeuren)</p> <p>We bespreken samen elke dobbelsteen en wat er allemaal op getekend staat.</p> <p>LKR: wij gaan verhalen maken met deze dobbelstenen. Ik doe het even voor! (omdat dit een nieuw vertelsysteem is voor hen)</p> <p><u>Kern:</u> - je gooit de eerste dobbelsteen en zegt wat je ziet - je doet dit ook met de tweede dobbelsteen en nadien de derde - nu probeer je met deze 3 prenten een verhaaltje te maken. Dit mag ook grappig zijn! (fantasie)</p> <p><i>De kleuter zoekt dus een verband tussen de 3 prenten</i></p>	<p><u>materiaal:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Dobbelsteen 1 (personage): <ul style="list-style-type: none"> - Monster - prinses - heks - wolf - dwerg - draak ● Dobbelsteen 2 (voorwerp): <ul style="list-style-type: none"> - toverstaf - ketel - kroon - bezem - giftige appel - zwaard ● Dobbelsteen 3 (locatie): <ul style="list-style-type: none"> - kasteel - bos - toren - grot - heksenhuis - lucht ● Louis <p>Teruggetrokken kleuters: Zullen hier meer kans krijgen om hun taal te ontwikkelen doordat zij bijvoorbeeld hun verhaal aan Louis kunnen vertellen (juf luistert stiekem mee en Louis vertelt het</p>

<p>hun verhaal m.b.t. de afbeeldingen op de dobbelstenen die ze net gegooid hebben. Ze luisteren naar andere verhalen en volgen de verhaallijn.</p> <p>• Taal attitude 1.1.1. 4 O.D. 2.13 pg. 30</p> <p>De kleuters vinden het ook eens fijn om zelf verhalen te creëren i.p.v. altijd naar de verhalen te luisteren. Ze zijn om naar een verhaal van een andere kleuter te luisteren. Ze zitten vaak op dezelfde fantasielijn. Grappige verhalen die niet kloppen mogen ook! Ze beleven plezier wanneer ze verhalen aan Louis kunnen vertellen.</p> <p>Slot:</p>	<p>de juf kan hier prikkels geven als de kleuters weinig vertellen.</p> <p>We proberen op deze manier verhalen te creëren met de dobbelstenen.</p> <p><i>Differentiatie/variantie:</i> <i>Als de juf merkt dat de kinderen zelf moeite hebben met het spontaan vertellen, kan ze 2 dobbelstenen gooien en er zelf een verhaaltje mee maken, als de kleuters de 3de dobbelsteen gooien dan gaan ze verder op het verhaal dat de juf vertelde.</i></p> <p><i>Of we kunnen 3 personen betrekken bij 3 dobbelstenen. De juf vertelt iets bij de eerste dobbelsteen, Louis volgt met de tweede dobbelsteen en kleuter x vult aan.</i></p> <p>Slot: Reflecteren over elkaars verhaal: De juf vraagt aan de kleuters welk verhaal zij het leukste/grappigste vonden. De kleuters gaan irreversibel denken. Ze vergelijken de verhalen van elkaar. De kleuters mogen deze dobbelstenen tijdens hoekenwerking gebruiken om verhalen te vertellen aan Louis!</p>	<p>verhaal dan aan de klas).</p>
--	---	----------------------------------

Reflectie: Verhaal vertellen a.d.h.v. dobbelstenen

Met living puppet

Inleiding

Op 6 april 2016 heb ik de taalactiviteit opnieuw uitgevoerd maar dan met behulp van de living puppet. Tijdens deze taalactiviteit is het ook weer de bedoeling dat de kleuters met 3 dobbelstenen gooien (plaats, personage en voorwerp) en hiermee een verhaal mee vertellen. De living puppet gebruik ik tijdens de activiteit als meerwaarde om doelen na te streven.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

De kleuters hielpen Louis om het spel te spelen. Om de betrokkenheid hoog te houden mochten soms meerdere personen aan het verhaal deelnemen. Zo gooide bijvoorbeeld de juf met de eerste dobbelsteen, Louis met de tweede dobbelsteen en kleuter x vult het verhaal aan. Teruggetrokken kleuters mochten hun verhaal ook aan Louis vertellen als ze dit liever niet deden aan de juf of aan de andere kleuters.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

Doordat de teruggetrokken kleuters het verhaal konden aanvullen (zie puntje terugblikken), kregen zij ook de kans om talig actief te zijn. Zij moesten dan enkel aanvullen met 1 prent i.p.v. een verhaal uit te vinden met 3 prenten.

De kleuters die teruggetrokken waren vertelden hun verhaal aan Louis. Dit gaf hen de kans om zich te uiten en ook weer talig actief te zijn in hun comfortabele zone.

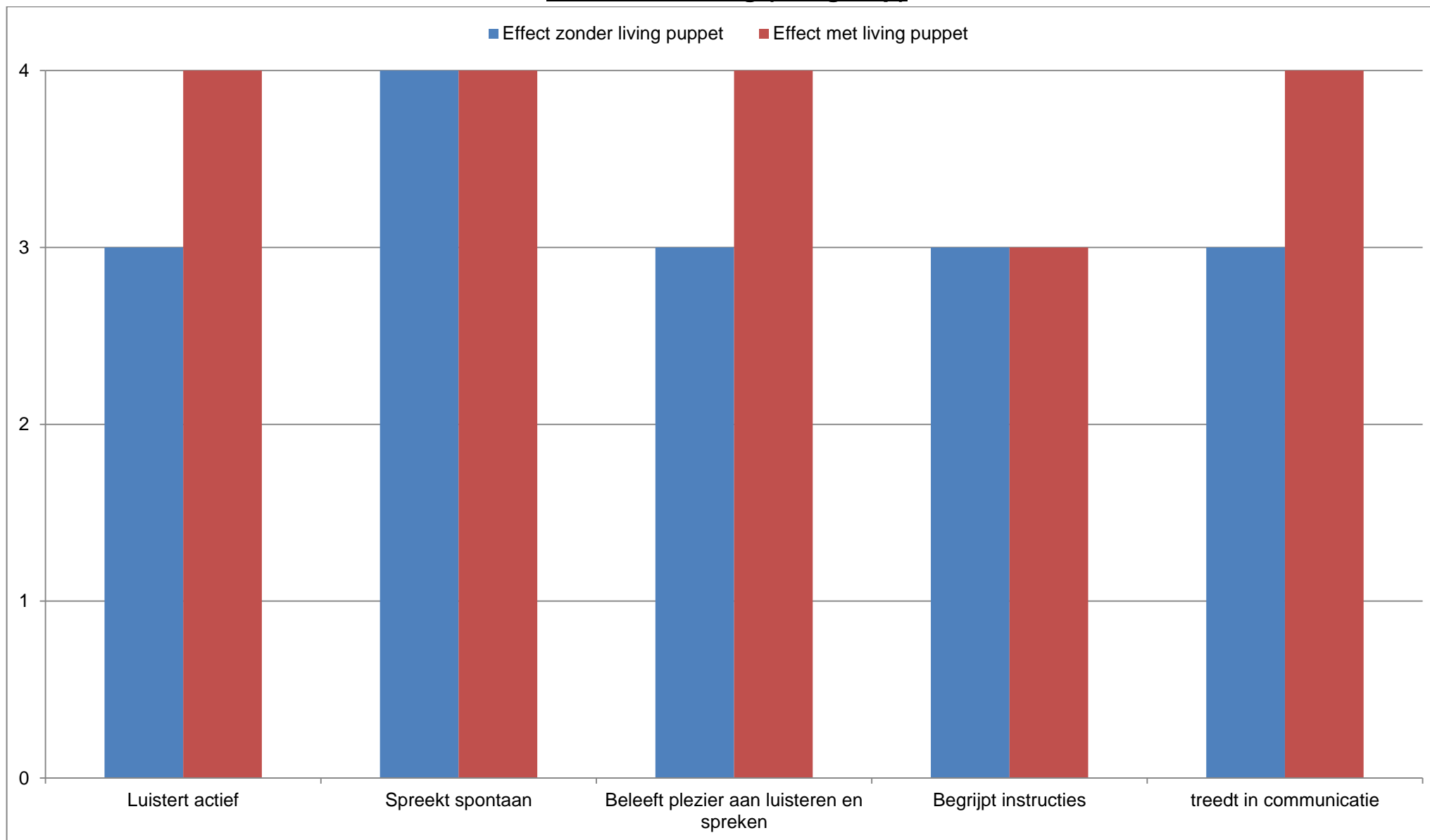
Mijn grote positieve ontdekking is dat de kleuters erg graag verhalen vertellen aan hun leeftijdsgenootjes en dus ook aan hun vriendje Louis. Zij genieten hier van!

Slot (conclusie)

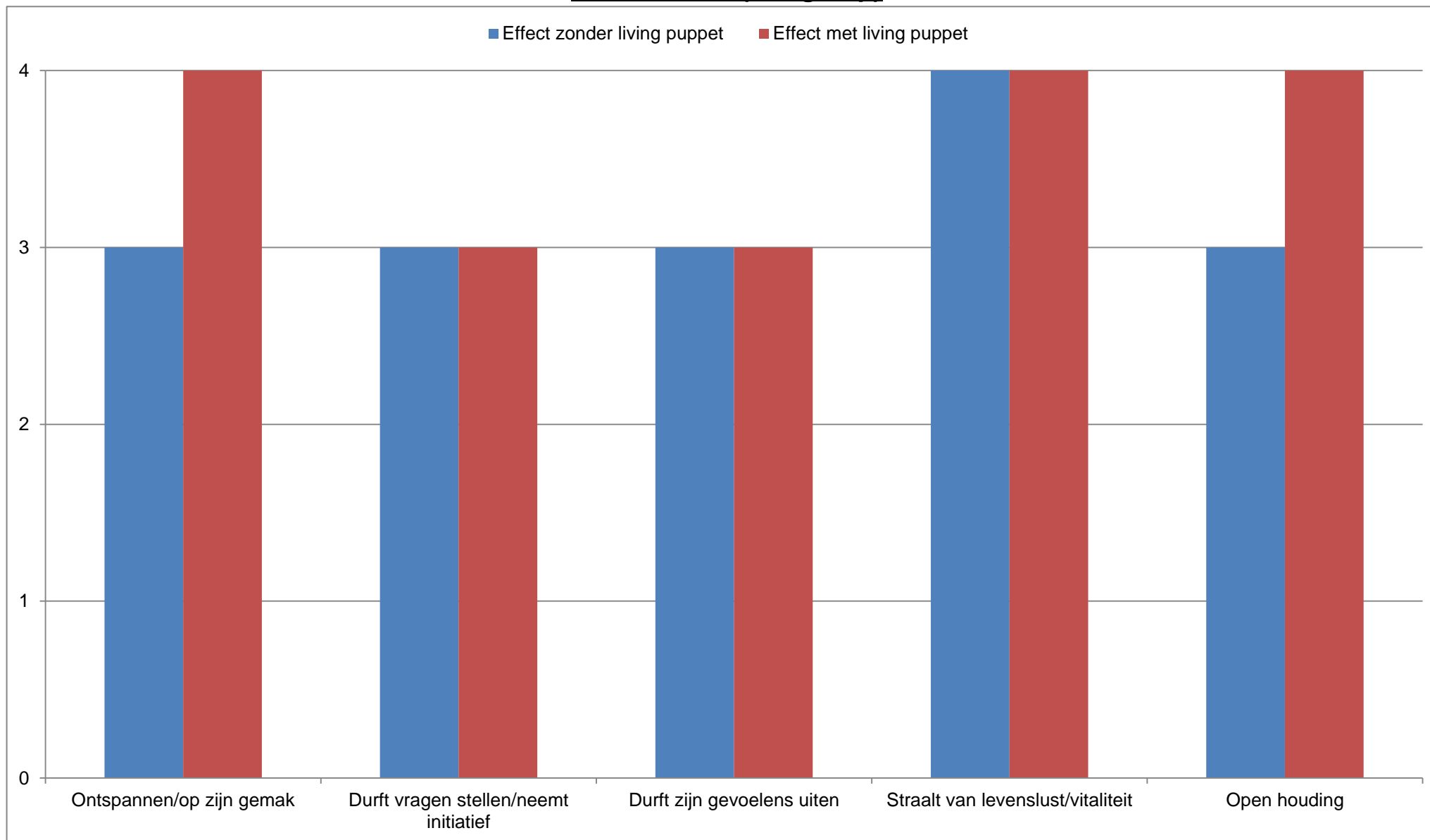
Aandachtspunten/werkpunten:

De betrokkenheid en het plezier van de kleuters is erg hoog met behulp van Louis. Hij is een leeftijdgenootje waardoor de kleuters zich meer durven uiten naar hem toe. Een belangrijk aspect is dat de teruggetrokken kleuters hier meer de kans kregen om zich te uiten. Zij voelen zich veiliger bij Louis

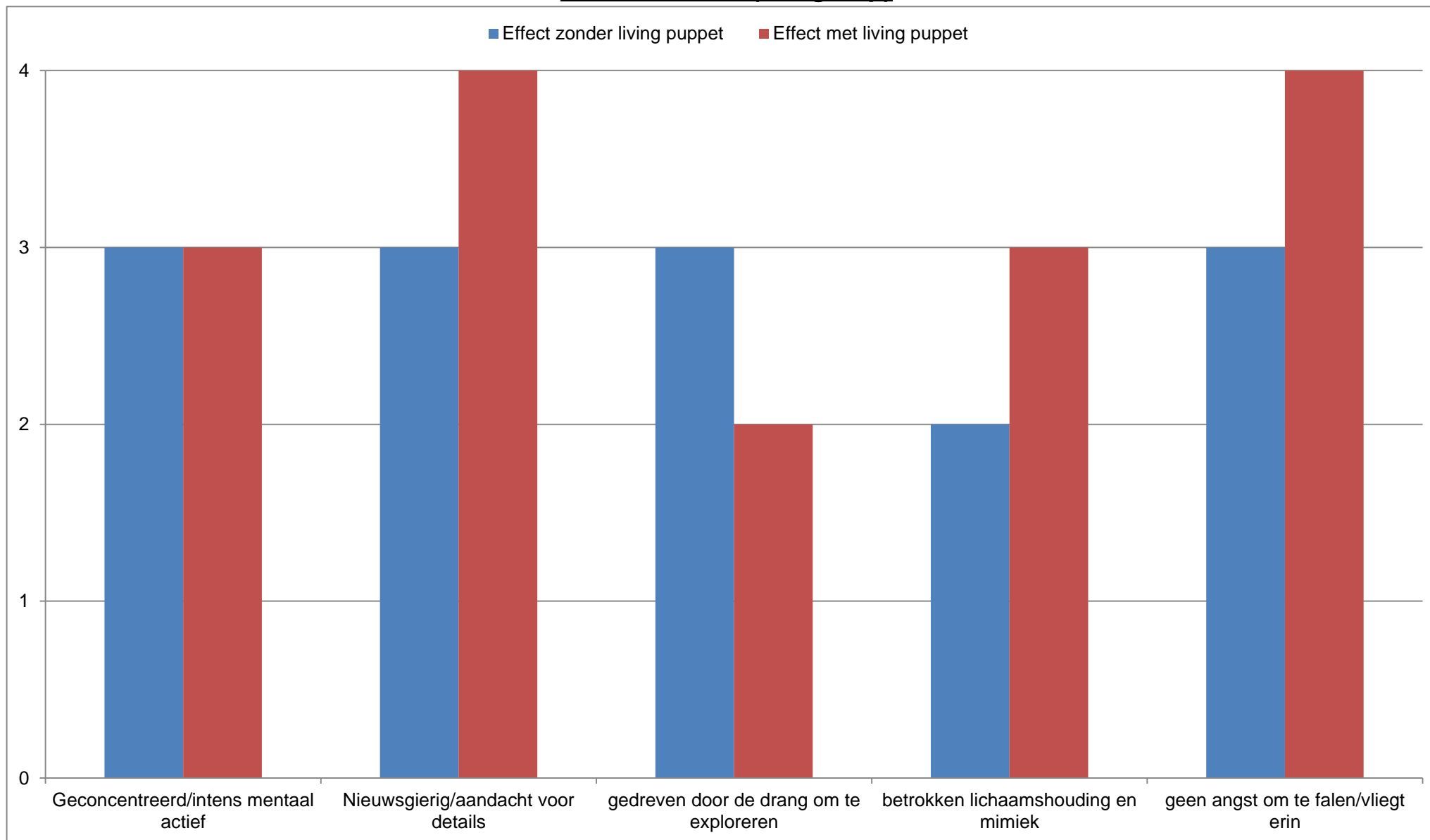
Taalontwikkeling (klasgroep)

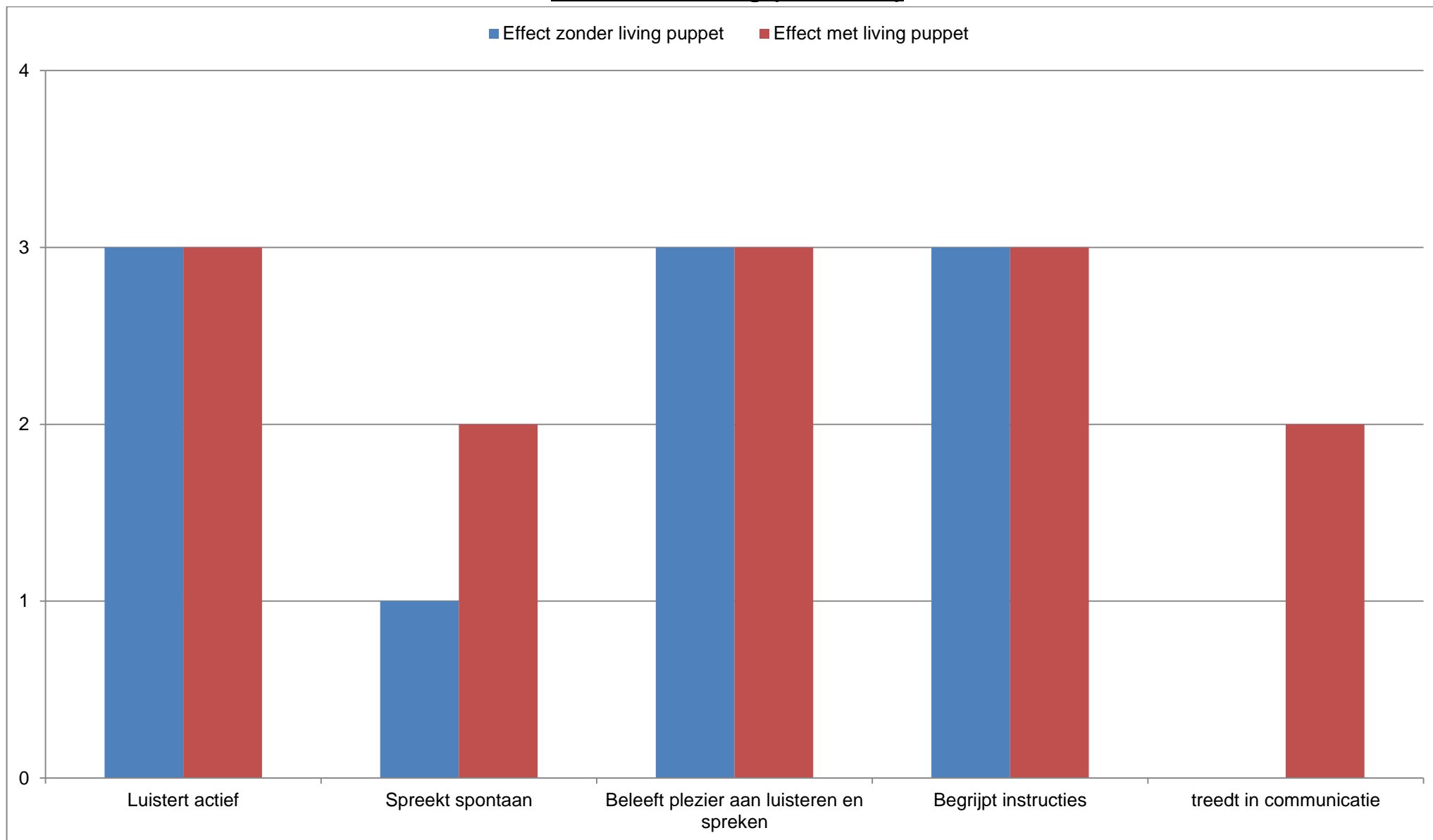
Welbevinden (klasgroep)

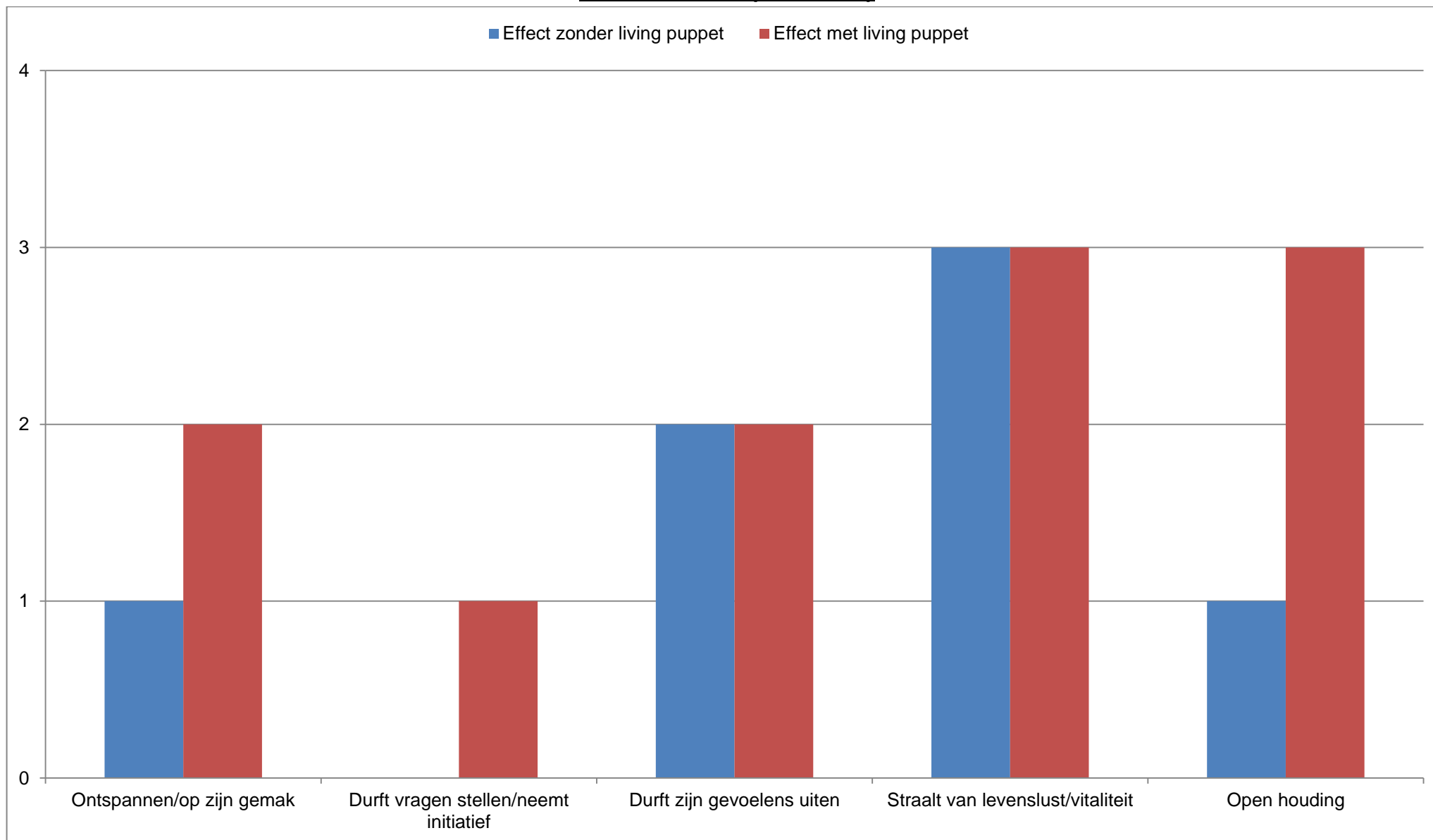
Betrokkenheid (klasgroep)

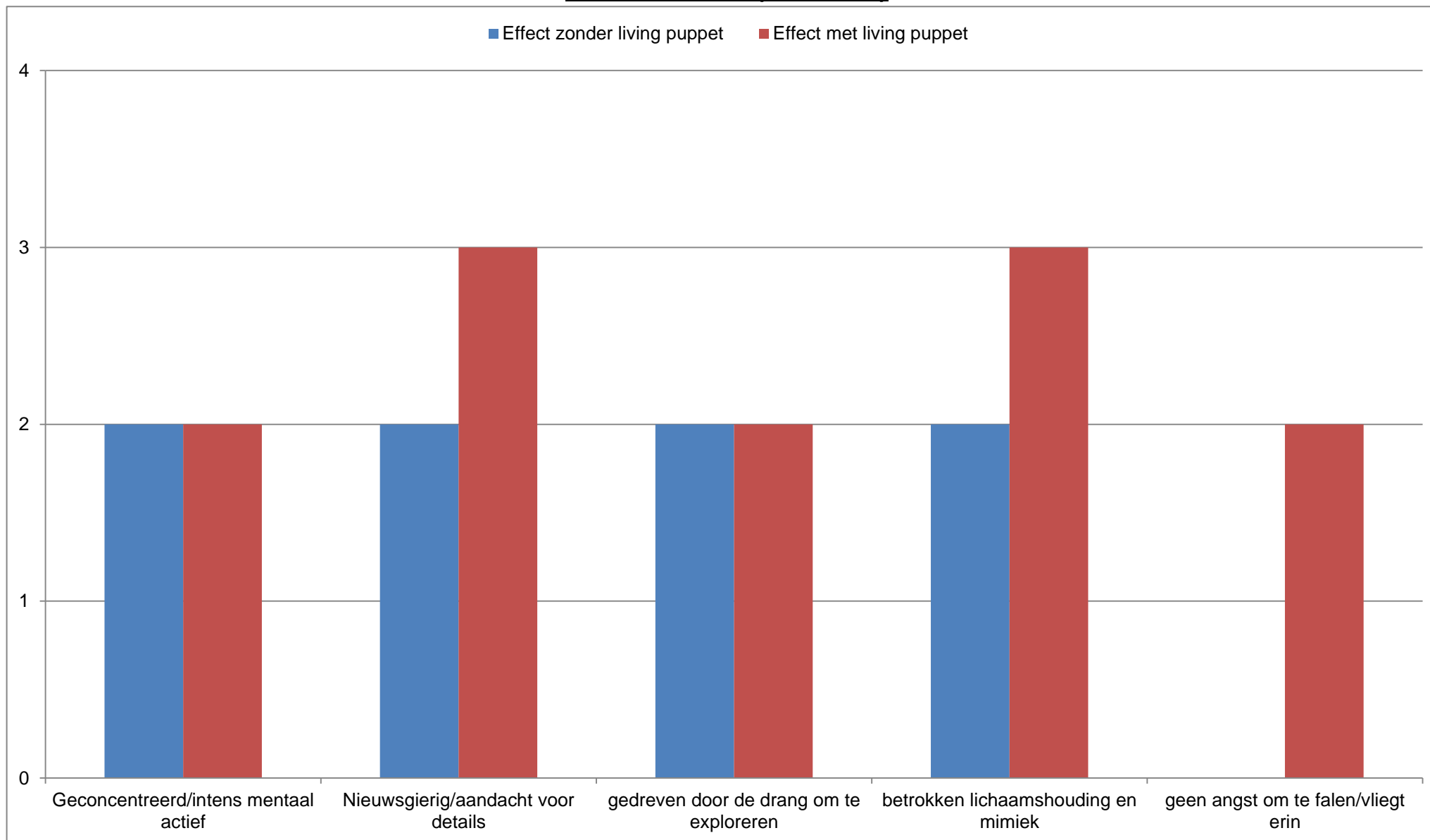
Taalontwikkeling (4kleuters)

Welbevinden (1 kleuter)

Betrokkenheid (3kleuters)

Activiteitenfiche zonder living puppet

Naam activiteit: **Praatplaat: Griezelen**

Leerplandoel(en):

- **Taal, SPR 1.1.1. (7 pg. 30)**
Bereid zijn om spontaan te spreken
- **Taal, SPR 1.1.1. (4 pg. 27)**
Plezier beleven aan luisteren en spreken

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> ● Wiskundige begrippen: op, onder, naast, in, ... ● werkwoorden: stappen, springen, draaien, schreeuwen, ... 	<ul style="list-style-type: none"> ● heks, uil, heksenketel, spinnenweb, bezem, volle maan, vleermuis, ...

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> ● verschillende begrippen m.b.t. het thema 	<ul style="list-style-type: none"> ● Verwoorden van wat ze zien op de prent. ● zich durven uiten 	<ul style="list-style-type: none"> ● naar elkaar luisteren ● blijven zitten ● Plezier beleven tijdens het vertelmoment

Concrete lesdoelen:

- **1.1.1. (7 pg. 30)**

De kleuters zijn bereid om spontaan te spreken. De praatplaat en de elementen op de praatplaat stimuleren het spontaan spreken (hulpmiddel). Ze vertellen allen over de praatplaat. De leerkracht begeleidt de kleuters met prikkels / vragen maar de kleuters zelf vertellen het meest.

- **1.1.1. (4 pg. 27)**

De kleuters beleven plezier aan het luisteren en spreken. Ze vinden het leuk om over de elementen van de praatplaat te spreken (vertellen aan elkaar) en luisteren graag naar wat de andere kleuters hebben opgemerkt op de prent.

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters beschikken over genoeg woordenschat om te kunnen verwoorden doorheen deze activiteit. Sommige kleuters hebben het nog moeilijk omdat Frans hun tweede taal is en zij nog geen zinnen kunnen vormen.
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters zoveel mogelijk zelf laten verwoorden en elkaar laten helpen
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ Elementen op de prent gebruiken om nadien situaties uit de eigen leefwereld aan bod te laten komen.
 - ✓ De taalsterke kleuters moeilijkere dingen laten uitleggen/benoemen/verwoorden.

Werkvorm:

- Gespreksvorm
 - ✓ Gesprekken worden gevoerd d.m.v. de praatplaat.

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen alle kleuters de praatplaat zien?
 - ✓ Komen alle kleuters aan bod?
 - ✓ Is er een rijk taalaanbod : komt de belangrijke woordenschat aan bod?

materiaal:

- Praatplaat
- Materialen m.b.t. prentassociatie (instrument, kookpot, hamer, handdoek en teddybeer)
- Koffer waar alle materialen in zitten.

Bronnen:

- Opzoekwerk internet voor de prent
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- Leerplan van het gemeenschapsonderwijs

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p><u>Vrije waarneming:</u> Doelen komen hier al aan bod!</p> <p><u>Kern:</u> Vraagstelling ● 1.1.1. (7 pg. 30) De kleuters zijn bereid om spontaan te spreken. De praatplaat en de elementen op de praatplaat stimuleren het spontaan spreken (hulpmiddel). Ze vertellen allen over de praatplaat. De juf begeleidt de kleuters met</p>	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u> De juf heeft iets meegebracht. Het is een doos. "Dit heb ik op zolder gevonden! Weten jullie wat er in die doos zit?" De kleuters voorspellen. De juf haalt er een klein heksje uit. "Wat vinden jullie van dit heksje?" Kleuters reageren.</p> <p>"Weten jullie eigenlijk waar een heks woont?" Kleuters voorspellen/vertellen. De juf gaat hier verder op in: - grot - kasteel - spookhuis - bos - ...</p> <p>- Zou jij er willen wonen? - Waarom wel/niet? - Zou jij het eng vinden? - Wat zou je eng vinden in het bos, kasteel, ...</p> <p>Misschien zit er nog iets in de doos. De juf kijkt en er zit inderdaad ook nog een prent in de doos. De juf legt de prent in de kring.</p> <p><u>Vrije waarneming:</u> - Wat is het? Kleuters verwoorden wat ze zien observeren/vertellen/verwoorden (eerste indruk). De juf laat zoveel mogelijk input van de kleuters komen.</p> <p><u>Kern:</u> Vraagstelling Dit is het huis van het heksje, zien de kleuters waar het heksje op de prent staat? Staat ze op de prent? Wie zijn de andere personen op de prent? Belevingsvragen, intentievragen Vragen naar ervaringen - zijn jullie al ooit naar een heksenhuis gegaan? - ziet jullie huis er ook zo uit? - hoeveel heksen zie je?</p>	<p>De taalontwikkeling wordt doorheen de gehele activiteit gestimuleerd! - gesprek - vragen - dingen benoemen - dingen verwoorden - ...</p> <p>Materialen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De praatplaat uitvergroot. ● Materialen m.b.t. Prentassociatie <p>- instrument - kookpot - hamer - handdoek - teddybeer</p> <ul style="list-style-type: none"> ● koffer waarin de praatplaat zit <p>Opmerkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De praatplaat werd Uitvergroot zodat alle kleuters de elementen/details goed kunnen zien. ● De kleuters die uiterst rechts of links op de banken zitten zullen eventueel op de mat moeten zitten om een beter zicht te hebben op de prent.

<p>prikkels / vragen maar de kleuters zelf vertellen het meest.</p> <p>● 1.1.1. (4 pg. 27) De kleuters beleven plezier aan het luisteren en spreken. Ze vinden het leuk om over de elementen van de praatplaat te spreken (vertellen aan elkaar) en luisteren graag naar wat de andere kleuters hebben opgemerkt op de prent.</p> <p>Slot: Wiskunde associatie: ruimte</p>	<p>- zijn er ook dieren? Welke? Hoeveel?</p> <p>Vragen naar gevoelens</p> <p>- zou jij daar ook willen wonen? Waarom wel/niet? - Zou jij bang zijn in een heksenhuis?</p> <p>Geheugenvragen</p> <p>- wat zij kleuter x juist over... (herinneren) - waar was kleuter x ook al weer bang voor? Staat het op de prent?</p> <p>Denkvragen</p> <p>Convergente vragen</p> <p>- de heks die op haar bezem naar huis vliegt heeft iets vast, wat is dat? Naar welke kamer zou zij dan gaan? (muziekkamer omdat het een instrument is) - Wat zou de heks allemaal in haar heksensoep doen?</p> <p>Divergente vragen</p> <p>- wat zou de knutselheks maken?</p> <p>Evaluatievragen (waarden en normen – persoonlijke antwoorden)</p> <p>- wat vind je het leukste op deze prent? Wat zou jij het liefst doen in een heksenhuis? (toverdrankjes maken, soep maken, bezems knutselen, de toekomst voorspellen, ...) - vinden jullie dat deze heksen griezelig zijn? - Waarom wel/niet?</p> <p>Afspraken:</p> <p>- We luisteren naar elkaar - Je mag pas iets zeggen als je vriendje uitgesproken is - de kleuters moeten openstaan voor elkaars standpunten</p> <p>Slot: Afronding met associatie Op de prent staan verschillende kamers met elk hun eigen functie. Deze kamers hebben we al besproken met de kleuters. Er zitten nog voorwerpen in de doos. De leerkracht haalt de voorwerpen uit de doos en legt ze op de mat. De kleuters zeggen telkens wat de leerkracht op de mat legt.</p>	
--	---	--

<p><u>Opruimfase:</u></p>	<p>- Weten jullie in welke kamer deze voorwerpen thuishoren?</p> <p><i>Voorwerpen:</i> Instrument (muziekkamer) Kookpot (keuken) Hamer (knutselkelder) Handdoek (badkamer) Teddybeer (slaapkamer)</p> <p>De kleuters associëren de voorwerpen aan de functie van de kamers op de prent.</p> <p><u>Opruimfase:</u> De juf duidt enkele kleuters aan die de voorwerpen in de poppenhoek mogen plaatsen voor verdere spelimpulsen m.b.t. het heksenhuis. Zo kunnen de kleuters later zelf griezelen.</p>	
----------------------------------	---	--

Reflectie: **Praatplaat**

Zonder living puppet

Inleiding

Op 1 maart 2016 heb ik tijdens mijn buitenlandse stage een taalactiviteit uitgevoerd. Deze activiteit wordt nu gedaan zonder living puppet en nadien nog eens met living puppet. Zo ga ik na hoe ik met behulp van een living puppet ontwikkelingsdoelen kan nastreven. Tijdens deze taalactiviteit is het de bedoeling dat de kleuters spontaan praten en met elkaar communiceren over elementen op de praatplaat om nadien over hun eigen leefwereld te vertellen. De praatplaat dient dus ook als ondersteuning.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

De kleuters vertellen wat ze op de praatplaat zien door vrije waarneming. Nadien vertellen ze nog meer gedetailleerd. Dit gebeurt door middel van verschillende soorten vragen (belevingsvragen, vragen naar gevoelens, geheugenvragen, ...).

De kleuters vertellen op die manier spontaan wat ze zien en ervaren, maar ze leren ook te antwoorden op concrete vragen.

De praatplaat gaat over een huis met verschillende kamers waar heksen wonen: De muziekkamer, de keuken, de badkamer, de knutselkamer, ...

De kleuters moeten nadien allerlei voorwerpen associëren aan een kamer. Bijvoorbeeld als kleuters x een instrument kiest moet hij het associëren aan de muziekkamer. Zo associëren ze alle voorwerpen.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

Mijn grote positieve ontdekking is dat de kleuters veel op de praatplaat zien, ook de details. Ze vertellen wat er concreet op de praatplaat staat maar ze vertellen ook wat er zou kunnen gebeuren. Bijvoorbeeld: een heks vliegt naar het huis, ze denken dat de heks naar de badkamer gaat. Ze voorspellen samen. Ze vinden het ook fijn om over hun eigen belevingswereld te vertellen en hun meningen uit te drukken.

Slot (conclusie)

Aandachtspunten/werkpunten:

Mijn conclusie is dat teruggetrokken kleuters hier minder talig actief zijn maar wel betrokken zijn met de activiteit. De kleuters vonden de verwerking met de associaties van de voorwerpen erg leuk.

De volgende keer doe ik deze les met ondersteuning van de living puppet en kijk ik dan welke verschillen er zijn op gebied van taal, welbevinden en betrokkenheid.

Activiteitenfiche met living puppet

Naam activiteit: **Praatplaat: Griezelen**

Leerplandoel(en):

- **Taal, SPR 1.1.1. (7 pg. 30)**
Bereid zijn om spontaan te spreken
- **Taal, SPR 1.1.1. (4 pg. 27)**
Plezier beleven aan luisteren en spreken

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> ● Wiskundige begrippen: op, onder, naast, in, ... ● werkwoorden: stappen, springen, draaien, schreeuwen, ... 	<ul style="list-style-type: none"> ● heks, uil, heksenketel, spinnenweb, bezem, volle maan, vleermuis, ...

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> ● verschillende begrippen m.b.t. het thema 	<ul style="list-style-type: none"> ● Verwoorden van wat ze zien op de prent. ● zich durven uiten 	<ul style="list-style-type: none"> ● naar elkaar luisteren ● blijven zitten ● Plezier beleven tijdens het vertelmoment

Concrete lesdoelen:

- **1.1.1. (7 pg. 30)**
De kleuters zijn bereid om spontaan te spreken. De praatplaat en de elementen op de praatplaat stimuleren het spontaan spreken (hulpmiddel). Ze vertellen allen over de praatplaat. De leerkracht begeleidt de kleuters met prikkels / vragen maar de kleuters zelf vertellen het meest.
- **1.1.1. (4 pg. 27)**
De kleuters beleven plezier aan het luisteren en spreken. Ze vinden het leuk om over de elementen van de praatplaat te spreken (vertellen aan elkaar) en luisteren graag naar wat de andere kleuters hebben opgemerkt op de prent.

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters beschikken over genoeg woordenschat om te kunnen verwoorden doorheen deze activiteit. Sommige kleuters hebben het nog moeilijk omdat Frans hun tweede taal is en zij nog geen zinnen kunnen vormen.
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters zoveel mogelijk zelf laten verwoorden en elkaar laten helpen
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ Elementen op de prent gebruiken om nadien situaties uit de eigen leefwereld aan bod te laten komen.
 - ✓ De taalsterke kleuters moeilijkere dingen laten uitleggen/benoemen/verwoorden.

Werkvorm:

- Gespreksvorm
 - ✓ Gesprekken worden gevoerd d.m.v. de praatplaat.

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen alle kleuters de praatplaat zien?
 - ✓ Komen alle kleuters aan bod?
 - ✓ Is er een rijk taalaanbod : komt de belangrijke woordenschat aan bod?

materiaal:

- Praatplaat
- Materialen m.b.t. prentassociatie (instrument, kookpot, hamer, handdoek en teddybeer)
- Koffer waar alle materialen in zitten.
- Louis

Bronnen:

- Opzoekwerk internet voor de prent
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- Leerplan van het gemeenschapsonderwijs

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
<u>Sfeerschepping/inleiding:</u>	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u> Louis heeft iets meegebracht. LKR: "Wat heb je daar, Louis?" LOUIS: "Een doos, ik heb deze op de zolder gevonden!" LKR: "Wat zou er in die doos zitten?" De juf kijkt verbaasd naar de kleuters. De kleuters voorspellen. De leerkracht laat hier de kleuters zoveel mogelijk aan het woord. Een kleuter mag het aan Louis vragen. LOUIS: "Er zit een geheim in!" LKR: "Mogen wij het weten?" LOUIS: "Oke, dan wordt het ons geheim! Maar dan wil ik later jullie geheimpjes ook eens horen" Louis lacht en doet de doos open.</p> <p>De juf haalt er een klein heksje uit. "Wat vinden jullie van dit heksje?" Kleuters reageren.</p> <p>"Weten jullie eigenlijk waar een heks woont?" Kleuters voorspellen/vertellen. De juf gaat hier verder op in: - grot - kasteel - spookhuis - bos - ...</p> <p>- Zou jij er willen wonen? - Waarom wel/niet? - Zou jij het eng vinden? - Wat zou je eng vinden in het bos, kasteel, ...</p> <p>Misschien zit er nog iets in de doos. De juf kijkt en er zit inderdaad ook nog een prent in de doos. De juf legt de prent in de kring.</p>	<p>De taalontwikkeling wordt doorheen de gehele activiteit gestimuleerd! - gesprek - vragen - dingen benoemen - dingen verwoorden - ...</p> <p>Materialen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De praatplaat uitvergroot. ● Materialen m.b.t. Prentassociatie - instrument - kookpot - hamer - handdoek - teddybeer ● koffer waarin de praatplaat zit ● Louis <p>Opmerkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● De praatplaat werd uitvergroot zodat alle kleuters de elementen/details goed kunnen zien. ● De kleuters die uiterst rechts of links op de banken zitten zullen eventueel op de mat moeten zitten om een beter zicht te hebben op de prent.

<p><u>Vrije waarneming:</u> Doelen komen hier al aan bod!</p> <p><u>Kern:</u> Vraagstelling <ul style="list-style-type: none"> • 1.1.1. (7 pg. 30) De kleuters zijn bereid om spontaan te spreken. De praatplaat en de elementen op de praatplaat stimuleren het spontaan spreken (hulpmiddel). Ze vertellen allen over de praatplaat. De juf begeleidt de kleuters met prikkels / vragen maar de kleuters zelf vertellen het meest. • 1.1.1. (4 pg. 27) De kleuters beleven plezier aan het luisteren en spreken. Ze vinden het leuk om over de elementen van de praatplaat te spreken (vertellen aan elkaar) en luisteren graag naar wat de andere kleuters hebben opgemerkt op de prent. </p>	<p><u>Vrije waarneming:</u> - Wat is het? Kleuters verwoorden wat ze zien observeren/vertellen/verwoorden (eerste indruk). De juf laat zoveel mogelijk input van de kleuters komen.</p> <p><u>Kern:</u> Vraagstelling Dit is het huis van het heksje, zien de kleuters waar het heksje op de prent staat? Staat ze op de prent? Wie zijn de andere personen op de prent?</p> <p>Belevingsvragen, intentievragen Vragen naar ervaringen - zijn jullie al ooit naar een heksenhuis gegaan? - ziet jullie huis er ook zo uit? - hoeveel heksen zie je? - zijn er ook dieren? Welke? Hoeveel?</p> <p>Vragen naar gevoelens - zou jij daar ook willen wonen? Waarom wel/niet? - Zou jij bang zijn in een heksenhuis?</p> <p>Geheugenvragen - wat zij kleuter x juist over... (herinneren) - waar was kleuter x ook al weer bang voor? Staat het op de prent?</p> <p>Denkvragen Convergente vragen - de heks die op haar bezem naar huis vliegt heeft iets vast, wat is dat? Naar welke kamer zou zij dan gaan? (muziekkamer omdat het een instrument is) - Wat zou de heks allemaal in haar heksensoep doen?</p> <p>Divergente vragen - wat zou de knutselheks maken?</p> <p>Evaluatievragen (waarden en normen – persoonlijke antwoorden) - wat vind je het leukste op deze prent? Wat zou jij het liefst doen in een heksenhuis? (toverdrankjes maken, soep maken, bezems knutselen, de toekomst voorspellen, ...) - vinden jullie dat deze heksen griezelig zijn?</p>	
---	--	--

	Dit is belangrijk omdat je het spreken extra stimuleert en de teruggetrokken kinderen ook de kans krijgen om te praten. De relatie tussen de kinderen en de handpop is goed, dus zal een teruggetrokken kind vlugger met de pop praten dan met de leerkracht. Ook zo zal hij meer spreken.	
--	--	--

Reflectie: Praatplaat

Met living puppet

Inleiding

Op 8 april 2016 heb ik de taalactiviteit opnieuw uitgevoerd maar dan met behulp van de living puppet. Tijdens deze taalactiviteit is het ook weer de bedoeling dat er over de praatplaat gesproken wordt. De kleuters communiceren met elkaar over de praatplaat, hun eigen mening en eigen belevingswereld. De living puppet gebruik ik tijdens de activiteit als meerwaarde om doelen na te streven.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

Louis heeft een doos op zolder gevonden, er zit een geheim in. De kleuters mogen zijn geheim weten (het is een heksje en haar heksenhuis). De kleuters vertellen ook hier spontaan door vrije waarneming. Nadien worden er verschillende vragen gesteld (belevingsvragen, vragen naar gevoelens, geheugenvragen,...).

De kleuters associëren de voorwerpen aan de kamers van het heksenhuis.

Louis vertelt de kleuters dat hij ook wel graag geheimjes wil weten (omdat hij net ook een geheimje aan de kleuters vertelde). De kleuters mogen een geheim aan Louis vertellen (tijdens de activiteit of nadien in de rustige leeshoek).

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

De kleuters horen een geheim van Louis en kunnen nadien ook een geheim vertellen in zijn oor. Dit is belangrijk omdat je het spreken extra stimuleert en de teruggetrokken kinderen ook de kans krijgen om te praten. De relatie tussen de kinderen en de handpop is goed, dus zal een teruggetrokken kind vlugger met de pop praten dan met de leerkracht. Ook zo zal hij meer spreken en talig actief zijn.

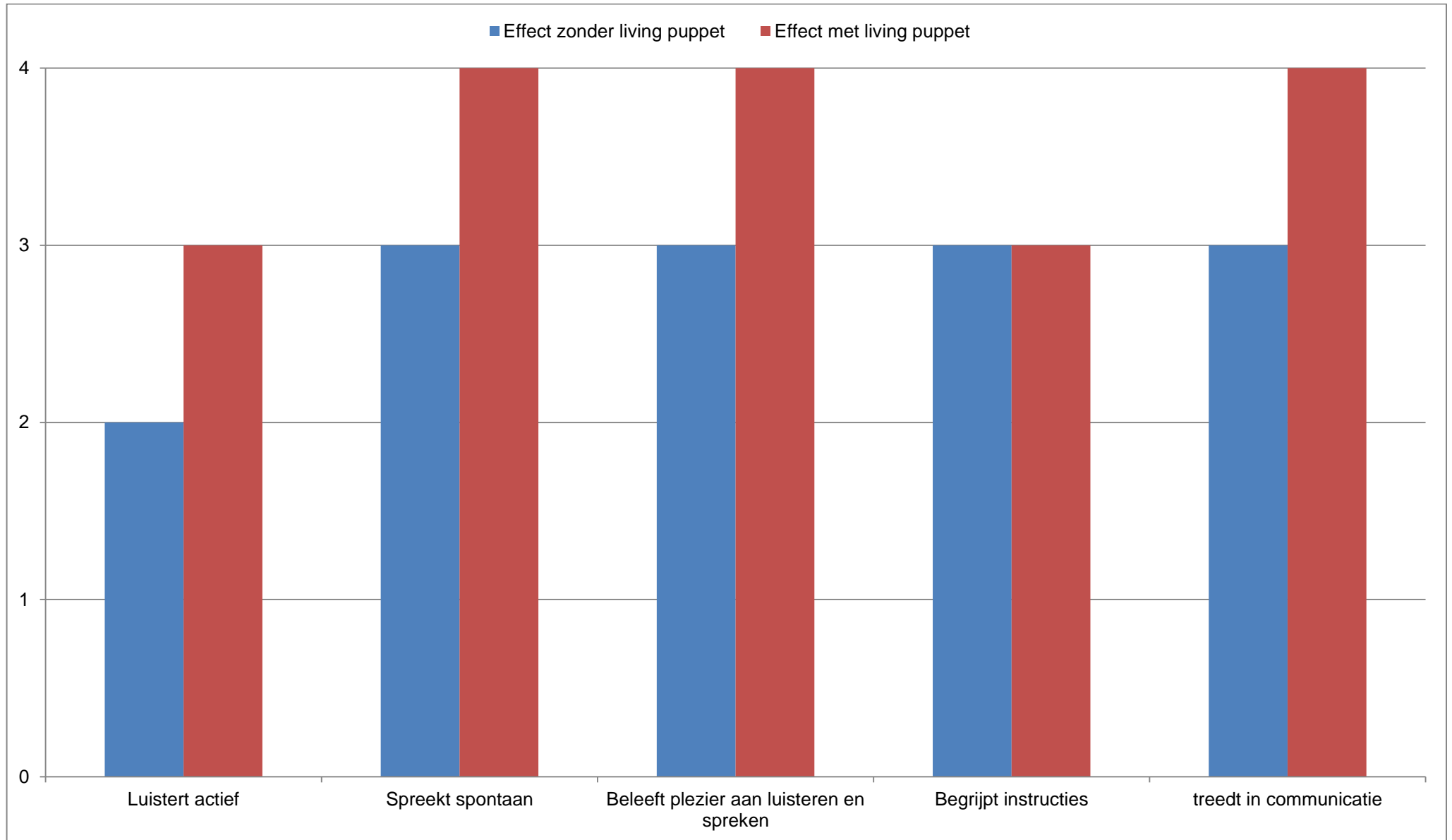
Mijn grote positieve ontdekking is dat de stille en teruggetrokken kleuters ook hun taal ontwikkelen dankzij de handpop. Het is een minder 'bedreigende' situatie voor hen (Meurs, De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje, 2012). Zij praten liever met Louis (goede relatie) dan met de hele klasgroep of de juf.

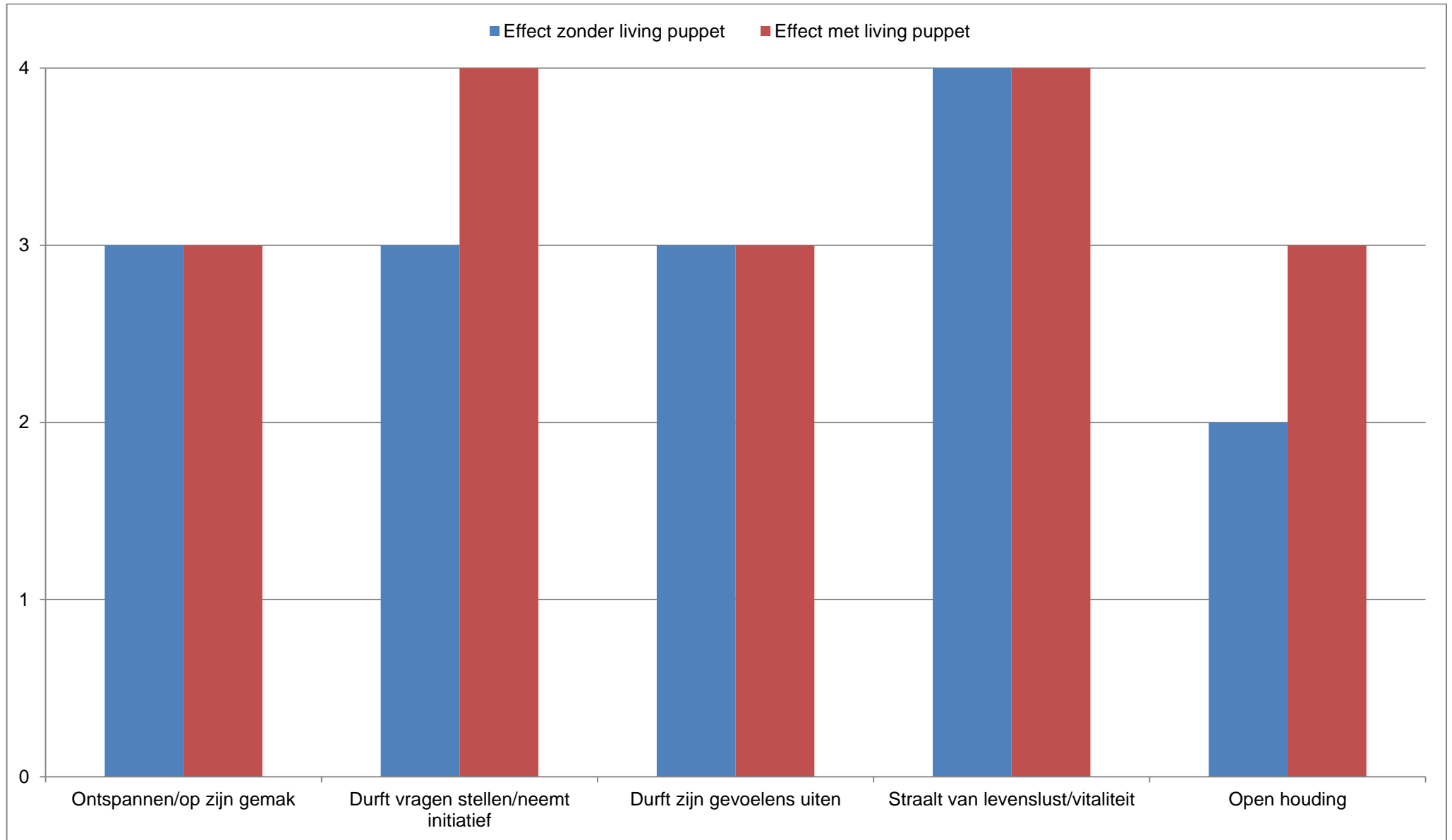
Slot (conclusie)

Aandachtspunten/werkpunten:

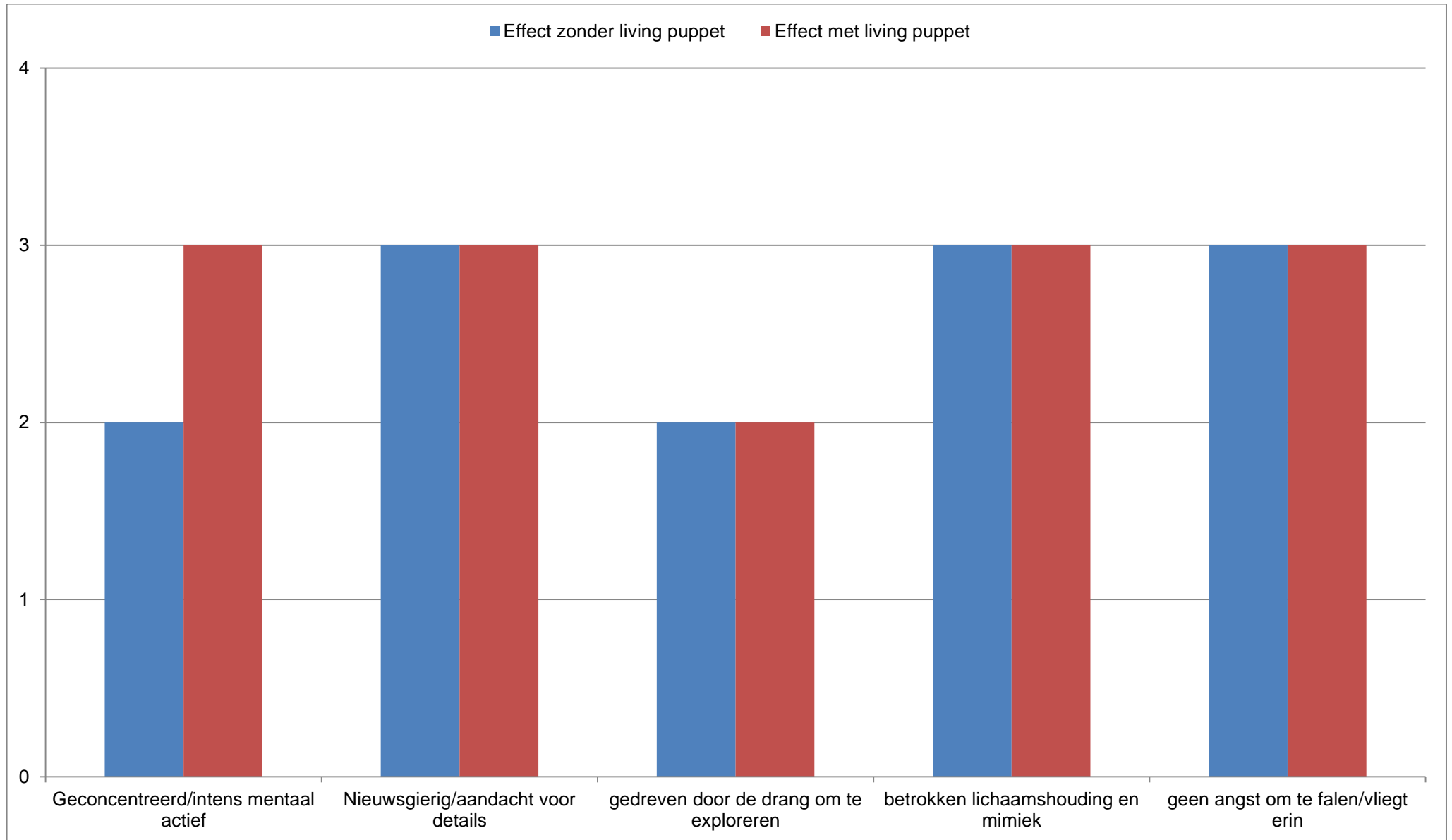
Het stimuleren van de taalontwikkeling van de kleuters gaat beter met behulp van Louis. Hij is een leeftijdgenootje waardoor de kleuters zich meer durven uiten naar hem toe. Een belangrijk aspect is dat de teruggetrokken kleuters hier meer de kans kregen om zich te uiten. Zij voelen zich veiliger bij Louis.

Taalontwikkeling (klasgroep)

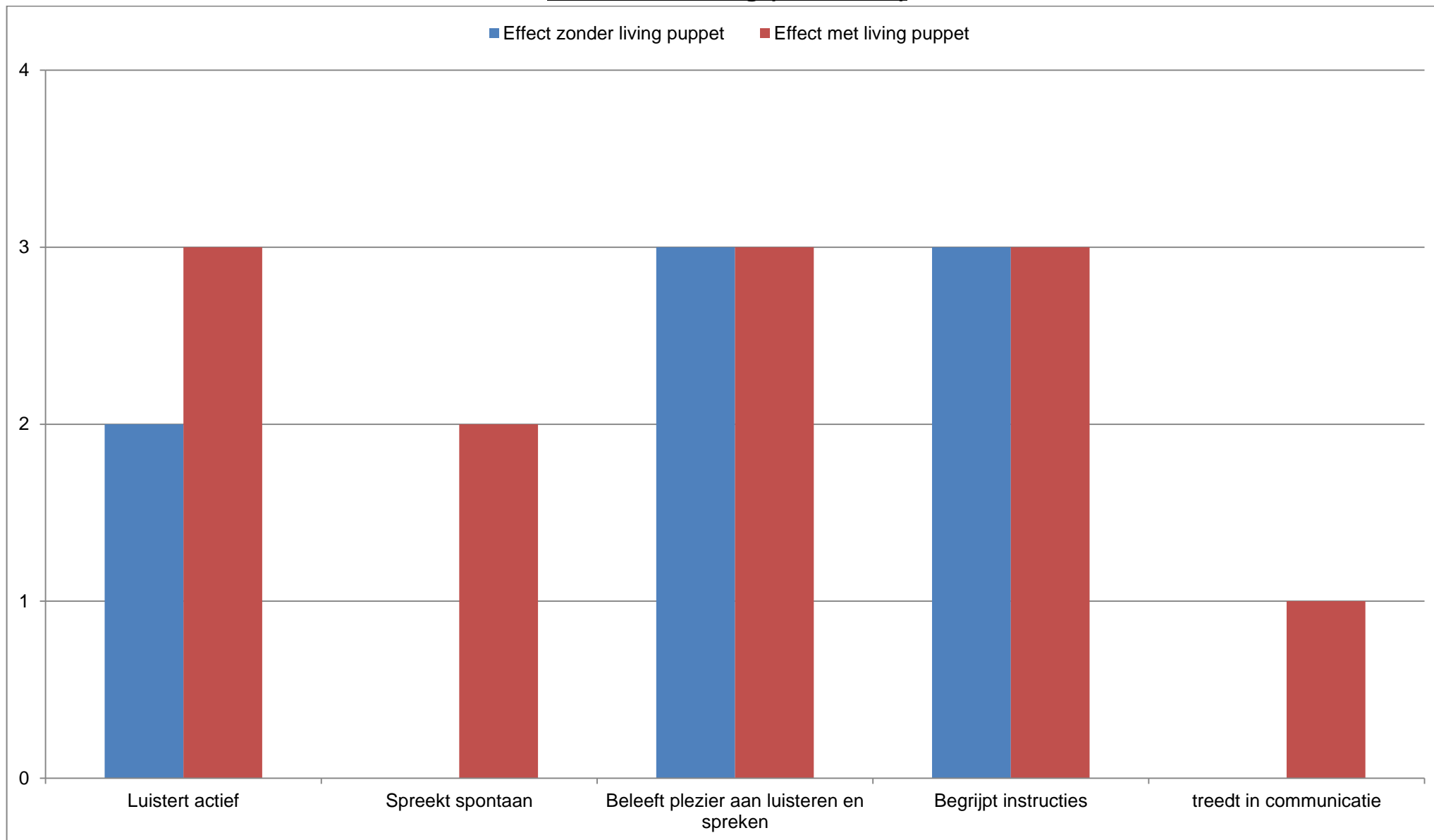

Welbevinden (klasgroep)

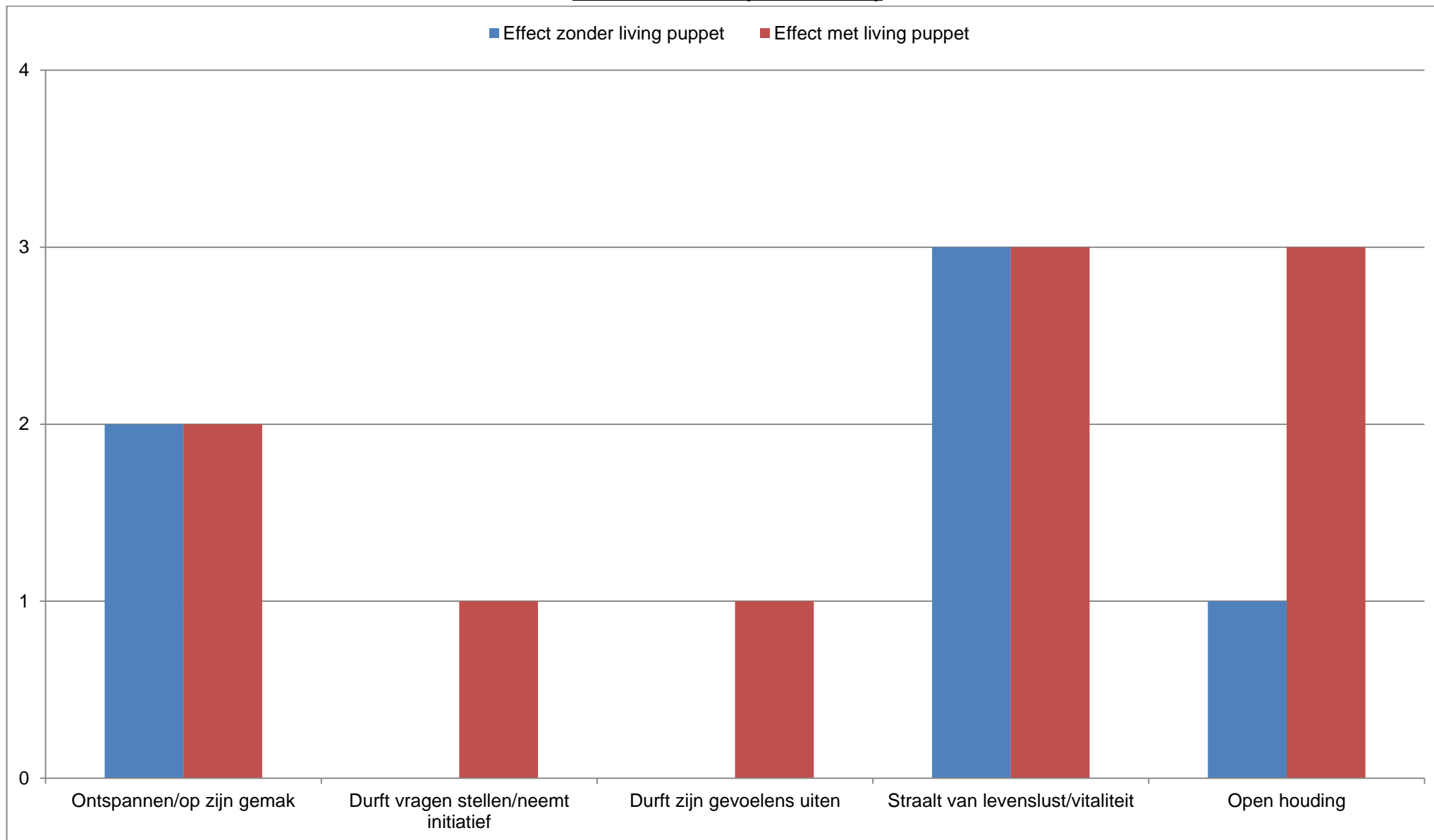
Betrokkenheid (klasgroep)

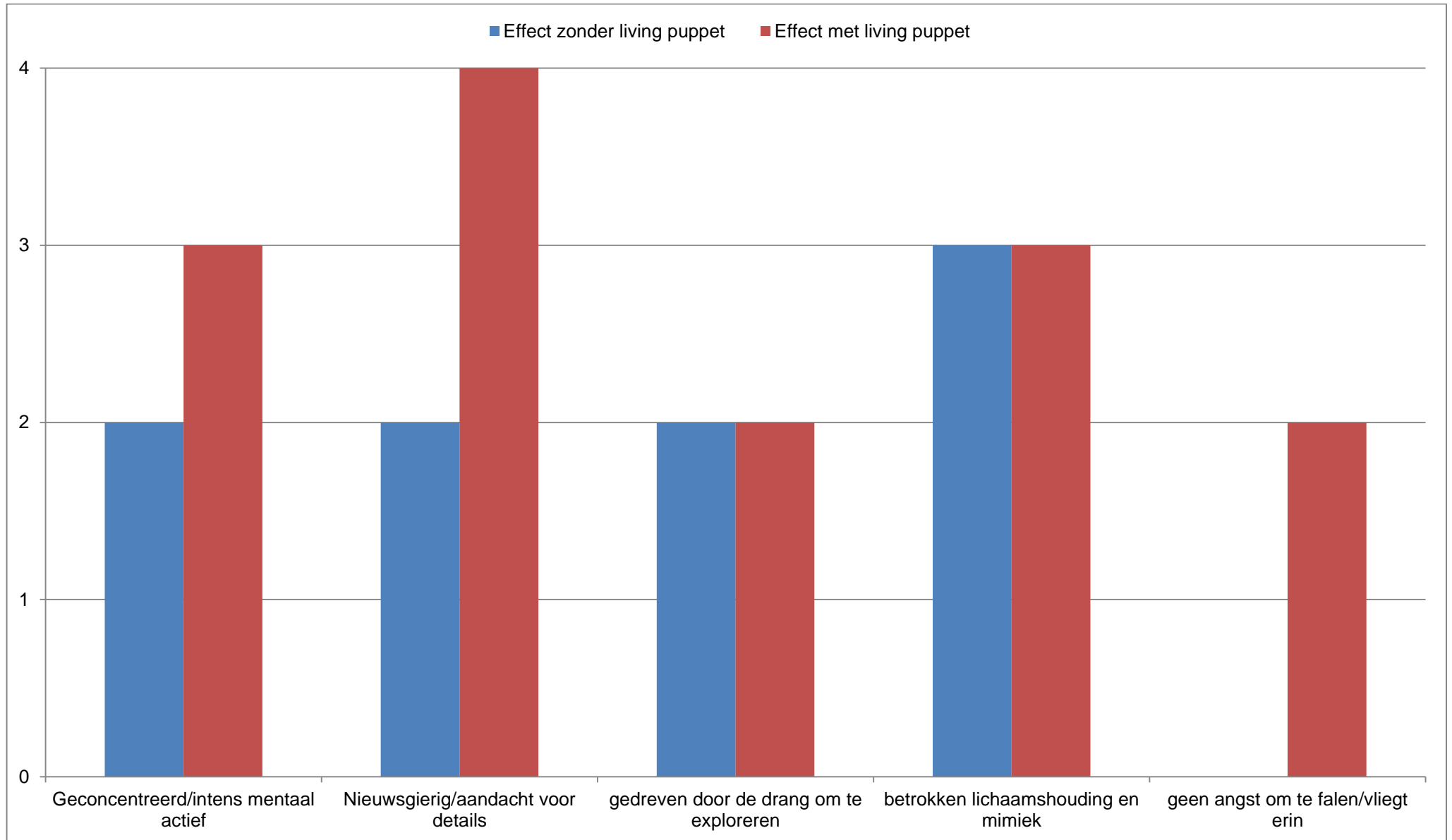
Taalontwikkeling (3 kleuters)

Welbevinden (3 kleuters)

Betrokkenheid (1 kleuter)

Activiteitenfiche zonder living puppet

Naam activiteit: **W.O. spinnenbak inrichten**

Leerplandoel(en):

- **W.O. natuur (dieren) 3.2.3. 14 pg. 42**

Eenvoudige verzorgingshandelingen bij dieren uitvoeren en verwoorden.

- **W.O. natuur 3.2.1. 2 OD 1.02 pg. 40**

Een explorerende en experimenterende aanpak tonen om meer te weten te komen over de natuur.

- **W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25**

Gevoelens als bang, blij, boos of verdrietig bij zichzelf onderkennen en die op een eenvoudige wijze uitdrukken

- **W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25**

Gevoelens van bang, blij, boos en verdrietig zijn bij anderen herkennen, dat gevoel verwoorden en meeleven in dit gevoel.

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> • op zoek gaan naar, pot/zak vullen, ledigen van de pot/zak, eerst, dan, ten slotte, ... 	<ul style="list-style-type: none"> • spin, aarde, stenen, gras, takken, blaadjes, 8 poten, ...

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • om een spin te zoeken moet je de kenmerken van de spin kennen (basiskenmerken hoe een spin eruit ziet) 	<ul style="list-style-type: none"> • de spin geregeld observeren (web, drinken, water) en verwoorden wat ze zien • nadien zelfstandig een spinnenhotel maken (weten wat een spin nodig heeft) • de spin weer vrijlaten zonder ze in de klas te willen houden. Sommige dieren horen thuis in de natuur 	<ul style="list-style-type: none"> • interesse tonen voor de andere voorwerpen uit de andere groepjes • naar elkaar luisteren • Beurt afwachten (voorwerpen spinnenhotel)

Concrete lesdoelen:

- **W.O. natuur (dieren) 3.2.3. 14 pg. 42**

De kleuters maken een spinnenhotel voor de spin en verzorgen de spin (eten en drinken geven). Ze laten de spin op het einde van de week weer vrij!

- **W.O. natuur 3.2.1. 2 OD 1.02 pg. 40**

De kleuters nemen een explorerende en experimenterende aanpak om meer te weten te komen over de natuur.

- ze leren over spinnen en hoe ze leven
- ze zien hoe een spinnenweb gemaakt wordt

• W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25

De kinderen ervaren verschillende gevoelens en drukken deze uit. Sommige kleuters kunnen blij en enthousiast zijn over de spin, andere kleuters kunnen erg bang zijn voor de spin.

• W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25

De kleuters ervaren ook het gevoel "bang zijn" bij anderen. Ze kunnen dit gevoel verwoorden en ze leven mee met het gevoel van deze kleuter. We hebben respect voor de gevoelens van elkaar.

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters hebben al verschillende spinnen gezien (leefwereld van de kleuter)
 - ✓ De kleuters weten de basiskenmerken van een spin. Rond lijfje, 8 poten, kleuren die een spin kan hebben, maakt een web, ...
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ kleuters die bang zijn van spinnen kunnen we stiller meer op hun gemak stellen door bijvoorbeeld de spin te laten vast houden in een insectenpotje of de verzorgingshandelingen laten uitvoeren.
 - ✓ meer verdieping in waarnemingselementen tijdens het exploreren/inrichten/verzorgen
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ De kleuters zelf groepjes laten maken. de juf verdeelt de groepjes niet zelf maar zegt tegen de kleuters hoeveel groepjes ze wil.

Werkvorm:

- Samenwerkingsvorm
 - ✓ elk groepje kleuters hebben voorwerpen gezocht die belangrijk zijn voor het spinnenhotel. We werken zowel binnen de groepjes samen om de voorwerpen te vinden als nadien met andere groepjes om de bak in te richten en de spin te verzorgen.

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Doen de kleuters de spin geen pijn? (correct vangen, voorzichtig met de pootjes, ...)
 - ✓ Reageren bepaalde kleuters bang?

materiaal:

- bak
- zand
- blaadjes
- takjes
- stenen
- spons met water (nevelspuit)
- verschillende potjes (in verhouding met het nodige materiaal)

Bronnen:

- Opzoekwerk internet diverse websites voor achtergrondinformatie over de spin
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- <http://www.schooltv.nl/video/spinnen-kijken-bouw-je-eigen-huis-voor-een-spin/>

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
<p>Lesfasen en concrete doelstellingen</p>	<p>Lesverloop</p>	<p>Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen</p>
<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25 De kinderen ervaren verschillende gevoelens en drukken deze uit. Sommige kleuters kunnen blij en enthousiast zijn over de spin, andere kleuters kunnen erg bang zijn voor de spin. • W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25 De kleuters ervaren ook het gevoel “bang zijn” bij anderen. Ze kunnen dit gevoel verwoorden en ze leven mee met het gevoel van deze kleuter. We hebben respect voor de gevoelens van elkaar. <p><u>Kern:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • W.O. natuur (dieren) 3.2.3. 14 pg. 42 De kleuters maken een spinnenhotel voor de spin en verzorgen de spin (eten en drinken geven). Ze laten de spin op het einde van de week weer vrij! • W.O. natuur 3.2.1. 2 OD 1.02 pg. 40 De kleuters nemen een explorerende en experimenterende aanpak om meer te weten te komen 	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p>De juf vraagt aan de kleuters wat ze allemaal gedaan hebben tijdens de middagspeeltijd. Hebben zij ook dieren gezien? (dieren van de school maar ook misschien kriebeldiertjes?) De kleuters vertellen.</p> <p>Zullen we eens gaan kijken of er spinnen zijn op de speelplaats? Wat vinden jullie van spinnen? Vinden jullie ze leuk? Zijn er kleuters die bang zijn voor spinnen? (kleuters mogen hier reageren/hun gevoelens verwoorden).</p> <p>De kleuters gaan samen met de juf op exploratie op de speelplaats. De juf geeft de kleuters vergrootglazen en insectenpotjes mee.</p> <p><u>Kern:</u></p> <p>We nemen 1 spin mee naar de klas. Maar om een verblijfplaats te maken voor de spin hebben we een aantal dingen nodig. De juf laat kaartjes zien en we bespreken ze.</p> <ul style="list-style-type: none"> - bak - aarde - blaadjes - takjes - stenen - spons met water <p>Welke van deze voorwerpen kunnen we buiten vinden? De kleuters reageren</p>	<p><u>Locatie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - EERST buiten - NADIEN binnen <p><u>Materialen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bak - zand - blaadjes - takjes - stenen - spons met water (nevelspuit) - verschillende potjes (in verhouding met het nodige materiaal) <p><u>Opmerking:</u></p> <p>De juf kijkt goed naar de reacties van de kinderen. Als een kleuter bang of afstandelijk reageert proberen we hier op in te gaan.</p> <p>Als een kleuter bang is van de spin kunnen we deze kleuter geruststellen door de spin te laten bekijken in een insectenpotje of een plastieken spin te laten observeren voor het kind de echte spin gaat benaderen.</p>

<p>over de natuur. - ze leren over spinnen en hoe ze leven - ze zien hoe een spinnenweb gemaakt wordt</p>	<p>De juf verdeelt de kleuters in 4 groepjes. Elk groepje krijgt een kaartje mee en moet dit zoeken op de speelplaats: <i>Aarde, blaadjes, takjes en stenen</i></p> <p><i>Opgelet: de juf geeft de juiste grootte van pot mee (bijvoorbeeld bij de aarde moet de pot groter zijn dan bij de stenen). Zo verkrijgen we veel aarde voor de bodem en een beetje stenen. De kleuters vullen elk hun pot helemaal.</i></p> <p>De kleuters geven hun kaartjes terug aan de juf en we brengen de materialen (+ de spin) mee naar de klas. We moeten nu wel een verblijfplaats voor de spin maken. De kleuters komen rond de tafel staan waar de bak al klaar staat. We bespreken de materialen die ze hebben meegebracht (wie heeft wat gezocht).</p> <p><u>Groepje met de aarde:</u> mag de aarde in de bak doen, op de bodem mooi verspreiden. <u>Groepje met de blaadjes:</u> mogen de blaadjes verdelen over de aarde <u>Groepje met de stenen:</u> leggen enkele stenen in de bak, waar ze willen <u>Groepje met de takjes:</u> leggen de takjes plat, maar ook recht! (spinnenweb) in de bak</p> <p>Juf vraagt wat de spin nu eet/drinkt Kleuters reageren. We maken een spons nat (nevelspuit) en plaatsen het in de bak in een hoekje. Als de spin dorst heeft dan zuigt ze het water uit de spons. We moeten deze week goed voelen of de spons altijd nat is.</p> <p><i>Wat met het eten?</i> De juf vertelt dat spinnen hun eten vangen in hun web. De spin kan enkele dagen zonder eten. Wanneer we hem weer vrij laten in de natuur zal hij een prooi in zijn web vangen.</p>	
---	--	--

<u>Slot/verwerking:</u>	<u>Slot/verwerking:</u> Ten slotte plaatsen we de spin in zijn nieuwe thuis en sluiten we de bak af met een deksel (gaatjes voor zuurstof). De juf vraagt aan de kleuters wat ze nu vinden van spinnen (na de activiteit kan de reactie anders zijn dan voordien). Doorheen de week zien we hoe de spin zijn web maakt en zijn voedsel vangt/opeet.	Belangrijk: we laten de spin op het einde van de week weer in de natuur vrij!
--------------------------------	---	---

Reflectie: **Spinnenbak inrichten**

Zonder living puppet

Inleiding

Op 8 maart 2016 heb ik tijdens mijn buitenlandse stage een activiteit uitgevoerd m.b.t. spinnen. De sociaal-emotionele ontwikkeling stond hier vooral centraal. Kinderen kunnen soms bang zijn van dieren, aldus ook van spinnen. Deze activiteit wordt nu gedaan zonder living puppet en nadien nog eens met living puppet. Zo ga ik na hoe ik met behulp van een living puppet ontwikkelingsdoelen kan nastreven.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

We bespreken kriebeldiertjes waaronder spinnen. De kleuters mogen verwoorden wat zij van spinnen vinden. We gaan op zoek naar spinnen op de speelplaats en brengen een spin mee naar de klas. Die heeft natuurlijk een leefruimte nodig! Daarom richten we samen een spinnenbak in. De kleuters gingen enthousiast op exploratietocht op de speelplaats. Ze zochten nauwkeurig en overal spinnen. De kinderen die bang waren voor spinnen namen deel aan de activiteit maar raakten de spinnen niet aan. De kleuters kregen elk een taak om de spinnenbak te vullen. Dit verliep erg vlot en iedereen bleef bezig. Nadien hebben we besproken waarom een spin belangrijk is voor de natuur. De kleuters kregen hier meer interesse en inzicht. De kleuters die echt bang waren voor een spin konden de spin in een insectenpotje bekijken. Dit gaf hen een rustig en veilig gevoel.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

Mijn grote positieve ontdekking is dat sommige kleuters bang waren voor spinnen voor we de activiteit uitgevoerd hebben maar nadien toch meer op hun gemak waren. Dit komt doordat we de kinderen niet forceren en ze op hun eigen tempo en eigen manier hun angsten kunnen overwinnen.

Slot (conclusie)

Aandachtspunten/werkpunten:

Het is belangrijk dat je als leerkracht de kleuters niet forceert om hun angsten te overwinnen. Laat hen elk op hun eigen manier en tempo met hun gevoelens omgaan. Je kan het wel stimuleren door de positieve kanten te laten zien van bv. De spin (functie in de natuur).

Activiteitenfiche met living puppet

Naam activiteit: **W.O. spinnenbak inrichten**

Leerplandoel(en):

- **W.O. natuur (dieren) 3.2.3. 14 pg. 42**

Eenvoudige verzorgingshandelingen bij dieren uitvoeren en verwoorden.

- **W.O. natuur 3.2.1. 2 OD 1.02 pg. 40**

Een explorerende en experimenterende aanpak tonen om meer te weten te komen over de natuur.

- **W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25**

Gevoelens als bang, blij, boos of verdrietig bij zichzelf onderkennen en die op een eenvoudige wijze uitdrukken

- **W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25**

Gevoelens van bang, blij, boos en verdrietig zijn bij anderen herkennen, dat gevoel verwoorden en meeleven in dit gevoel.

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> • op zoek gaan naar, pot/zak vullen, ledigen van de pot/zak, eerst, dan, ten slotte, ... 	<ul style="list-style-type: none"> • spin, aarde, stenen, gras, takken, blaadjes, 8 poten, ...

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • om een spin te zoeken moet je de kenmerken van de spin kennen (basiskenmerken hoe een spin eruit ziet) 	<ul style="list-style-type: none"> • de spin geregeld observeren (web, drinken, water) en verwoorden wat ze zien • nadien zelfstandig een spinnenhotel maken (weten wat een spin nodig heeft) • de spin weer vrijlaten zonder ze in de klas te willen houden. Sommige dieren horen thuis in de natuur 	<ul style="list-style-type: none"> • interesse tonen voor de andere voorwerpen uit de andere groepjes • naar elkaar luisteren • Beurt afwachten (voorwerpen spinnenhotel)

Concrete lesdoelen:

- **W.O. natuur (dieren) 3.2.3. 14 pg. 42**

De kleuters maken een spinnenhotel voor de spin en verzorgen de spin (eten en drinken geven). Ze laten de spin op het einde van de week weer vrij!

- **W.O. natuur 3.2.1. 2 OD 1.02 pg. 40**

De kleuters nemen een explorerende en experimenterende aanpak om meer te weten te komen over de natuur.

- ze leren over spinnen en hoe ze leven
- ze zien hoe een spinnenweb gemaakt wordt

• W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25

De kinderen ervaren verschillende gevoelens en drukken deze uit. Sommige kleuters kunnen blij en enthousiast zijn over de spin, andere kleuters kunnen erg bang zijn voor de spin. **De reactie van de kleuters wordt uitgelokt met behulp van de handpop.**

• W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25

De kleuters ervaren ook het gevoel "bang zijn" bij anderen **en bij de handpop zelf**. Ze kunnen dit gevoel verwoorden en ze leven mee met het gevoel van deze kleuter. We hebben respect voor de gevoelens van elkaar **zoals de handpop ook respect heeft voor onze gevoelens.**

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters hebben al verschillende spinnen gezien (leefwereld van de kleuter)
 - ✓ De kleuters weten de basiskenmerken van een spin. Rond lijfje, 8 poten, kleuren die een spin kan hebben, maakt een web, ...
 - ✓ **De kleuters kennen de handpop 'Louis' al. De handpop werd al geïntroduceerd.**
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ kleuters die bang zijn van spinnen kunnen we stiller meer op hun gemak stellen door bijvoorbeeld de spin te laten vast houden in een insectenpotje of de verzorgingshandelingen laten uitvoeren.
 - ✓ meer verdieping in waarnemingselementen tijdens het exploreren/inrichten/verzorgen
 - ✓ **De living puppet gaat ons helpen om sociaal-emotionele doelen zo optimaal mogelijk te laten bereiken.**
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ De kleuters zelf groepjes laten maken. de juf verdeelt de groepjes niet zelf maar zegt tegen de kleuters hoeveel groepjes ze wil.

Werkvorm:

- Samenwerkingsvorm
 - ✓ elk groepje kleuters hebben voorwerpen gezocht die belangrijk zijn voor het spinnenhotel. We werken zowel binnen de groepjes samen om de voorwerpen te vinden als nadien met andere groepjes om de bak in te richten en de spin te verzorgen.

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Doen de kleuters de spin geen pijn? (correct vangen, voorzichtig met de pootjes, ...)
 - ✓ Reageren bepaalde kleuters bang?

materiaal:

- bak
- zand
- blaadjes
- takjes
- stenen
- spons met water (nevelspuit)
- verschillende potjes (in verhouding met het nodige materiaal)
- **Louis**

Bronnen:

- Opzoekwerk internet diverse websites voor achtergrondinformatie over de spin
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- <http://www.schooltv.nl/video/spinnen-kijken-bouw-je-eigen-huis-voor-een-spin/>

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
<p>Sfeerschepping/inleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25 De kinderen ervaren verschillende gevoelens en drukken deze uit. Sommige kleuters kunnen blij en enthousiast zijn over de spin, andere kleuters kunnen erg bang zijn voor de spin. De reactie van de kleuters wordt uitgelokt met behulp van de handpop. • W.O. empathie en zorg voor elkaar 3.1.1. 7 OD 1.1 pg. 25 De kleuters ervaren ook het gevoel "bang zijn" bij anderen en de handpop zelf. Ze kunnen dit gevoel verwoorden en ze leven mee met het gevoel van deze kleuter. We hebben respect voor de gevoelens van elkaar zoals de handpop ook respect heeft voor onze gevoelens. 	<p>Sfeerschepping/inleiding:</p> <p>De juf vraagt aan de kleuters wat ze allemaal gedaan hebben tijdens de middagspeeltijd. Hebben zij ook dieren gezien? (dieren van de school maar ook misschien kriebeldiertjes?) De kleuters vertellen. Louis vraagt aan de juf wat kriebeldiertjes zijn. De juf legt het uit aan Louis en de kleuters. Louis: "Ik vind kriebeldiertjes eigenlijk niet zo leuk" Juf: "waarom niet?" Louis: "Ze zijn niet mooi en een beetje eng!" Juf: "Wie vindt kriebeldiertjes nog lelijk en eng?" De juf lokt reactie uit bij de kleuters. We bespreken enkele kriebeldiertjes die wel mooi zijn en niet eng: Lieveheersbeestje, vlinder, ... Juf: "Weet je, Louis, sommige diertjes zien er misschien niet zo mooi uit als anderen maar dat maakt hen niet verschillend van elkaar, zij hebben er niet voor gekozen om er zo uit te zien, dat is nu eenmaal de natuur." De juf bespreekt ook even de spinnen. Zullen we eens gaan kijken of er spinnen zijn op de speelplaats? De kleuters gaan samen met de juf op exploratie op de speelplaats. De juf geeft de kleuters vergrootglazen en insectenpotjes mee. De kinderen die liever kijken dan aanraken krijgen het geschikte voorwerp daarvoor (vergrootglas in plaats van insectenpotje). Opmerking: het is belangrijk dat de juf duidelijk maakt (met behulp van de handpop) dat bang zijn heel normaal is.</p>	<p>Locatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - EERST buiten - NADIEN binnen <p>Materialen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bak - zand - blaadjes - takjes - stenen - spons met water (nevelspuit) - verschillende potjes (in verhouding met het nodige materiaal) - Louis <p>Opmerking: De juf kijkt goed naar de reacties van de kinderen. Als een kleuter bang of afstandelijk reageert proberen we hier op in te gaan. Als een kleuter bang is van de spin kunnen we deze kleuter geruststellen door de spin te laten bekijken in een insectenpotje of een plastieken spin te laten observeren voor het kind de echte spin gaat benaderen.</p>

<p>Kern: • W.O. natuur (dieren) 3.2.3. 14 pg. 42 De kleuters maken een spinnenhotel voor de spin en verzorgen de spin (eten en drinken geven). Ze laten de spin op het einde van de week weer vrij!</p> <p>• W.O. natuur 3.2.1. 2 OD 1.02 pg. 40 De kleuters nemen een explorerende en experimenterende aanpak om meer te weten te komen over de natuur. - ze leren over spinnen en hoe ze leven - ze zien hoe een spinnenweb gemaakt wordt</p>	<p>Dat je niet altijd alles even leuk kan vinden en dat je je gevoelens dus ook gewoon mag uiten.</p> <p>We gaan geen enkele kleuter dwingen om iets te doen waar hij bang voor is!</p> <p>Kern: We nemen 1 spin mee naar de klas. Maar om een verblijfplaats te maken voor de spin hebben we een aantal dingen nodig. De juf laat kaartjes zien en we bespreken ze.</p> <ul style="list-style-type: none"> - bak - aarde - blaadjes - takjes - stenen - spons met water <p>Welke van deze voorwerpen kunnen we buiten vinden? De kleuters reageren</p> <p>De juf verdeeld de kleuters in 4 groepjes. Elk groepje krijgt een kaartje mee en moet dit zoeken op de speelplaats</p> <ul style="list-style-type: none"> - aarde - blaadjes - takjes - stenen <p><i>Opgelet: de juf geeft de juiste grootte van pot mee (bijvoorbeeld bij de aarde moet de pot groter zijn dan bij de stenen). Zo verkrijgen we veel aarde voor de bodem en een beetje stenen. De kleuters vullen elk hun pot helemaal.</i></p> <p>Het is belangrijk dat we de handpop meenemen naar de speelplaats. Een ervaren emotie heeft pas effect als we daar verder op inspelen. De handpop gaat bij de verschillende groepjes kijken wat ze doen en stelt ook soms vragen.</p> <p>De kleuters geven hun kaartjes terug aan de juf en we brengen de materialen (+ de spin) mee naar de klas. We moeten nu wel een verblijfplaats voor de spin maken.</p>	<p>De handpop gaat mee naar buiten! Hij doet op hetzelfde moment ervaringen op met de kleuters.</p>
---	---	--

<p><u>Slot/verwerking:</u></p>	<p>De kleuters komen rond de tafel staan waar de bak al klaar staat. We bespreken de materialen die ze hebben meegebracht (wie heeft wat gezocht).</p> <p><u>Groepje met de aarde:</u> mag de aarde in de bak doen, op de bodem mooi verspreiden.</p> <p><u>Groepje met de blaadjes:</u> mogen de blaadjes verdelen over de aarde</p> <p><u>Groepje met de stenen:</u> leggen enkele stenen in de bak, waar ze willen</p> <p><u>Groepje met de takjes:</u> leggen de takjes plat, maar ook recht! (spinnenweb) in de bak</p> <p>Juf vraagt wat de spin nu eet/drinkt Kleuters reageren. We maken een spons nat (nevelspuit) en plaatsen het in de bak in een hoekje. Als de spin dorst heeft dan zuigt ze het water uit de spons. We moeten deze week goed voelen of de spons altijd nat is. Wat met het eten? De juf vertelt dat spinnen hun eten vangen in hun web. De spin kan enkele dagen zonder eten. Wanneer we hem weer vrij laten in de natuur zal hij een prooi in zijn web vangen.</p> <p><u>Slot/verwerking:</u> Ten slotte plaatsen we de spin in zijn nieuwe thuis en sluiten we de bak af met een deksel (gaatjes voor zuurstof).</p> <p>De juf vraagt aan de kleuters wat ze nu vinden van spinnen (na de activiteit kan de reactie anders zijn dan voordien).</p> <p>Doorheen de week zien we hoe de spin zijn web maakt en zijn voedsel vangt/opeet. Belangrijk: we laten de spin op het einde van de week weer in de natuur vrij! Louis: "Eigenlijk vind ik nu een spin niet meer zo eng en lelijk, ze maakt een mooi web." De juf laat met behulp van de handpop zien dat elk diertje zijn taak heeft in de natuur en dat een eng/minder mooi diertje ook mooie dingen kan maken zoals een spin haar web maakt.</p>	<p>Belangrijk: we laten de spin op het einde van de week weer in de natuur vrij!</p>
---------------------------------------	--	--

Reflectie: **Spinnenbak inrichten**

Met living puppet

Inleiding

Op 20 april 2016 heb ik deze activiteit opnieuw uitgevoerd maar dan met behulp van de living puppet. De living puppet gebruik ik tijdens de activiteit als meerwaarde om doelen na te streven in de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

Louis weet niet goed wat kriebeldiertjes zijn, maar hij vindt spinnen niet zo leuk. Hij vindt ze een beetje eng. Kleuters die ook bang zijn van spinnen kunnen zich inleven in de gevoelens van Louis. Zij zijn gerust dat er nog iemand bang is van spinnen.

Tijdens de activiteit stelde Louis zijn vriendjes gerust.

Nadien vond Louis een spin eigenlijk helemaal niet meer zo eng, ook een spin heeft zijn taak in de natuur.

De kinderen die eerst bang waren van spinnen, zijn nu meer op hun gemak (omdat Louis nu ook meer op zijn gemak is). De kinderen vinden zich terug in gevoelens van een vertrouwenspersoon.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

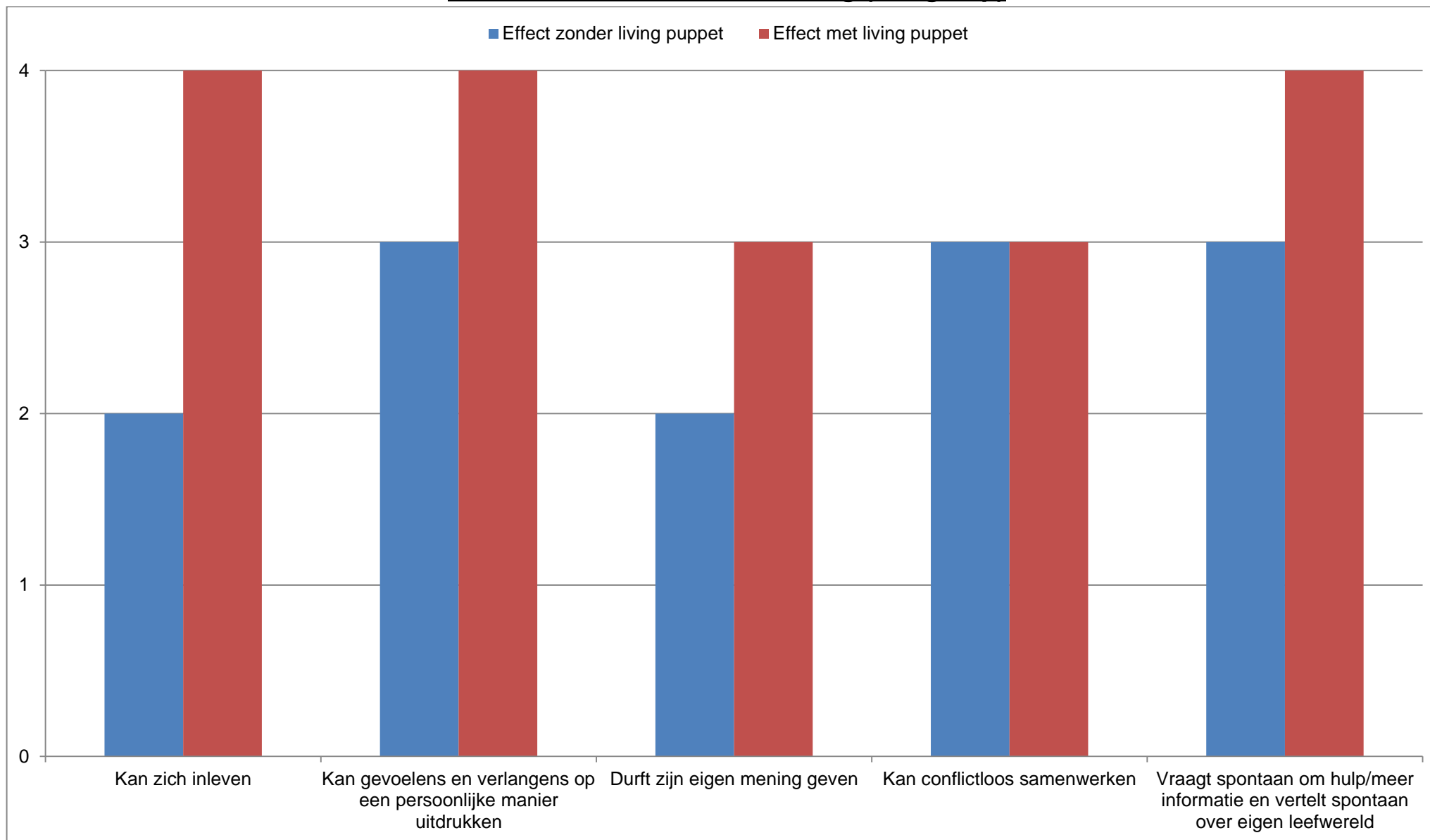
Mijn positieve ontdekking is dat de living puppet echt een meerwaarde biedt voor de kleuters die zich niet goed voelen bij een activiteit (Meurs, De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje, 2012). Kleuters die zich niet op hun gemak voelen of zelfs bang zijn voor iets. Het is belangrijk dat de living puppet dan doorheen de activiteit aanwezig is. Een ervaren emotie heeft pas effect als we daar verder op inspelen.

Slot (conclusie)

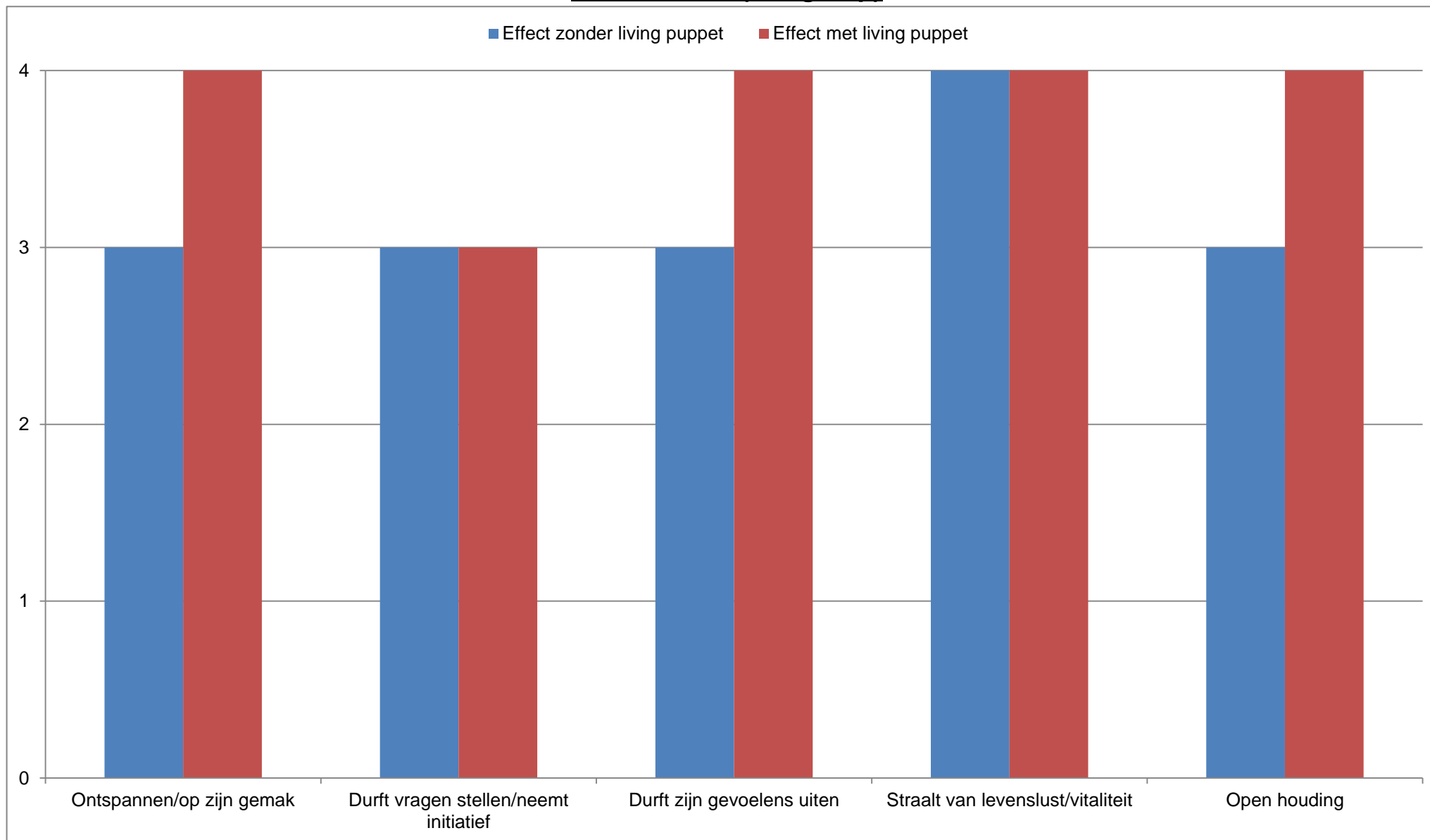
Aandachtspunten/werkpunten:

Het is belangrijk dat de kleuters verstaan dat bang zijn heel normaal is en dat iedereen wel van iets bang is. Je mag je gevoelens gewoon uiten want wij hebben respect voor de gevoelens van elkaar. Dit is nodig voor een goed welbevinden in de klas! We dwingen de kleuters niet om iets te doen waar hij bang voor is.

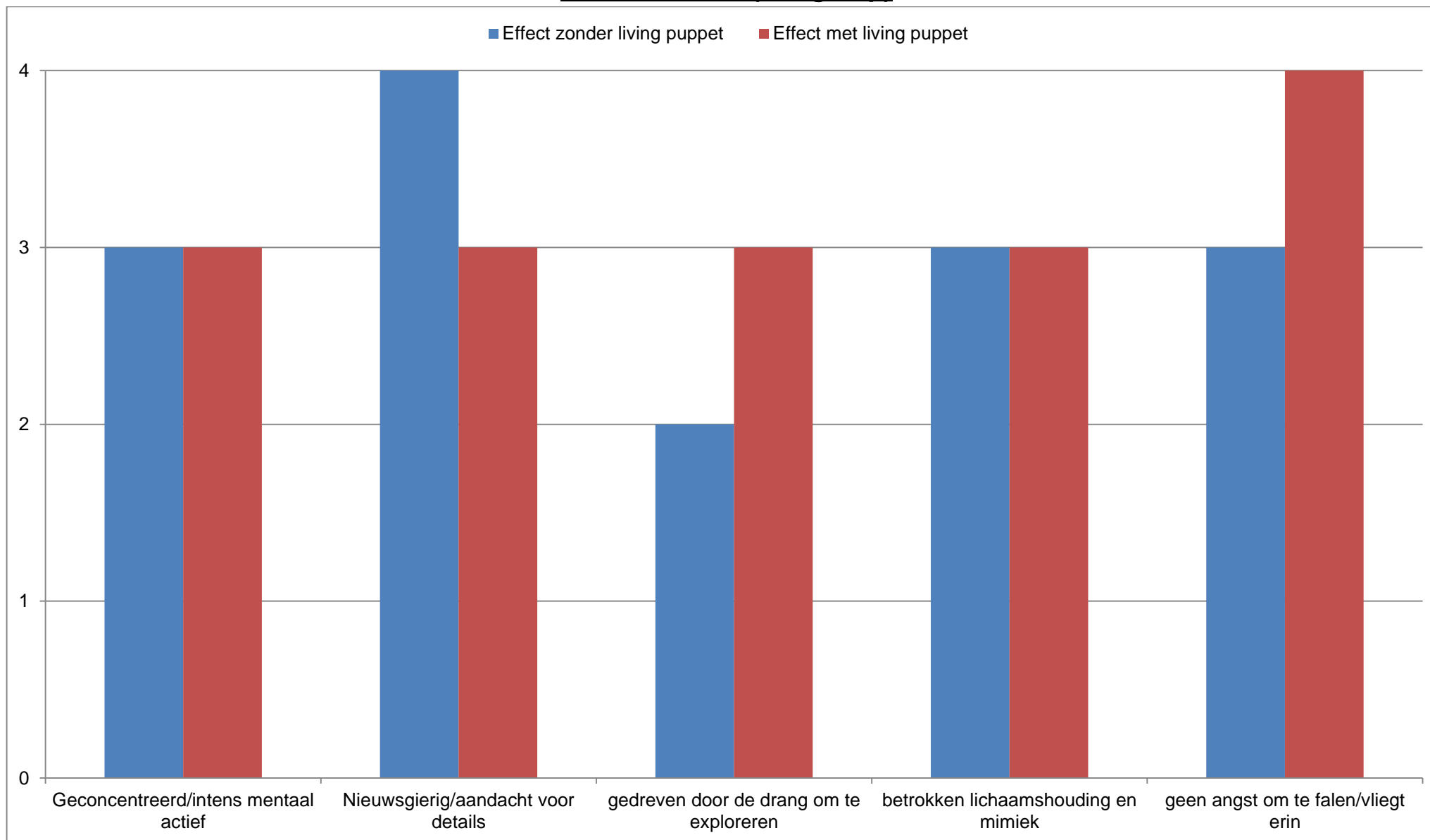
Sociaal-Emotionele ontwikkeling (klasgroep)

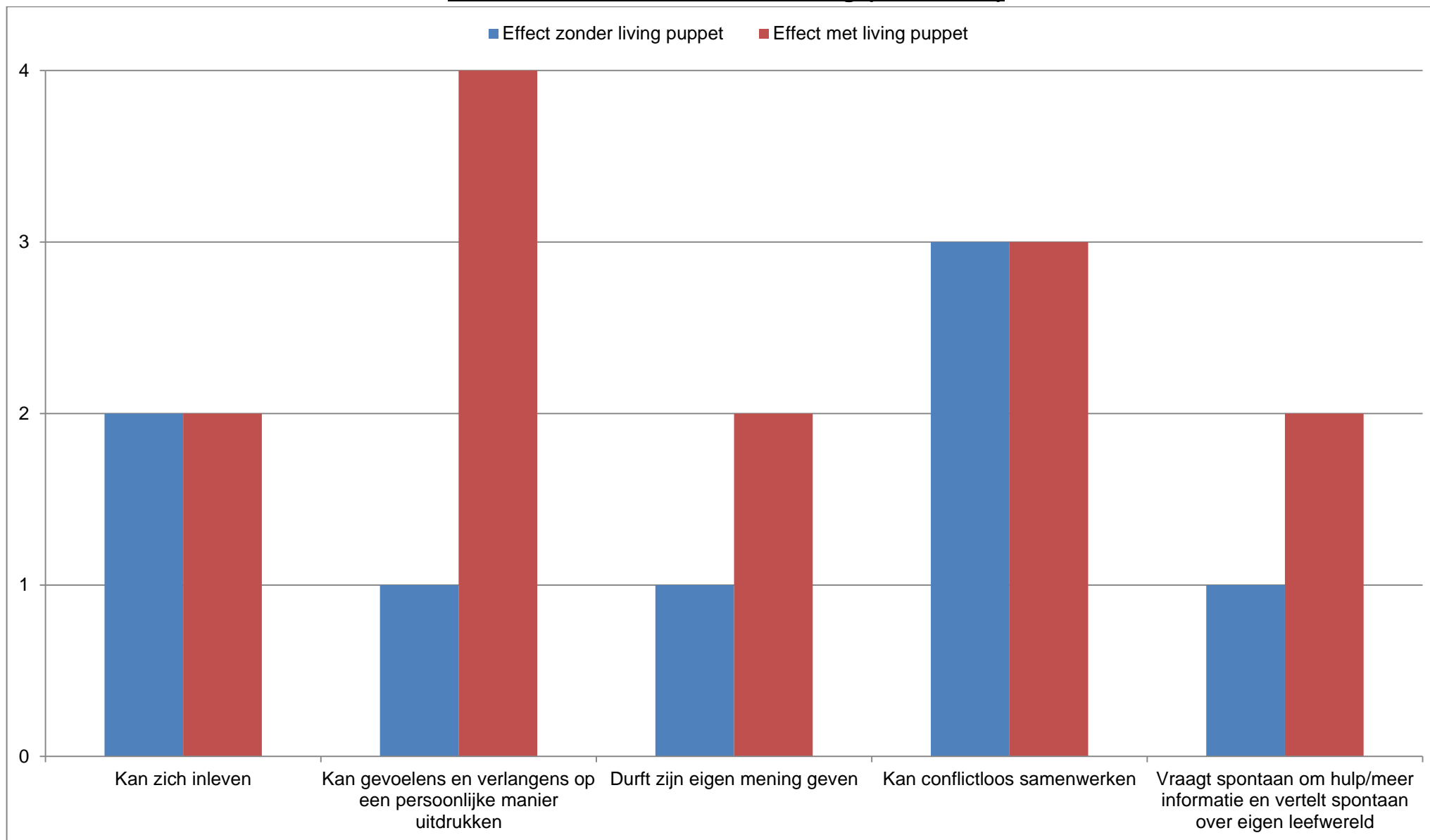
Welbevinden (klasgroep)

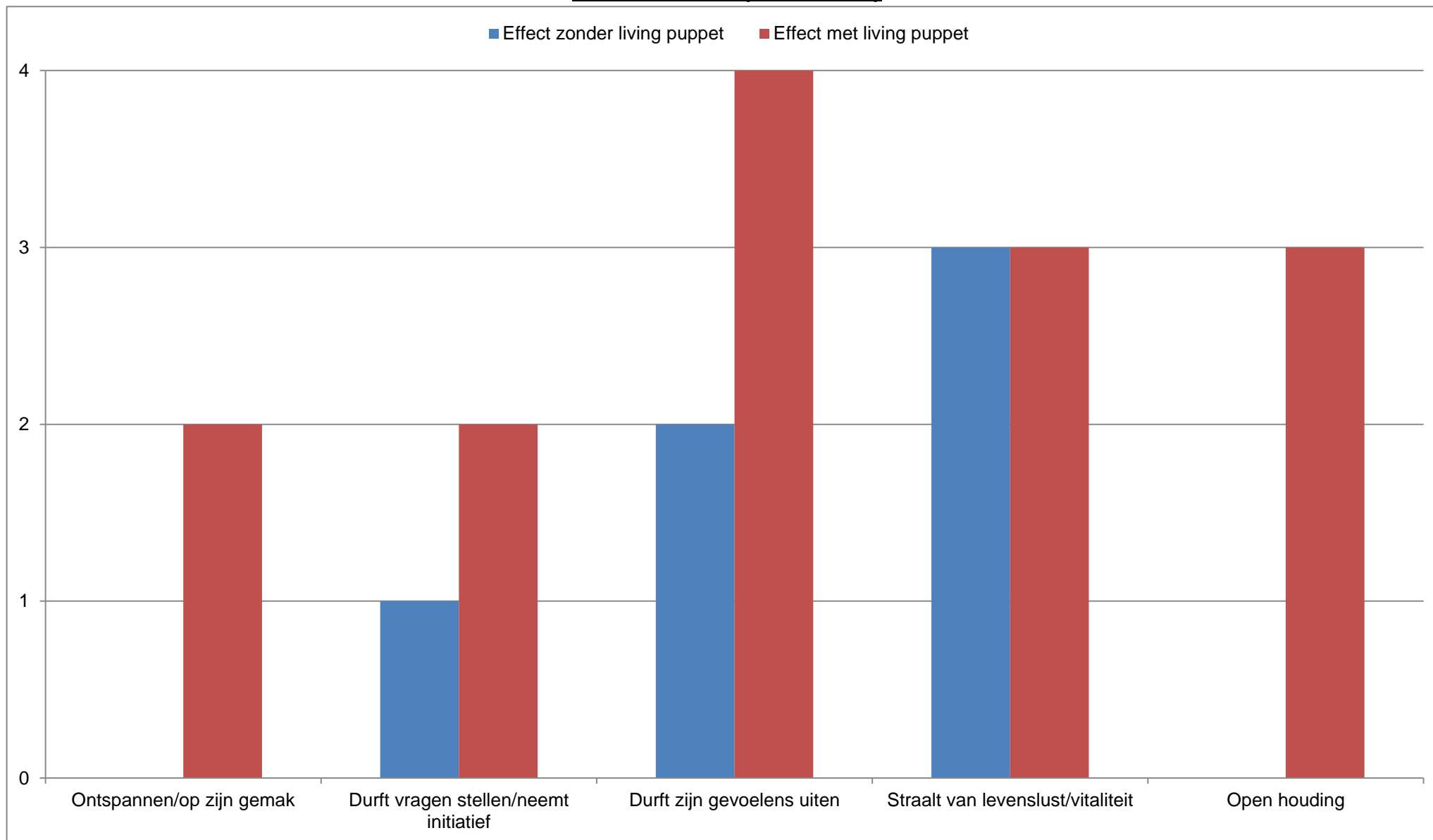
Betrokkenheid (klasgroep)

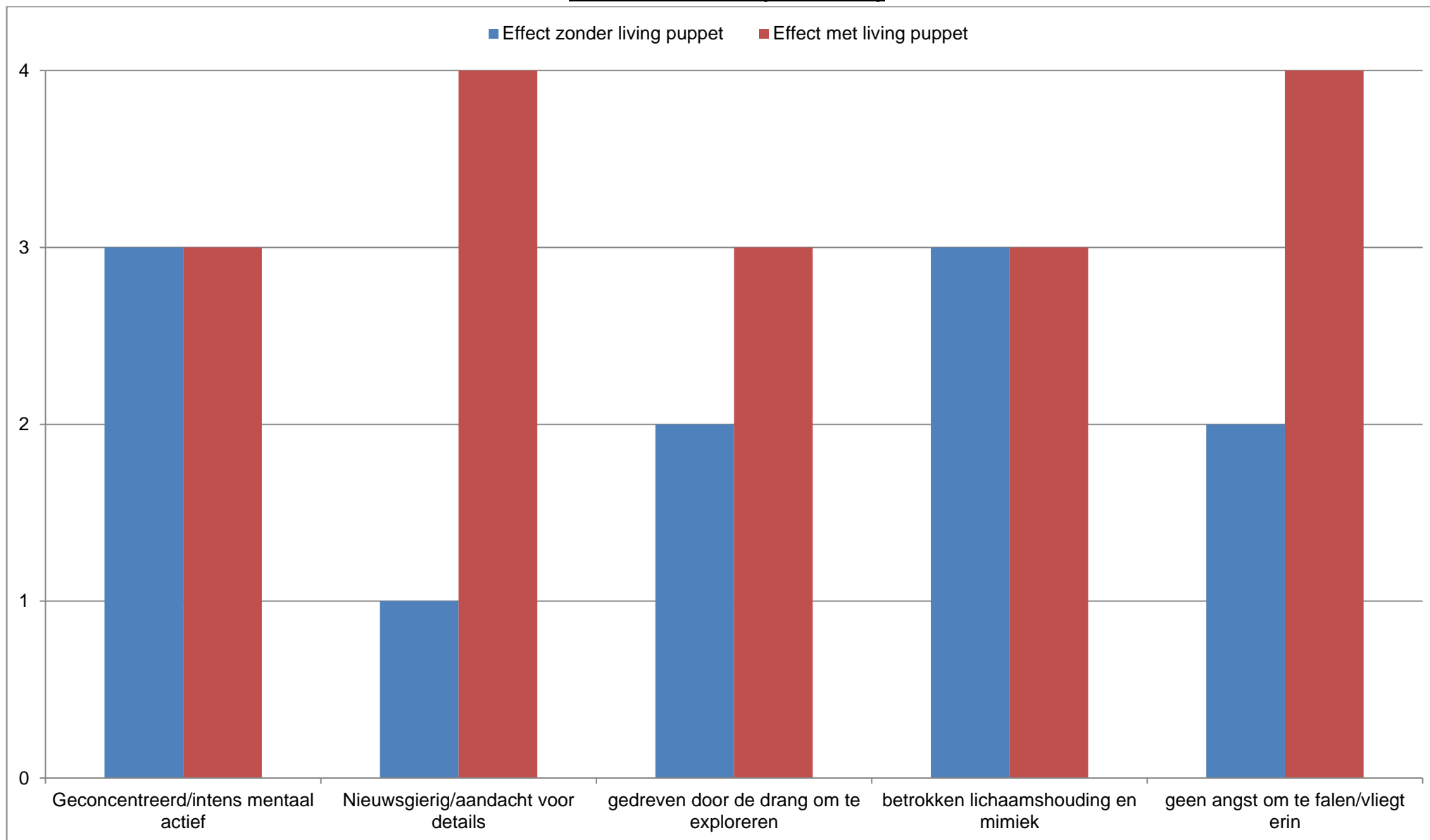
Sociaal-Emotionele ontwikkeling (3 kleuters)

Welbevinden (4 kleuters)

Betrokkenheid (1 kleuter)

Activiteitenfiche zonder living puppet

Naam activiteit: **Kringgesprek “bang zijn”**

Leerplandoel(en):

- **Taal, spr 1.1.4. 21 pg. 50**

In een gesprek aangeven dat zij aan het woord willen komen.

- **Taal spr 1.1.3. 33 O.D. 2.3. pg. 45**

Op vraag vertellen over gevoelens

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
- zich op een bepaalde manier voelen - Ooit (ben je al eens ooit bang geweest?) = tijd	- bang zijn - handelingen die ze dan uitvoeren: schreeuwen, zich verstoppert, mama roepen, wegreppen, ...

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
• de verschillende gevoelens en hun kenmerken (bijvoorbeeld de gebaren/ gelaatsuitdrukking dat erbij hoort).	• de kleuters kunnen omgaan met dit gevoel, erover spreken (uit ervaringen) en sommige angsten overwinnen	• zich durven uiten (gevoelens) • beurt afwachten om iets te Zeggen • naar elkaar luisteren

Concrete lesdoelen:

- **1.1.4. 21 pg. 50**

De kleuters steken hun vinger in de lucht om aan te geven dat ze aan het woord willen. De kleuters praten niet door elkaar als ze willen spreken. De kleuters spreken enkel wanneer ze mogen spreken, nadat de juf hen heeft “toestemming” gegeven om te spreken.

- **1.1.3. 33 O.D. 2.3. pg. 45**

De kleuters vertellen over het gevoel ‘bang zijn’. Ze verwoorden wat zij dan voelen, van wat zij bang zijn, ...

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters hebben al rond gevoelens gewerkt en gesprekken in de kring komen dagelijks voor. Het gesprek verloopt moeizamer voor de kleuters die wat teruggetrokken zijn.
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ De kleuters zoveel mogelijk laten verwoorden. Als een kleuter teruggetrokken is dan kan deze kleuter later met zijn tekening verwoorden van wat hij bang is.
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ de andere gevoelens aan bod laten komen
 - ✓ De kleuters de verschillende gevoelens laten uitdrukken (gelaatsuitdrukking bijvoorbeeld).

Werkvorm:

- Gesprekssvorm
 - ✓ Het doel van dit kringgesprek is dat de kleuters spreken over hun gevoelens.

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen alle kleuters de prenten goed zien?
 - ✓ Zijn er kleuters die bang reageren voor bepaalde dingen/situaties/dieren? (aanhalen in dit kringgesprek!)

materiaal:

- Filmpje (laptop)
- Prenten (situaties) m.b.t. bang zijn

Bronnen:

- <https://www.youtube.com/watch?v=RqAM9bEH24Y>
- <http://www.schooltv.nl/video/benno-is-nooit-bang-prentenboek-uit-koekeloere/>
- Leerplan GO

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
	<p>Voor de buitenlandse stage heb ik een Franstalig filmpje afgespeeld omdat mijn school een immersieschool is: https://www.youtube.com/watch?v=RqAM9bEH24Y</p> <p>Hieronder kan je een Nederlandstalig filmpje terugvinden met dezelfde waarde en output. Ook de vragen doen de kleuters over hetzelfde nadenken maar zijn enkel anders geformuleerd omdat het over een ander filmpje gaat: "Benno is nooit bang" http://www.schooltv.nl/video/benno-is-nooit-bang-prentenboek-uit-koekeloere/</p>	<p><u>Materialen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Filmpje (laptop) • Prenten (situaties) m.b.t. bang zijn <p>De juf haalt de prent "bang zijn" uit de doos vol gevoelens erbij</p>

<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p><u>Kern:</u></p> <p>• 1.1.4. 21 pg. 50 De kleuters steken hun vinger in de lucht om aan te geven dat ze aan het woord willen. De kleuters praten niet door elkaar als ze willen spreken.</p> <p>De kleuters spreken enkel wanneer ze mogen spreken, nadat de juf hen heeft “toestemming” gegeven om te spreken.</p> <p>• 1.1.3. 33 O.D. 2.3. pg. 45 De kleuters vertellen over het gevoel ‘bang zijn’. Ze verwoorden wat zij dan voelen, van wat zij bang zijn, ...</p>	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p>De kleuters zitten in de kring. De juf speelt een filmpje af. Eerste indrukken komen van de kleuters zonder dat de juf iets over de activiteit zegt.</p> <p><u>Kern:</u></p> <p><u>Na het filmpje:</u> De kleuters verwoorden wat ze gezien/gehoord hebben in het filmpje. Waar ging het filmpje over? Wat heb je allemaal gezien? “Wat dacht het biggetje over het plan?” Kleuters reageren “Waarvan is het biggetje bang?” Kleuters reageren</p> <p><u>We praten over de verschillende situaties:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarvan is hij bang? Waarom? - Wie is daar ook bang van? - De andere dieren zijn ook bang, van wat zijn ze allemaal bang? - De andere dieren verwoorden wat er gebeurt als je bang bent, wat gebeurt er allemaal? - Is de wolf ook bang? <p><u>Loskoppeling van het filmpje naar eigen leefwereld/belevingswereld:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - zijn jullie soms ook bang? - van wat zijn jullie bang? - zijn we allemaal bang van hetzelfde? - is het erg om bang te zijn? - hoe voel je je dan? - hoe kijken wij als we bang zijn? Zeggen we dan iets? Zie je dat aan het gezicht? - wat doe je als je bang bent? (bv: mama roepen, het licht aandoen in een donkere kamer, ...) - is mama/papa/broer/zus/ ook bang van iets? - iedereen is wel eens bang, dat is normaal. <p><u>Differentiatie/verschillende situaties:</u> De juf kan prenten tonen met situaties waar mensen bang voor zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wat zien jullie? - waarom is dit meisje/jongen bang? - zijn jullie er ook bang van? 	
---	---	--

Slot:	Slot: De juf heeft wit papier en gekleurde potloden op tafel klaar gelegd. De kleuters mogen nu tekenen van wat ze bang zijn om later te verwoorden tijdens een tussendoortje in de kring. Hier is het waarschijnlijk dat de kinderen nieuwe ervaringen vertellen. Dit geeft de teruggetrokken kinderen ook de kans om hun gevoelens te verwoorden omdat ze met behulp van hun tekening kunnen vertellen.	
--------------	--	--

Reflectie: **Kringgesprek**

Zonder living puppet

Inleiding

Op 4 maart 2016 heb ik tijdens mijn buitenlandse stage een kringgesprek uitgevoerd met doelen uit de sociaal-emotionele ontwikkeling. Het kringgesprek ging over bang zijn. Deze activiteit wordt nu gedaan zonder living puppet en nadien nog eens met living puppet. Zo ga ik na hoe ik met behulp van een living puppet ontwikkelingsdoelen kan nastreven.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

De kleuters kijken naar een filmfragment over vriendjes die bang zijn. Ze zijn allemaal van iets anders bang. De eerste indrukken komen van de kleuters en we bespreken het filmfragment a.d.h.v. verschillende vragen.

Nadien gaan we naar de eigen leefwereld/belevingswereld van de kleuters kijken. De leerkracht stelt vragen over hun eigen ervaringen. De kleuters drukken hier hun gevoelens en verlangens uit. De teruggetrokken kleuters hebben het moeilijker om hun gevoelens uit te drukken.

De kleuters associëren situaties (op prenten) met de gevoelens.

Als verwerking mogen de kleuters tekenen van wat zij bang zijn.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

Mijn grote positieve ontdekking is dat de kleuters veel over hun eigen gevoelens vertellen. Ze vertellen open aan de klas waarvoor zij bang zijn. Bij de teruggetrokken en stille kleuters verloopt dit wat moeizamer.

Slot (conclusie)

Aandachtspunten/werkpunten:

Het is belangrijk dat je als leerkracht de kleuters leert omgaan met verschillende gevoelens en de kleuters respect laat uiten t.o.v. andere kleuters en andere gevoelens die zij op dat moment hebben. De teruggetrokken kleuters tekenen vlugger hun gevoelens dan dat ze erover praten.

Activiteitenfiche met living puppet

Naam activiteit: **Kringgesprek “bang zijn”**

Leerplandoel(en):

- **Taal, spr 1.1.4. 21 pg. 50**

In een gesprek aangeven dat zij aan het woord willen komen.

- **Taal spr 1.1.3. 33 O.D. 2.3. pg. 45**

Op vraag vertellen over gevoelens

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
- zich op een bepaalde manier voelen - Ooit (ben je al eens ooit bang geweest?) = tijd	- bang zijn - handelingen die ze dan uitvoeren: schreeuwen, zich verstoppert, mama roepen, wegrennen, ...

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
• de verschillende gevoelens en hun kenmerken (bijvoorbeeld de gebaren/ gelaatsuitdrukking dat erbij hoort).	• de kleuters kunnen omgaan met dit gevoel, erover spreken (uit ervaringen) en sommige angsten overwinnen	• zich durven uiten (gevoelens) • beurt afwachten om iets te Zeggen • naar elkaar luisteren

Concrete lesdoelen:

- **1.1.4. 21 pg. 50**

De kleuters steken hun vinger in de lucht om aan te geven dat ze aan het woord willen. De kleuters praten niet door elkaar als ze willen spreken. De kleuters spreken enkel wanneer ze mogen spreken, nadat de juf hen heeft “toestemming” gegeven om te spreken.

- **1.1.3. 33 O.D. 2.3. pg. 45**

De kleuters vertellen over het gevoel ‘bang zijn’. Ze verwoorden wat zij dan voelen, van wat zij bang zijn, ... **Kinderen die het niet aan de juf of aan de klas willen vertellen kunnen het aan Louis vertellen!**

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters hebben al rond gevoelens gewerkt en gesprekken in de kring komen dagelijks voor. Het gesprek verloopt moeizamer voor de kleuters die wat teruggetrokken zijn.
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ De kleuters zoveel mogelijk laten verwoorden. **Als een kleuter teruggetrokken is dan kan deze kleuter over zijn gevoelens vertellen aan Louis.**
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ de andere gevoelens aan bod laten komen
 - ✓ De kleuters de verschillende gevoelens laten uitdrukken (gelaatsuitdrukking bijvoorbeeld).

Werkvorm:

- Gesprekssvorm
 - ✓ Het doel van dit kringgesprek is dat de kleuters spreken over hun gevoelens.

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen alle kleuters de prenten goed zien?
 - ✓ Zijn er kleuters die bang reageren voor bepaalde dingen/situaties/dieren? (aanhalen in dit kringgesprek!)

materiaal:

- Filmpje (laptop)
- Prenten (situaties) m.b.t. bang zijn
- **Louis**

Bronnen:

- <https://www.youtube.com/watch?v=RqAM9bEH24Y>
- <http://www.schooltv.nl/video/benno-is-nooit-bang-prentenboek-uit-koekeloere/>
- Leerplan GO

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
	<p>Voor de buitenlandse stage heb ik een Franstalig filmpje afgespeeld omdat mijn school een immersieschool is: https://www.youtube.com/watch?v=RqAM9bEH24Y</p> <p>Hieronder kan je een Nederlandstalig filmpje terugvinden met dezelfde waarde en output. Ook de vragen doen de kleuters over hetzelfde nadenken maar zijn enkel anders geformuleerd omdat het over een ander filmpje gaat: "Benno is nooit bang"</p>	<p><u>Materialen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Filmpje (laptop) • Prenten (situaties) m.b.t. bang zijn • Louis <p>De juf haalt de prent "bang zijn" uit de doos vol gevoelens erbij</p>

<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p><u>Kern:</u> • 1.1.4. 21 pg. 50 De kleuters steken hun vinger in de lucht om aan te geven dat ze aan het woord willen. De kleuters praten niet door elkaar als ze willen spreken.</p> <p>De kleuters spreken enkel wanneer ze mogen spreken, nadat de juf hen heeft "toestemming" gegeven om te spreken.</p> <p>• 1.1.3. 33 O.D. 2.3. pg. 45 De kleuters vertellen over het gevoel 'bang zijn'. Ze verwoorden wat zij dan voelen, van wat zij bang zijn, ...</p>	<p>http://www.schooltv.nl/video/benno-is-nooit-bang-prentenboek-uit-koekeloere/</p> <p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u> De kleuters zitten in de kring. De juf speelt een filmpje af. Eerste indrukken komen van de kleuters zonder dat de juf iets over de activiteit zegt.</p> <p><u>Kern:</u> <u>Na het filmpje:</u> De kleuters verwoorden wat ze gezien/gehoord hebben in het filmpje. Waar ging het filmpje over? Wat heb je allemaal gezien? "Wat dacht het biggetje over het plan?" Kleuters reageren "Van wat is het biggetje bang?" Kleuters reageren</p> <p><u>We praten over de verschillende situaties:</u> - Van wat is hij bang? Waarom? - Wie is daar ook bang van? - De andere dieren zijn ook bang, van wat zijn ze allemaal bang? - De andere dieren verwoorden wat er gebeurt als je bang bent, wat gebeurt er allemaal? - Is de wolf ook bang?</p> <p><u>Louis:</u> "Ik ben van niets bang!" De juf kijkt verwonderd naar Louis: - Kan dat? (vraag naar de kleuters toe) - waarom wel/niet? - Ik denk dat iedereen wel ergens bang voor is hoor! Ik ook! (juf vertelt) - Zeg nu eens eerlijk, ben jij echt van niets bang? Louis kijkt wat verlegen: "Wel, misschien wel..." - maar waarom zeg jij dan van niet? "Het is zo dom om bang te zijn." - Is dat zo? (vraag naar kleuters toe). - Waarvoor ben jij dan bang? "Ik ben bang als het erg donker is!" De leerkracht bespreekt dit met de kleuters. - wie is hier nog bang van? - wat kan je dan doen? - Hoe kunnen we Louis helpen?</p>	<p>Er is een oplossing voor elke situatie waarvoor we bang zijn.</p> <p>De leerkracht kan hier samen met de kleuters een oplossing zoeken voor Louis. Bv: - een beer - een zaklamp - ...</p>
--	--	--

<p>Slot:</p>	<p>Loskoppeling van het filmpje naar eigen leefwereld/belevingswereld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zijn jullie soms ook bang? - van wat zijn jullie bang? - zijn we allemaal bang van hetzelfde? - is het erg om bang te zijn? - hoe voel je je dan? - hoe kijken wij als we bang zijn? Zeggen we dan iets? Zie je dat aan het gezicht? - wat doe je als je bang bent? (bv: mama roepen, het licht aandoen in een donkere kamer, ...) - is mama/papa/broer/zus/ ook bang van iets? - iedereen is wel eens bang, dat is normaal. <p>Differentiatie/verschillende situaties:</p> <p>De juf kan prenten tonen met situaties waar mensen bang voor zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wat zien jullie? - waarom is dit meisje/jongen bang? - zijn jullie er ook bang van? <p>Slot:</p> <p>De juf heeft wit papier en gekleurde potloden op tafel klaar gelegd. De kleuters mogen nu tekenen van wat ze bang zijn om later te verwoorden tijdens een tussendoortje in de kring.</p> <p>Hier is het waarschijnlijk dat de kinderen nieuwe ervaringen vertellen. Dit geeft de teruggetrokken kinderen ook de kans om hun gevoelens te verwoorden omdat ze met behulp van hun tekening kunnen vertellen.</p> <p>Louis tekent ook van wat hij bang is (met hulp van de kleuters). Dit wordt nadien ook besproken in de kring.</p>	
---------------------	--	--

Reflectie: **Kringgesprek**

Met living puppet

Inleiding

Op 18 april 2016 heb ik het kringgesprek opnieuw uitgevoerd maar dan met behulp van de living puppet. De living puppet gebruik ik tijdens de activiteit als meerwaarde om doelen na te streven in de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

De kleuters bekijken het videofragment, er wordt besproken wat er allemaal is gebeurd. De kleuters vertellen ook over hun eigen gevoelens en hun eigen belevingen. Louis is een leeftijdsgenootje en is, net zoals de kleuters, ook bang van iets. Ook al doet hij zich eerst stoer voor en zegt hij dat hij nergens bang van is.

De kleuters helpen Louis om een oplossing te vinden om niet meer bang te zijn in het donker.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

De kleuters ervaren dat Louis bang is van iets, dus kunnen zij ook bang zijn van iets. Het is in hun ogen 'normaal'. Zij voelen zich goed dat er nog een vriendje bang is van bepaalde dingen.

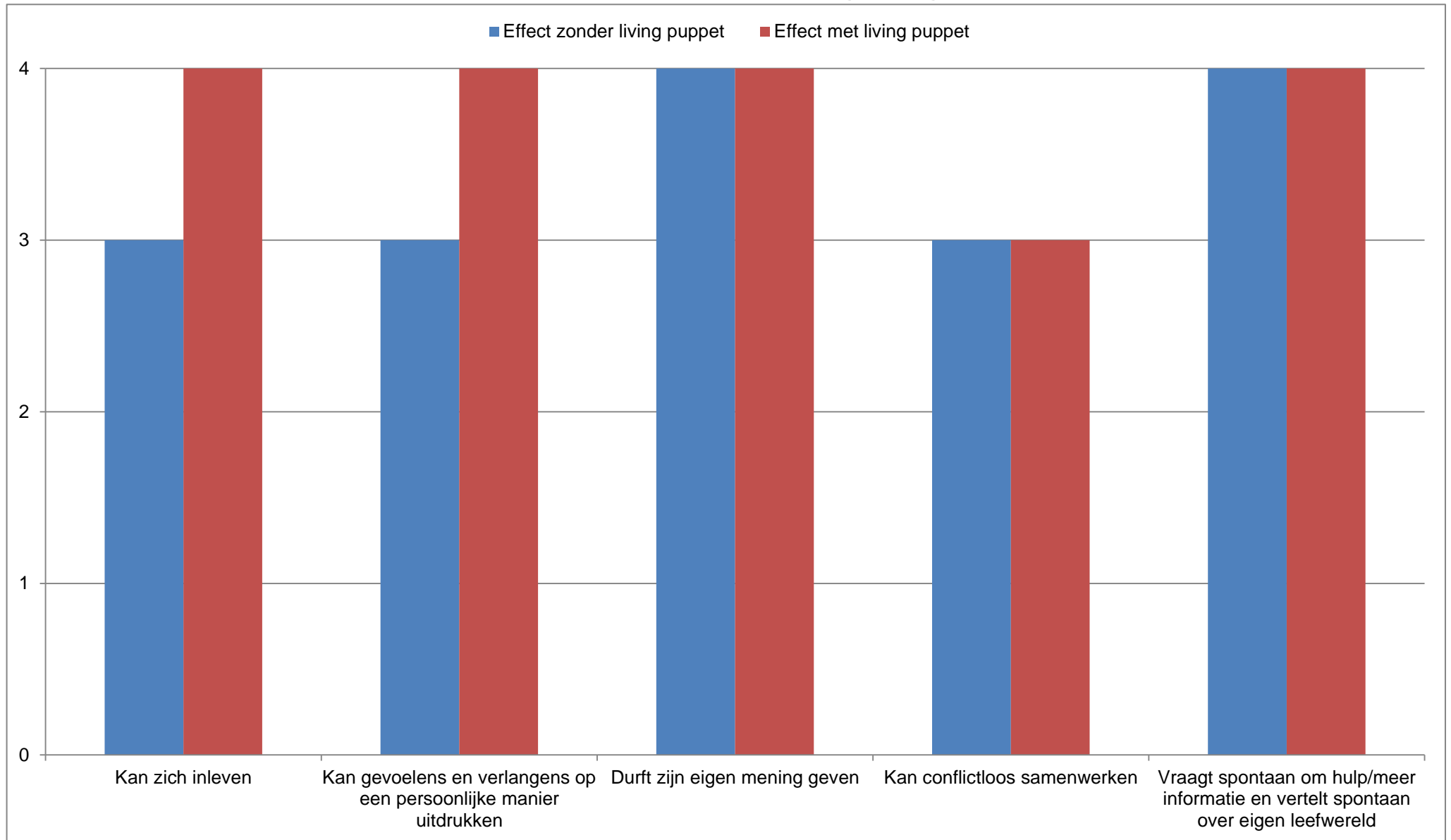
De kinderen die hun gevoelens niet willen vertellen aan de juf of aan de klas, kunnen ze wel vertellen aan Louis.

De kleuters tekenen nadien van wat zij bang zijn. Louis wil dit ook tekenen maar heeft hulp nodig van de kleuters. We bespreken wat hij kan tekenen en we helpen hem.

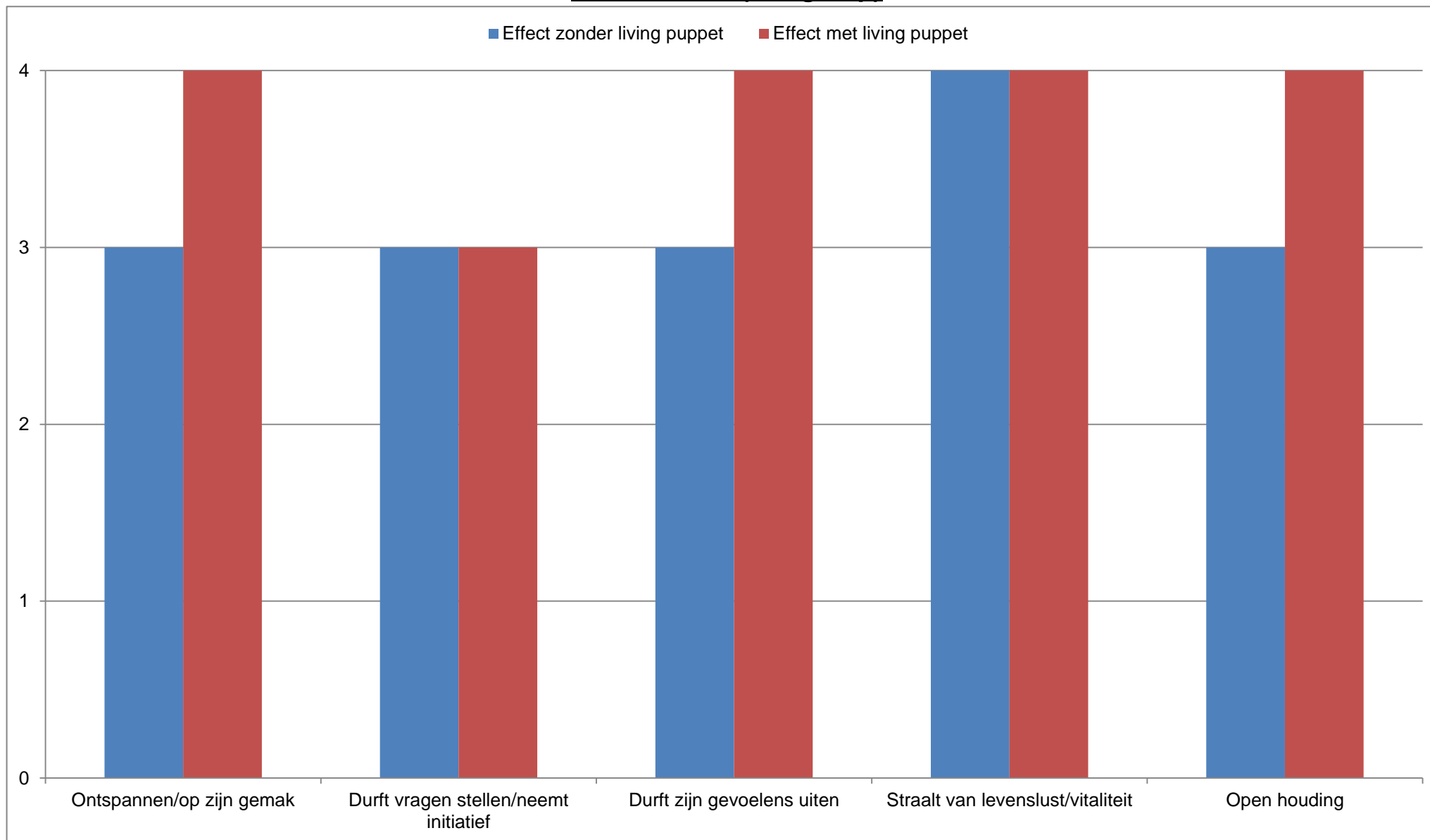
Slot (conclusie)

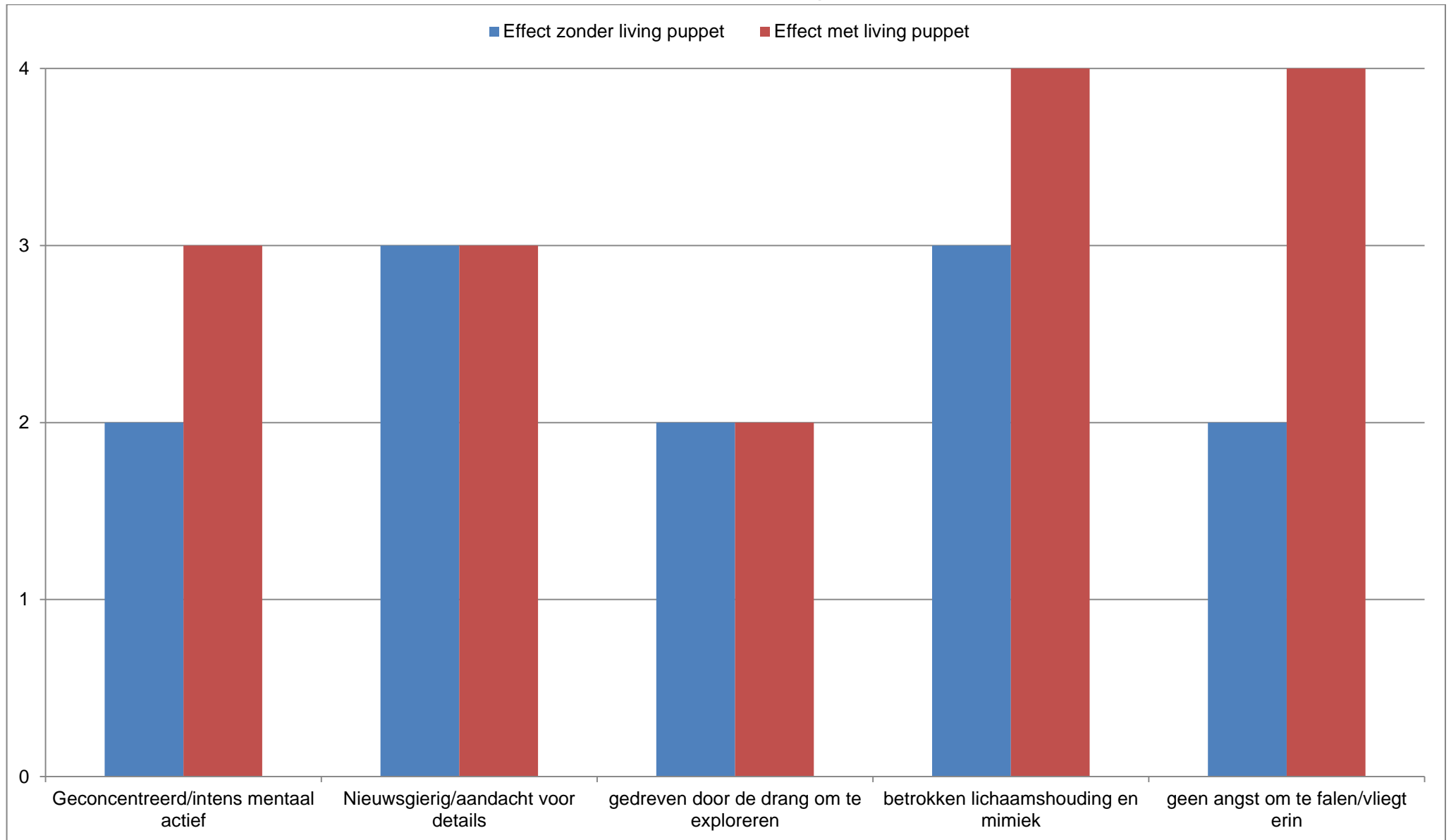
Aandachtspunten/werkpunten:

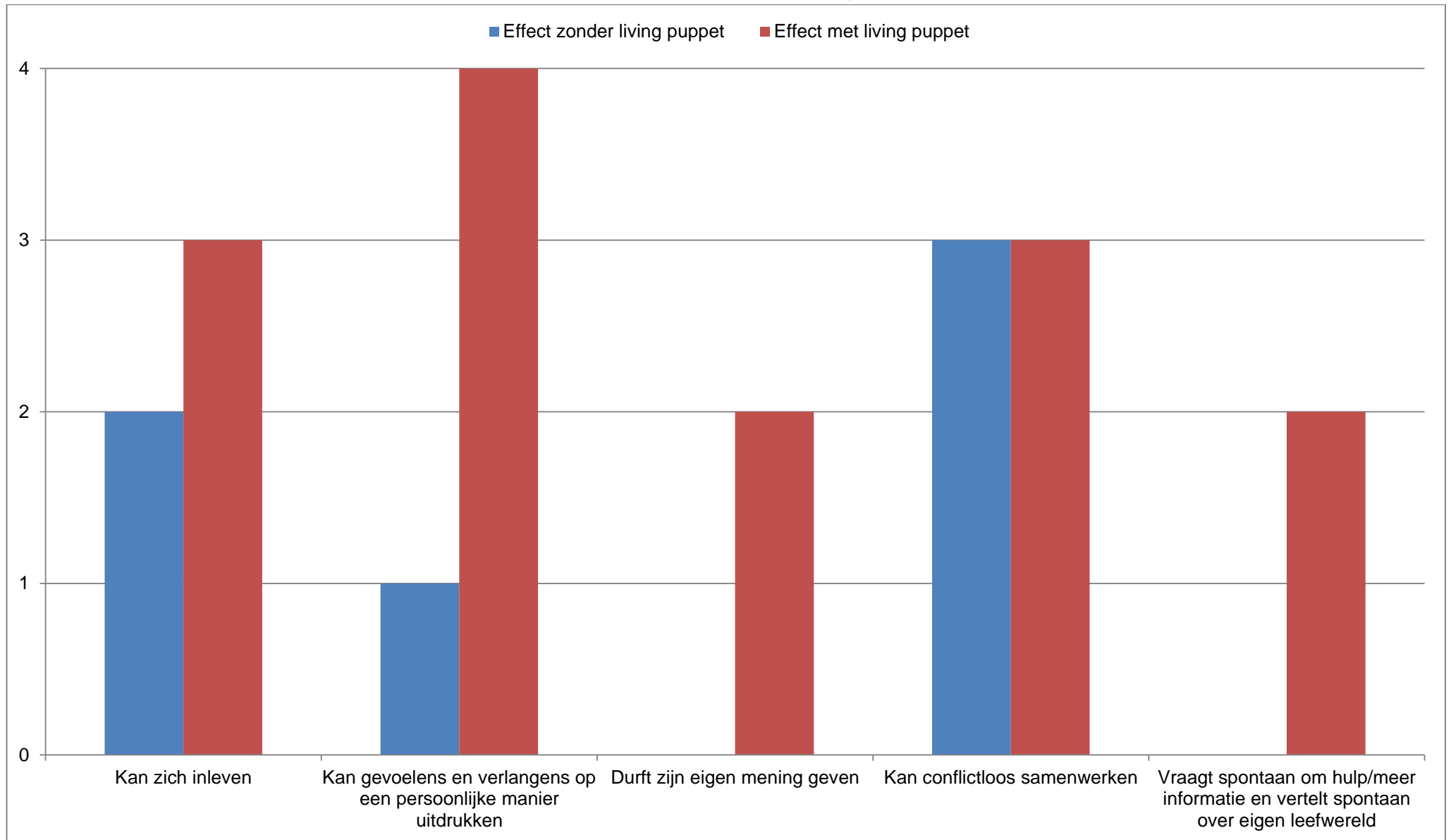
De teruggetrokken kleuters voelen zich goed bij Louis. Het is een leeftijdsgenootje waar de kleuters zich op hun gemak bij voelen. Bij de sociaal-emotionele ontwikkeling is het belangrijk dat de kleuters zich goed voelen (het welbevinden staat centraal!). Het is dus zeer goed als zij hun gevoelens willen tekenen i.p.v. vertellen of hun gevoelens net wel aan Louis willen uitdrukken maar niet aan de hele klas. Elk kind gaat op zijn eigen tempo om met zijn gevoelens en die van anderen.

Sociaal-Emotionele ontwikkeling (klasgroep)

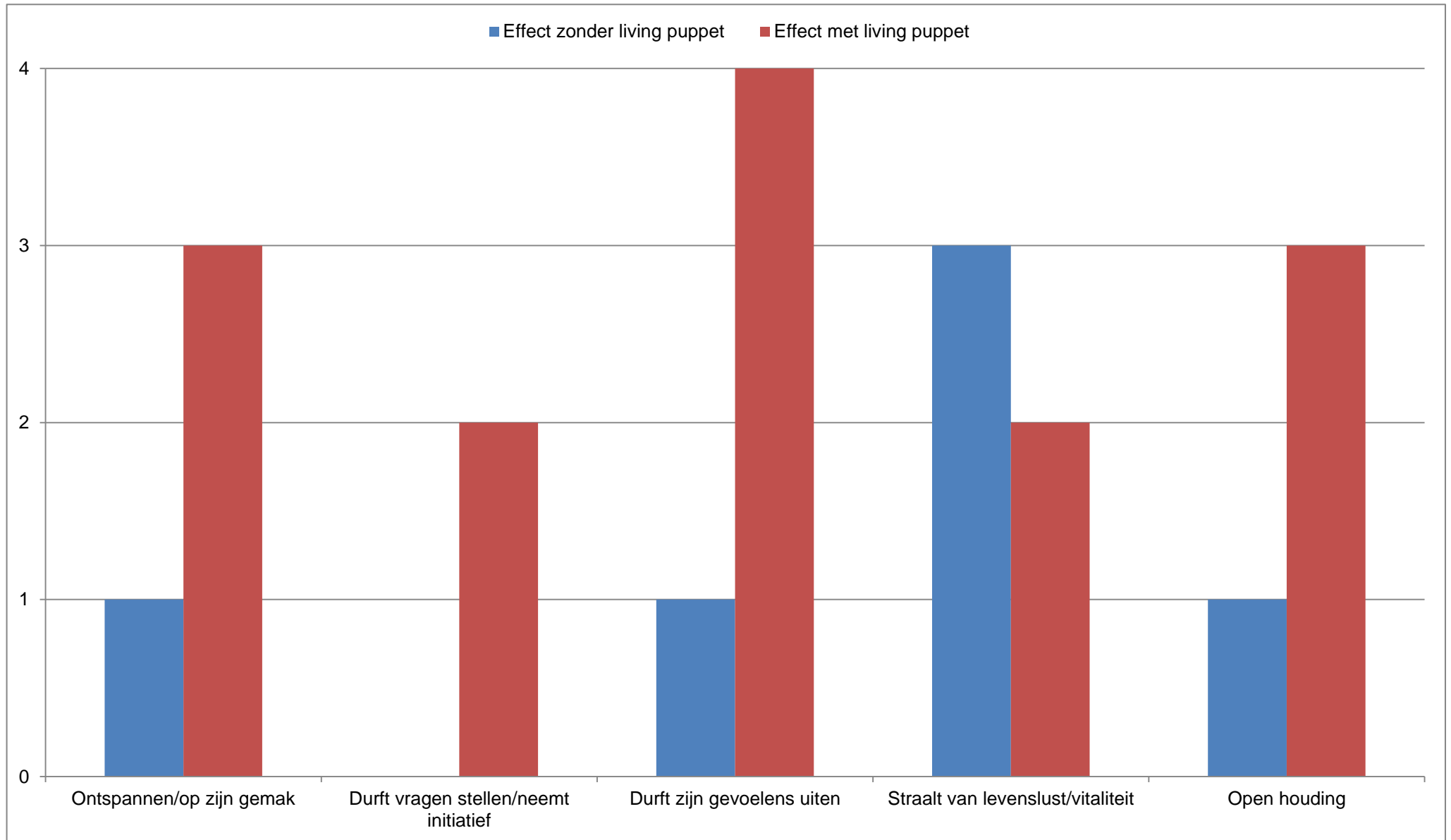
Welbevinden (klasgroep)

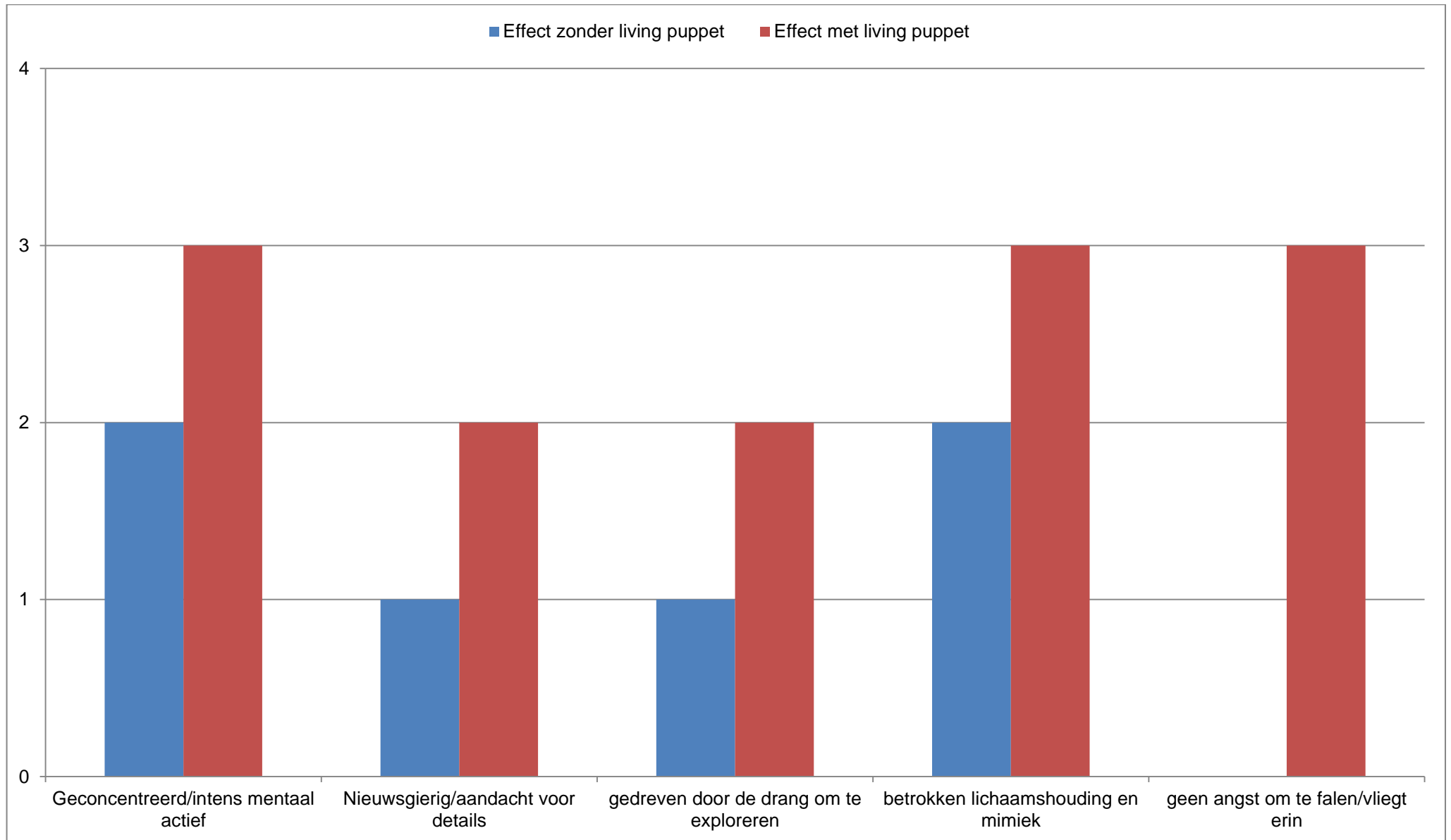
Betrokkenheid (klasgroep)

Sociaal-Emotionele ontwikkeling (3 kleuters)

Welbevinden (3 kleuters)

Betrokkenheid (1 kleuter)

Activiteitenfiche zonder living puppet

Naam activiteit: **Pompoensoep maken**

Leerplandoel(en):

• **Techniek 3.3.3. 16 OD 2.6**

een eenvoudig technisch systeem al dan niet aan de hand van een stappenplan realiseren.

• **Tijd 3.4. ♣/♣♣**

de kleuters kunnen in concrete situaties rekenhandelingen uitvoeren met betrekking tot aantal en hoeveelheid. Zij kunnen deze handelingen verwoorden door de gepaste begrippen te hanteren. (evenveel maken, bijdoen, wegdoen, samenstellen, ...)

• **Techniek 3.3.1. 4 pg 59**

Hygiënisch, veilig, zorgzaam en nauwkeurig werken.

• **Techniek 3.3.1. 1 OD 2.9.**

Bij een technisch probleem creatieve oplossingen bedenken en toelichten

Techniek: 3.3.3. 3 OD 2.3.

In eenvoudige situaties nagaan welk technisch systeem best tegemoet komt aan een behoefte.

Inhoudsanalyse:

• **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> • snijden, bijdoen, gieten, meten, vullen, ledigen, opzetten, afzetten, afgieten, in 2 stukken, rond, ... 	<ul style="list-style-type: none"> • pompoen

• **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • wat is een pompoen? En wat kan je ermee doen? 	<ul style="list-style-type: none"> • de stappen van het stappenplan volgen 	<ul style="list-style-type: none"> • beurt afwachten • om hulp vragen!

Concrete lesdoelen:

• **Techniek 3.3.3. 16 OD 2.6**

De kleuters gaan te werk met behulp van het stappenplan. Wat komt eerst, wat hebben we al gedaan, wat moeten we nu doen, wat staat er op de prent, ...?

• **Tijd 3.4. ♣/♣♣**

de kleuters voeren rekenhandelingen uit m.b.t. hoeveelheden tijdens het koken

- in twee snijden
- bijdoen
- 5 keer aan de pepermolen draaien
- ...

• **Techniek 3.3.1. 4 pg 59**

De kleuters werken hygiënisch, veilig, zorgzaam en nauwkeurig

- handen wassen
- opletten bij het snijden
- voorzichtig bij de warme kookplaat
- nauwkeurig meten
- ...

• Techniek 3.3.1. 1 OD 2.9.

De kleuters worden aangezet tot probleemoplossend denken. Bij een technisch probleem zoeken zij creatieve oplossingen en lichten dit toe.

Techniek: 3.3.3. 3 OD 2.3.

De kleuters gaan probleemoplossend denken door na te gaan welk technisch systeem best tegemoet komt aan een behoefte. Bijvoorbeeld:

- we moeten nu alles mengen: we hebben een mixer/garde/... nodig!

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters hebben al ervaring met kookactiviteiten
 - ✓ Ze kunnen messen correct hanteren
 - ✓ Ze hebben al gewerkt met stappenplannen (waren wel minder uitgebreid)
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters doorheen de stappen begeleiden en het hanteren van de materialen bijsturen indien nodig. Belangrijk: steeds de wasknijper op de juiste prent hangen.
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ De kleuters voor aanvang van de activiteit de stappen van het stappenplan in de juiste volgorde laten leggen (zij kunnen dit a.d.h.v. de nummering!)
 - ✓ Gedetailleerd materiaal laten hanteren (fijne motoriek)
 - ✓ **Cognitieve ontwikkeling: extra laten nadenken → probleemoplossend nadenken**

Werkvorm:

- Samenwerkingsvorm met individuele handelingen
 - ✓ De kleuters moeten samen soep maken maar krijgen elk ook individuele opdrachten

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen de kleuters het materiaal correct EN VEILIG hanteren?
 - ✓ Kunnen ze de stappen volgen? (stappenplan)
 - ✓ Kunnen ze de stappen/handelingen verwoorden?
 - ✓ **Doen de kleuters aan probleemoplossend denken?**
 - ✓ **Wordt de cognitieve ontwikkeling gestimuleerd?**

materiaal:

- koksmutsen
- pompoen, wortels, aardappelen, ui, gehakt, boter, peterselie, groentebouillon, zout en peper, water
- smeermessen, dunschiller, lepel, Mixer, schaar, snijapparaat
- snijplankjes
- bak met water
- kookpot en kookplaat
- stappenplan met snijstroken
- vergiet
- vuilbak
- verschillende kommetjes om te koken
- kommetjes om uit te drinken

<p>Kern: • Techniek 3.3.3. 16 OD 2.6 De kleuters gaan te werk met behulp van het stappenplan. Wat komt eerst, wat hebben we al gedaan, wat moeten we nu doen, wat staat er op de prent, ...? • Tijd 3.4. ♣/♣♣ de kleuters voeren rekenhandelingen uit m.b.t. hoeveelheden tijdens het koken - in twee snijden - bijdoen - 5 keer aan de pepermolen draaien - ... • Techniek 3.3.1. 4 pg 59 De kleuters werken hygiënisch, veilig, zorgzaam en nauwkeurig - handen wassen - opletten bij het snijden - voorzichtig bij de warme kookplaat - nauwkeurig meten - ... • Techniek 3.3.1. 1 OD 2.9. De kleuters worden aangezet tot probleemoplossend denken. Bij een technisch probleem Zoeken zij creatieve oplossingen en lichten dit toe. Techniek: 3.3.3. 3 OD 2.3. De kleuters gaan probleemoplossend denken door na te gaan welk technisch systeem best tegemoet komt aan een behoefte. Bijvoorbeeld: - we moeten nu alles mengen: we hebben een mixer/garde/... nodig!</p>	<p>Kern: De stappen worden uitgevoerd</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. koksmuts opzetten 2. Handen wassen 3. de pomoen in stukken snijden/uthollen/vruchtvlies in stukjes snijden 4. de wortels raspen en in stukken snijden 5. aardappel schillen/in stukken snijden/afspoelen 6. ui pellen, in grote stukken snijden en in het snijapparaat fijn snijden 7. balletjes rollen van gehakt 8. peterselie wassen/plukken/snijden 9. kookpot op de kookplaat plaatsen 10. boter in de kookpot laten smelten <p>Toevoegen: - ui - wortels - pompoen - aardappel - water - zout en peper - groentebouillon</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. op de klok tekent de leerkracht de wijzers (tot wanneer de soep moet koken) 12. koken van de balletjes en afgieten 13. mixen van de soep als de wijzers op de klok gelijk staan met de wijzers op de tekening 14. de peterselie en de balletjes toevoegen 15. de soep uitschenken in kommetjes (opletten dat deze niet te warm is!) 	<p>DE LEERKRACHT HOUDT ALLES GOED IN HET OOG VOOR DE VEILIGHEID VAN DE KLEUTERS! - smeermessen - afbakening bij de kookplaat - mixen doet de Leerkracht (altijd een Risico dat warme soep kan spatten) - het mesje uit het snijapparaat halen doet de leerkracht en legt dit veilig weg. - ...</p> <p>Opmerking: We laten de kleuters doorheen de activiteit (probleemoplossend) denken! - wat hebben we nodig? - hoe kan ik hier nu soep van maken? - wat is de volgende stap? - wat zou er gebeuren als? - wat gebruiken we om balletjes te rollen van het gehakt?</p>
--	---	--

<u>Slot:</u>	<u>Slot:</u> De leerkracht en de kleuters drinken de soep op. Een korte nabespreking: Vind je de soep lekker? Wat vond je leuk om te doen? (irreversibel denken) Wat was moeilijk?	
---------------------	--	--

Reflectie: **Koken: pompoensoep**

Zonder living puppet

Inleiding

Op 14 maart 2016 heb ik tijdens mijn buitenlandse stage een kookactiviteit uitgevoerd. We hebben samen pompoensoep gemaakt. Met deze activiteit wil ik doelen uit de cognitieve ontwikkeling nastreven.

Deze activiteit wordt nu gedaan zonder living puppet en nadien nog eens met living puppet. Zo ga ik na hoe ik met behulp van een living puppet ontwikkelingsdoelen kan nastreven.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

De kleuters denken samen na met de leerkracht over de pompoen. Wat het is, van waar het komt en wat je ermee kan doen. Ze maken kennis met het stappenplan en verwoorden wat ze zien. Ze leggen de kaartjes in de juiste volgorde (d.m.v. getallen). Tijdens de activiteit wordt er steeds naar het stappenplan gekeken om hun werkwijze te verwoorden. De kleuters doen aan irreversibel denken doordat ze op het stappenplan zien wat ze gedaan hebben (en wat er dus nog moet komen). Dit verliep soms wat moeizaam omdat we veel bezig waren met de handelingen op zich.

Het uitvoeren van de rekenhandelingen m.b.t. hoeveelheden verliep wel redelijk vlot. De kleuters wisten wat ze moesten doen maar verwoorden wel niet genoeg.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

De kleuters hielden rekening met het stappenplan en dachten na over de verschillende stappen. Ze deden aan irreversibel denken en verwoorden vrij goed hun werkwijze.

Slot (conclusie)

Aandachtspunten/werkpunten:

Het stappenplan werd gevolgd met behulp van de juf. De kleuters zouden dit ook zelfstandiger kunnen doen d.m.v. een herinnering of wasknijper. De leerkracht moet goed opletten dat de kleuters altijd denkmogelijkheden krijgen. Dit kan door vragen stellen: wat ben je aan het doen, wat is de volgende stap, wat heb je daarvoor nodig, ...?

Activiteitenfiche met living puppet

Naam activiteit: **Pompoensoep maken**

Leerplandoel(en):

- **Techniek 3.3.3. 16 OD 2.6**

een eenvoudig technisch systeem al dan niet aan de hand van een stappenplan realiseren.

- **Tijd 3.4. ♣/♣♣**

de kleuters kunnen in concrete situaties rekenhandelingen uitvoeren met betrekking tot aantal en hoeveelheid. Zij kunnen deze handelingen verwoorden door de gepaste begrippen te hanteren. (evenveel maken, bijdoen, wegdoen, samenstellen, ...)

- **Techniek 3.3.1. 4 pg 59**

Hygiënisch, veilig, zorgzaam en nauwkeurig werken.

- **Techniek 3.3.1. 1 OD 2.9.**

Bij een technisch probleem creatieve oplossingen bedenken en toelichten

Techniek: 3.3.3. 3 OD 2.3.

In eenvoudige situaties nagaan welk technisch systeem best tegemoet komt aan een behoefte.

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
<ul style="list-style-type: none"> • snijden, bijdoen, gieten, meten, vullen, ledigen, opzetten, afzetten, afgieten, in 2 stukken, rond, ... 	<ul style="list-style-type: none"> • pompoen

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • wat is een pompoen? En wat kan je ermee doen? 	<ul style="list-style-type: none"> • de stappen van het stappenplan volgen 	<ul style="list-style-type: none"> • beurt afwachten • om hulp vragen!

Concrete lesdoelen:

- **Techniek 3.3.3. 16 OD 2.6**

De kleuters gaan te werk met behulp van het stappenplan. Wat komt eerst, wat hebben we al gedaan, wat moeten we nu doen, wat staat er op de prent, ...?

- **Tijd 3.4. ♣/♣♣**

de kleuters voeren rekenhandelingen uit m.b.t. hoeveelheden tijdens het koken

- in twee snijden
- bijdoen
- 5 keer aan de pepermolen draaien
- ...

- **Techniek 3.3.1. 4 pg 59**

De kleuters werken hygiënisch, veilig, zorgzaam en nauwkeurig

- handen wassen
- opletten bij het snijden
- voorzichtig bij de warme kookplaat
- nauwkeurig meten
- ...

• Techniek 3.3.1. 1 OD 2.9.

De kleuters worden aangezet tot probleemoplossend denken. Bij een technisch probleem zoeken zij creatieve oplossingen en lichten dit toe.

Techniek: 3.3.3. 3 OD 2.3.

De kleuters gaan probleemoplossend denken door na te gaan welk technisch systeem best tegemoet komt aan een behoefte. Bijvoorbeeld:

- we moeten nu alles mengen: we hebben een mixer/garde/... nodig!

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters hebben al ervaring met kookactiviteiten
 - ✓ Ze kunnen messen correct hanteren
 - ✓ Ze hebben al gewerkt met stappenplannen (waren wel minder uitgebreid)
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters doorheen de stappen begeleiden en het hanteren van de materialen bijsturen indien nodig. Belangrijk: steeds de wasknijper op de juiste prent hangen.
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ De kleuters voor aanvang van de activiteit de stappen van het stappenplan in de juiste volgorde laten leggen (zij kunnen dit a.d.h.v. de nummering!)
 - ✓ Gedetailleerd materiaal laten hanteren (fijne motoriek)
 - ✓ **Cognitieve ontwikkeling: extra laten nadenken → probleemoplossend nadenken**

Werkvorm:

- Samenwerkingsvorm met individuele handelingen
 - ✓ De kleuters moeten samen soep maken maar krijgen elk ook individuele opdrachten

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Kunnen de kleuters het materiaal correct EN VEILIG hanteren?
 - ✓ Kunnen ze de stappen volgen? (stappenplan)
 - ✓ Kunnen ze de stappen/handelingen verwoorden?
 - ✓ **Doen de kleuters aan probleemoplossend denken?**
 - ✓ **Wordt de cognitieve ontwikkeling gestimuleerd?**

materiaal:

- koksmutsen
- pompoen, wortels, aardappelen, ui, gehakt, boter, peterselie, groentebouillon, zout en peper, water
- smeermessen, dunschiller, lepel, Mixer, schaar, snijapparaat
- snijplankjes
- bak met water
- kookpot en kookplaat
- stappenplan met snijstroken
- vergiet
- vuilbak
- verschillende kommetjes om te koken
- kommetjes om uit te drinken
- **Louis**

<p>Kern: • Techniek 3.3.3. 16 OD 2.6 De kleuters gaan te werk met behulp van het stappenplan. Wat komt eerst, wat hebben we al gedaan, wat moeten we nu doen, wat staat er op de prent, ...? • Tijd 3.4. ♣/♣♣ de kleuters voeren rekenhandelingen uit m.b.t. hoeveelheden tijdens het koken - in twee snijden - bijdoen - 5 keer aan de pepermolen draaien - ... • Techniek 3.3.1. 4 pg 59 De kleuters werken hygiënisch, veilig, zorgzaam en nauwkeurig - handen wassen - opletten bij het snijden - voorzichtig bij de warme kookplaat - nauwkeurig meten - ... • Techniek 3.3.1. 1 OD 2.9. De kleuters worden aangezet tot probleemoplossend denken. Bij een technisch probleem Zoeken zij creatieve oplossingen en lichten dit toe. Techniek: 3.3.3. 3 OD 2.3. De kleuters gaan probleemoplossend denken door na te gaan welk technisch systeem best</p>	<p><i>Differentiatie:</i> <i>De kleuters kunnen de prenten van het stappenplan in de juiste volgorde leggen. Ze kijken naar de nummering.</i></p> <p>Kern: De stappen worden uitgevoerd De prenten van het stappenplan moeten gevolgd worden. Hier is visuele ondersteuning een goed hulpmiddel. We maken een wasknijper vast aan de stap die we op dat moment uitvoeren. Als we naar de volgende stap gaan, schuift de wasknijper mee op.</p> <p>Dit is de taak van Louis, hij mag het niet vergeten! De kleuters helpen hem herinneren dat hij de wasknijper steeds moet opschuiven</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. koksmuts opzetten 2. Handen wassen 3. de pomoen in stukken snijden/uthollen/vruchtvlees in stukjes snijden 4. de wortels raspen en in stukken snijden 5. aardappel schillen/in stukken snijden/afspoelen 6. ui pellen, in grote stukken snijden en in het snijapparaat fijn snijden 7. balletjes rollen van gehakt 8. peterselie wassen/plukken/snijden 9. kookpot op de kookplaat plaatsen 10. boter in de kookpot laten smelten <p>Toevoegen: - ui - wortels - pompoen - aardappel - water - zout en peper - groentebouillon</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. op de klok tekent de leerkracht de wijzers (tot wanneer de soep moet koken) 12. koken van de balletjes en afgieten 13. mixen van de soep als de wijzers op de klok gelijk staan met de wijzers op de tekening 14. de peterselie en de balletjes toevoegen 	<ul style="list-style-type: none"> - afbakening bij de kookplaat - mixen doet de Leerkracht (altijd een Risico dat warme soep kan spatten) - het mesje uit het snijapparaat halen doet de leerkracht en legt dit veilig weg. - ... <p><u>Nadenken over veiligheid kan ook m.b.v. Louis!</u> - Louis zit te dicht bij het vuur en de juf zegt dat dit niet veilig is, ze vraagt aan de kleuters om uit te leggen waarom dit niet veilig is - Louis kan zijn vinger verbranden (zie vorig puntje) en de kleuters denken na wat ze nodig hebben om hem te verzorgen (nadenken welk technisch systeem best tegemoet komt aan een behoefte) <u>Opmerking:</u> We laten de kleuters doorheen de activiteit</p>
---	--	--

<p>tegemoet komt aan een behoefte. Bijvoorbeeld: - we moeten nu alles mengen: we hebben een mixer/garde/... nodig!</p> <p>Slot:</p>	<p>15. de soep uitschenken in kommetjes (oplettend dat deze niet te warm is!)</p> <p>Louis vraagt doorheen de stappen telkens wat zij aan het doen zijn (handelingen verwoorden), wat zij al gedaan hebben (irreversibel denken), wat ze nodig hebben (nadenken over technisch systeem) en hoe ze iets kunnen oplossen (probleemoplossend denken)</p> <p>Slot: De leerkracht en de kleuters drinken de soep op. Een korte nabespreking: Vind je de soep lekker? Wat vond je leuk om te doen? (irreversibel denken) Wat was moeilijk? LOUIS: Willen jullie mij nog eens uitleggen hoe we nu de soep precies gemaakt hebben? (het stappenplan mag in de kring liggen als visuele ondersteuning!) want ik kon het niet zo goed onthouden!</p>	<p>(probleemoplossend) denken!</p> <ul style="list-style-type: none"> - wat hebben we nodig? - hoe kan ik hier nu soep van maken? - wat is de volgende stap? - wat zou er gebeuren als? - wat gebruiken we om balletjes te rollen van het gehakt?
--	---	--

Reflectie:
Koken: pompoensoep

Met living puppet

Inleiding

Op 22 april 2016 heb ik de kookactiviteit opnieuw uitgevoerd maar dan met behulp van de living puppet. De living puppet gebruik ik tijdens de activiteit als meerwaarde om doelen na te streven uit de cognitieve ontwikkeling.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

Louis wil pompoensoep maken maar hij weet niet hoe dat moet. De kleuters zijn gedreven om hem te helpen en door irreversibel na te denken (vorige activiteit) lukt dit ook al een stukje zelfstandig. De kleuters doen Louis eraan denken dat hij de wasknijper moet opschuiven telkens als we een stap uit het stappenplan uitgevoerd hebben. Hij mag dit niet vergeten!

Louis zet de kleuters aan tot nadenken bij veiligheid. Hij is een leeftijdsgenootje en regels en afspraken zijn dus makkelijker te maken als je het met concreet materiaal kan tonen. Hij zit te dicht bij de kookplaat en de kleuters dachten meteen na waarom dit gevaarlijk kon zijn!

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

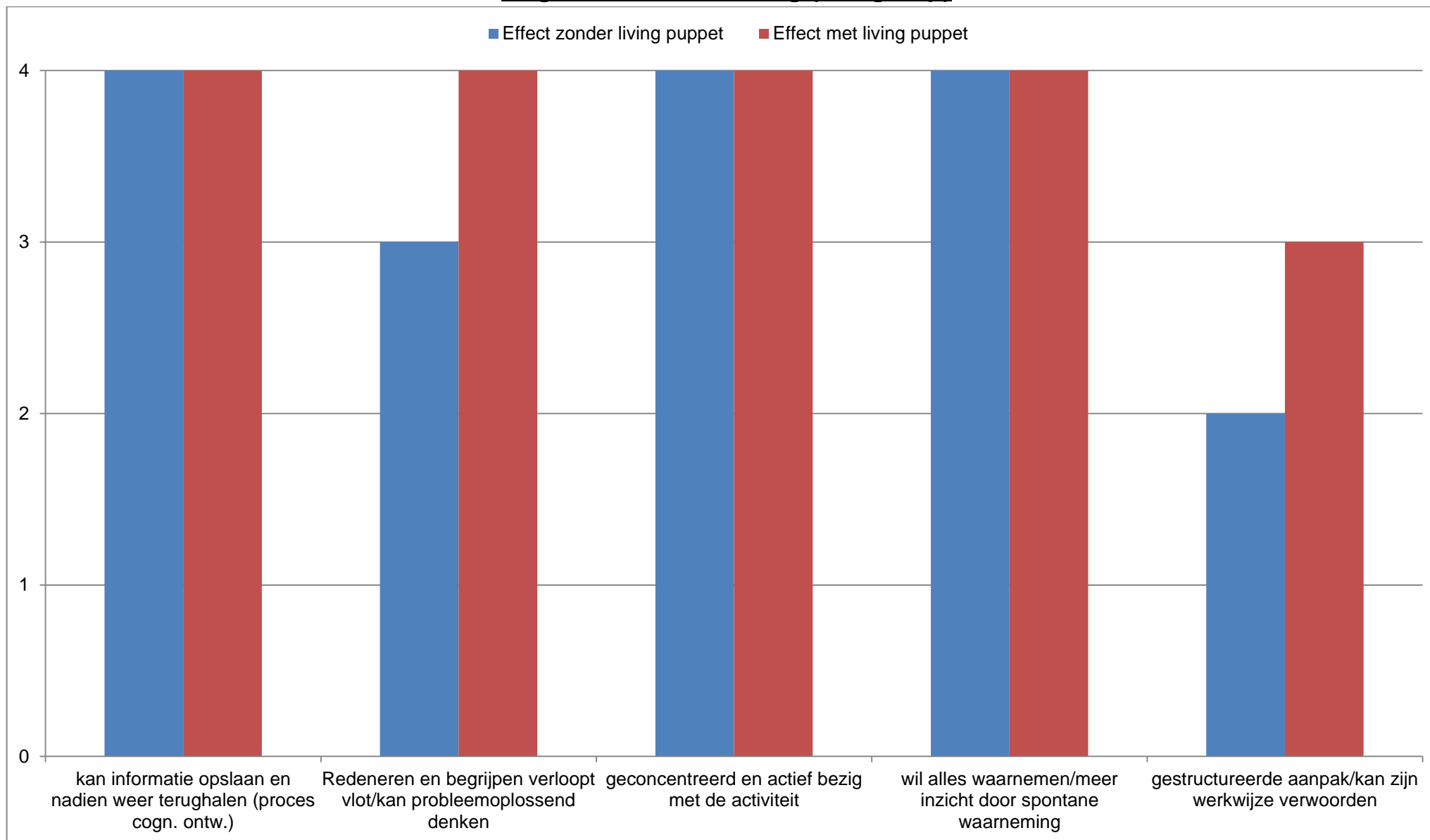
Aangezien dat Louis niet weet hoe je pompoensoep maakt, gaat hij vragen stellen terwijl de kleuters bezig zijn: wat ben je aan het doen (kleuters verwoorden hier hun handelingen en werkwijze), wat heb je dan net gedaan (irreversibel denken), hoe kan je dat oplossen (probleemoplossend denken), ...?

Slot (conclusie)

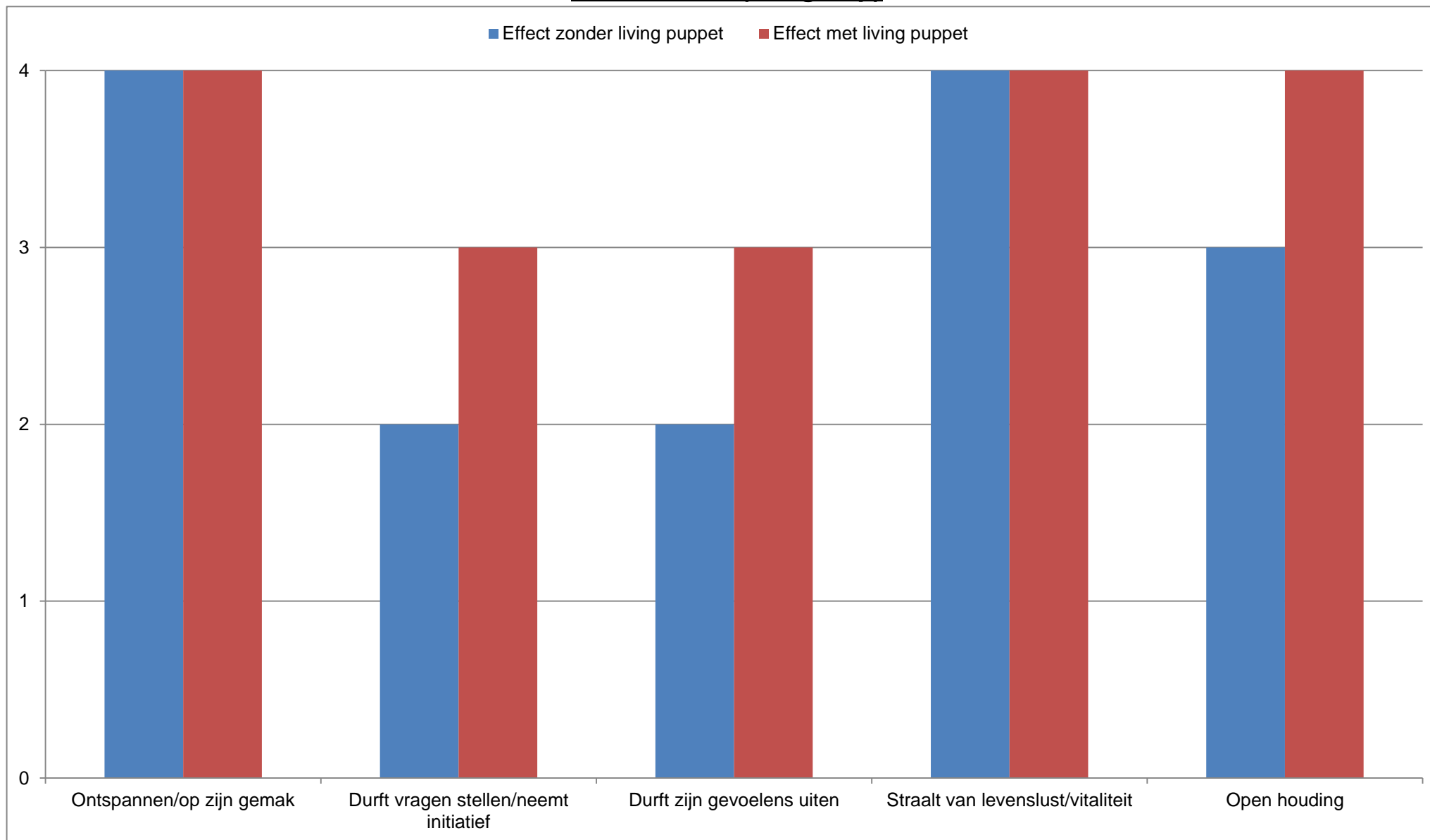
Aandachtspunten/werkpunten:

Louis is iemand waar de kleuters zich goed bij voelen. Het is een vriendje. De kleuters willen hem alles laten zien en vertellen. De teruggetrokken kinderen gaan vlugger met Louis praten dan met de juf (welbevinden / sociaal-emotionele ontwikkeling.) Door Louis vragen te laten stellen gaan ook deze kleuters cognitief ontwikkelen. Het is belangrijk dat je juf Louis inzet om hiertoe te komen.

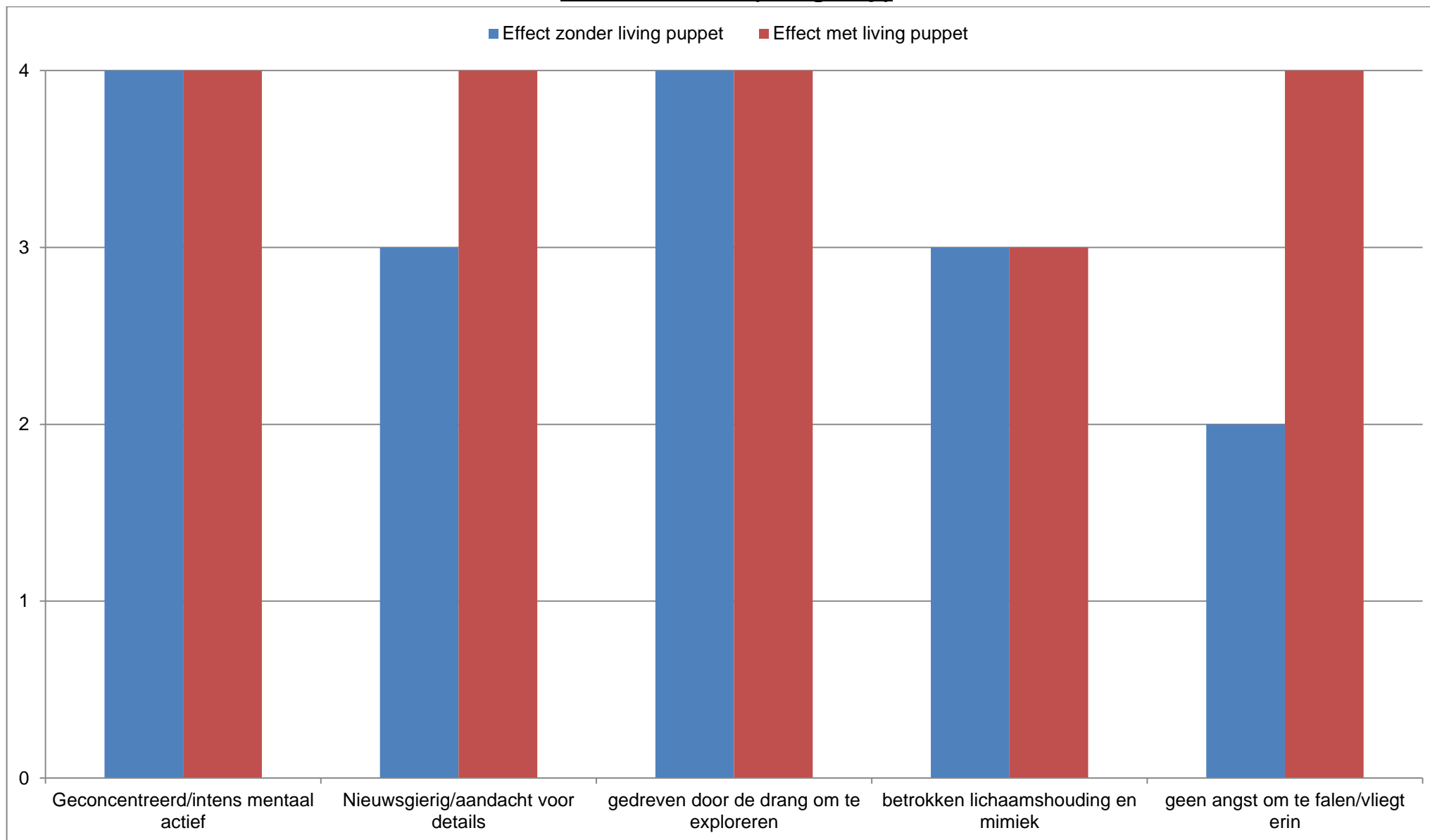
Cognitieve ontwikkeling (klasgroep)

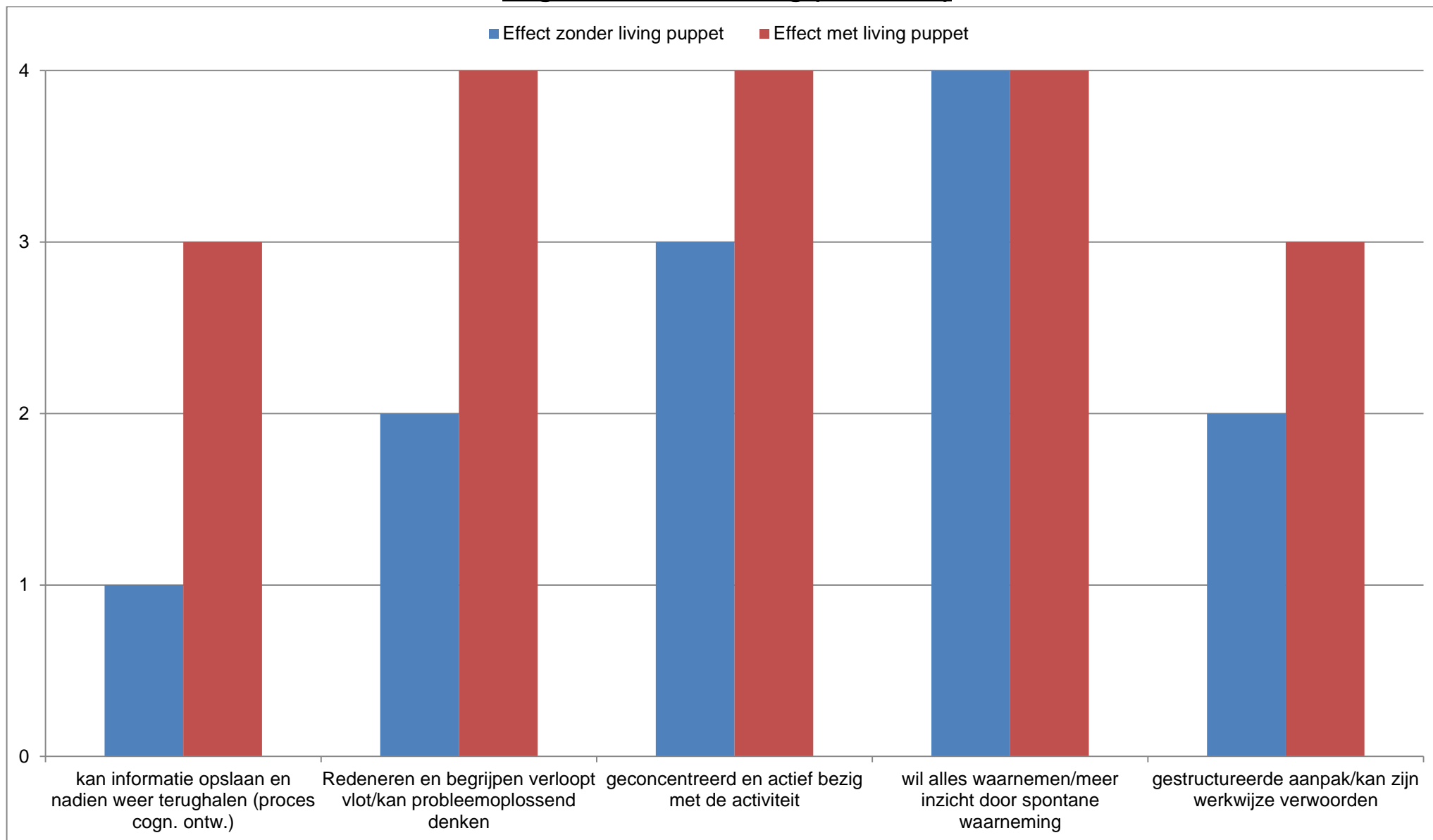
Welbevinden (klasgroep)

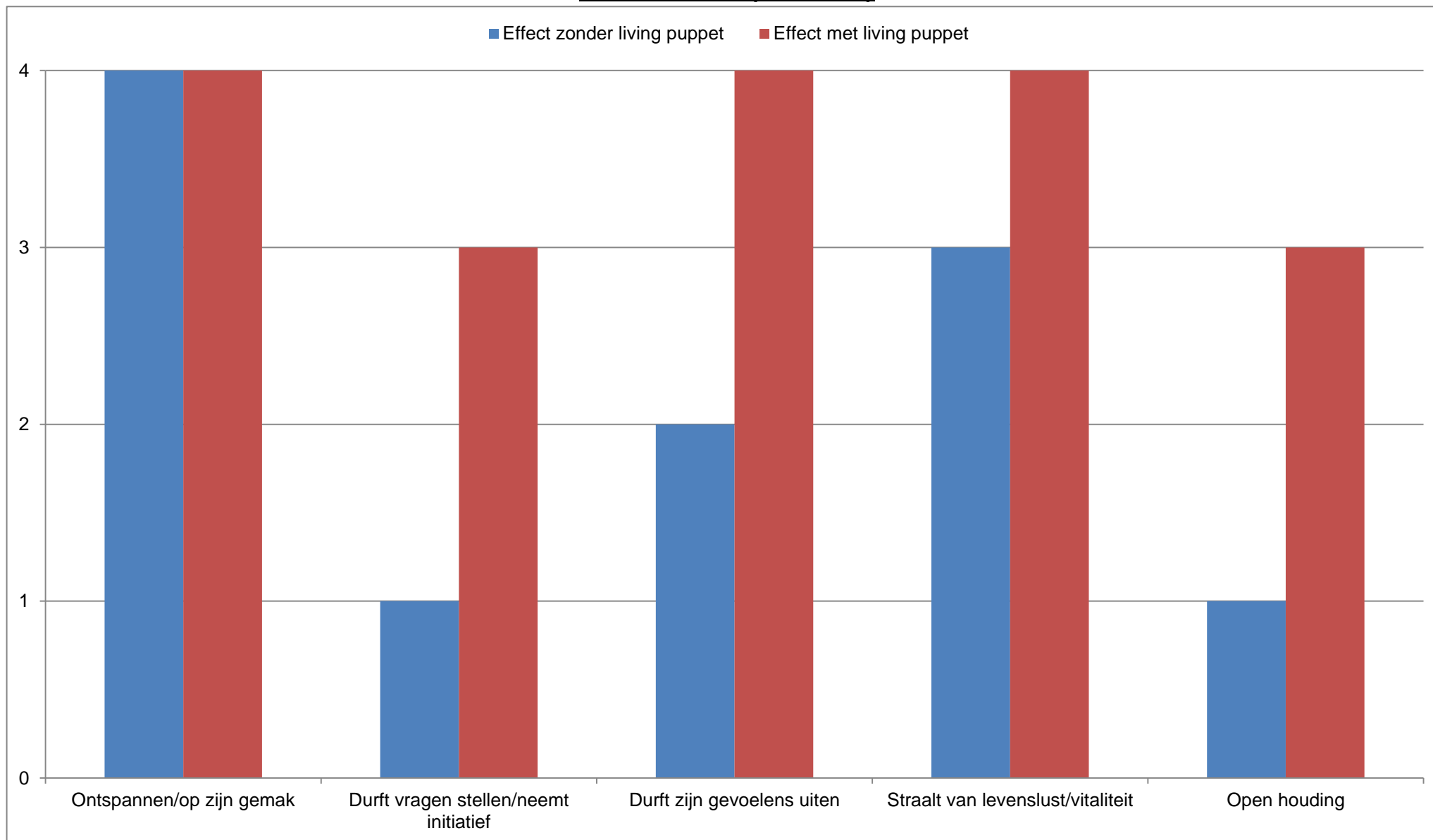
Betrokkenheid (klasgroep)

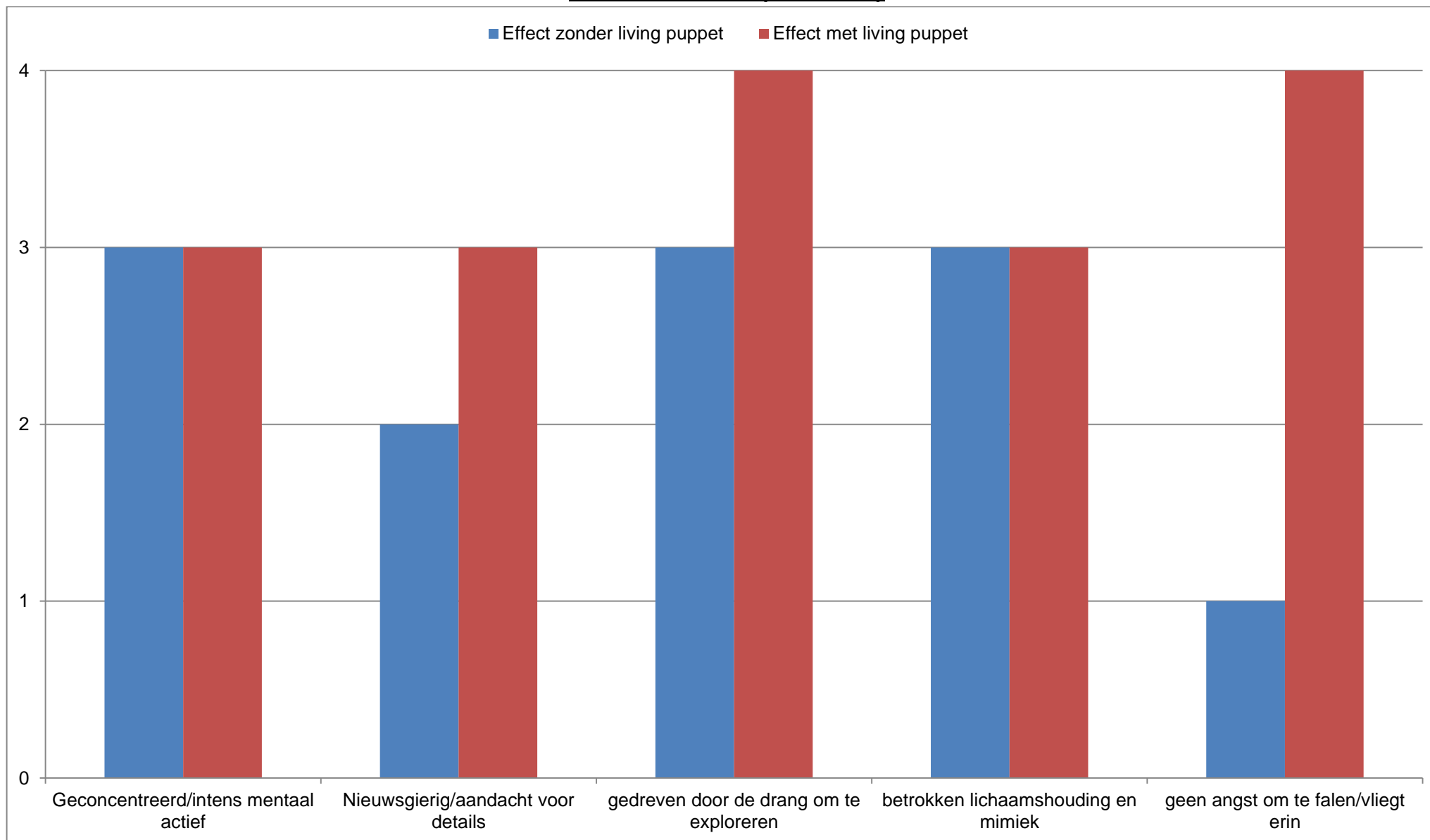
Cognitieve ontwikkeling (3 kleuters)

Welbevinden (1 kleuter)

Betrokkenheid (1 kleuter)

Activiteitenfiche zonder living puppet

Naam activiteit: **Techniekles – drijven en zinken**

Leerplandoel(en):

- **Techniek 3.3.3(5), p63**

door een technisch systeem dat ze willen ontwerpen rekening houden met aangereikte criteria: grootte, dikte, gewicht, beschikbare ruimte, hoogte, sterkte, waterdichtheid, duurzaamheid, eetbaarheid, veiligheid, prijs, hoeveelheid vereiste mankracht, transporteerbaarheid, bedienbaarheid of uitvoerbaarheid ... (ET 2.10)

- **Techniek 3.3.3(11), p64**

Na evaluatie of tussentijds evalueren, op het einde van het technisch proces, het ontwerp aanpassen

Inhoudsanalyse:

- **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
• Drijven, zinken, in, op, ...	• boot, kapitein, water, ...

- **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
• begrippen drijven en zinken	• begrippen drijven en zinken kunnen gebruiken ifv de juiste materialen	• elkaars handelingen bekijken en verwoorden • samenwerken

Concrete lesdoelen:

- **Techniek 3.3.3(5), p63**

De kleuters houden rekening met de criteria dat de boot moet blijven drijven. Hiervoor moet de boot zo goed als helemaal waterdicht zijn, een bepaalde vorm hebben VS gewicht.

- **Techniek 3.3.3(11), p64**

De kleuters testen verschillende voorwerpen uit. Als iets niet werkt dan kijken we waarom (waarom zinkt deze boot?) We gaan tussentijds evalueren en vervolgens rekening houden om het ontwerp aan te passen.

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters komen dagelijks in contact met techniek en probleemoplossend denken. We gaan hier verder op in
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters zoveel mogelijk zelf laten handelen en nadenken over het probleem
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ Van drijven naar zinken werken: bv. Een glazen pot zal even blijven drijven tot er water in komt, dan zal deze zinken
 - ✓ Laten voorspellen

Werkvorm:

- Gespreksvorm + samenwerkingsvorm
 - ✓ Gesprekken worden gevoerd d.m.v. het samenwerken: iets laten drijven/zinken

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Handelen de kleuters genoeg zelfstandig? Wordt er voldoende aan probleemoplossend denken gedaan?

materiaal:

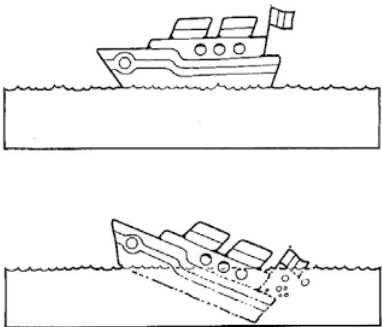
- voorwerpen drijven of zinken
- 4 bakken gevuld met water
- controlebord met controlekaarten en foto's
- potjes: slot
- 3 handdoeken op de tafels

Bronnen:

- Op voorhand uittesten
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- Leerplan van het gemeenschapsonderwijs

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p>Technoverhaal/probleem</p> <p><u>Kern:</u> • WO, TECH, 3.3.3(5), p63 De kleuters houden rekening met de criteria dat de boot moet blijven drijven. Hiervoor moet de boot zo goed als helemaal</p>	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u> De kleuters zitten in de kring. Er ligt een bak gevuld met water op de mat. Wat zouden we hiermee kunnen doen? Kleuters voorspellen</p> <p><u>Technoverhaal:</u> Hoe gaan vissers in de zee vissen? (met de boot) Een boot vaart inderdaad over de zee! Maar wat als die boot nu onderweg stuk gaat? Kleuters voorspellen. Ik heb hier enkele voorwerpen meegebracht, we gaan eens kijken of deze voorwerpen drijven of zinken.</p> <p><u>Kern:</u> De juf legt voorwerpen in de kring (veer, steen, kurk, cent (klein en groot!), ...)</p> <p><i>De cent:</i> De kleuters ervaren hier dat de grootte van de aard van het voorwerp niet zal bepalen of het</p>	<p><u>Materialen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • voorwerpen drijven of zinken • 4 bakken gevuld met water • controlebord met controlekaarten en foto's • potjes: slot • 3 handdoeken op de tafels <p>Doorheen deze activiteit worden de kleuters aangezet door het probleemoplossend denken en het</p>

<p>waterdicht zijn, een bepaalde vorm hebben VS gewicht. • WO, TECH, 3.3.3(11), p64 De kleuters testen verschillende voorwerpen uit. Als iets niet werkt dan kijken we waarom (waarom zinkt deze boot?) We gaan tussentijds evalueren en vervolgens rekening houden om het ontwerp aan te passen.</p> <p>Slot:</p>	<p><i>voorwerp zinkt of drijft</i></p> <p>Bij elk voorwerp doorlopen we de volgende stappen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een kleuter kiest een voorwerp - benoemen wat er gekozen wordt - VOORSPELLEN! Zou dit drijven of zinken? <p>Waarom denk je?</p> <ul style="list-style-type: none"> - CONTROLLEREN! Was onze voorspelling juist? <p>Wat zien we?</p> <p>Telkens als er een voorwerp getest wordt op het water noteren we de conclusie op het controlebord:</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Op het controlebord staan 2 afbeeldingen. Van elk voorwerp in de kring is een foto afgedrukt. De kleuters hangen de foto bij de juiste boot (zinken of drijven).</p> <p>Slot: Eindevaluatie: zelfstandig zoeken</p> <p>De juf heeft op 3 tafels een bak met water gelegd. Elke tafel heeft 5 voorwerpen. Elke tafel krijgt de 2 controlebeelden (hierboven) De kleuters worden in (indien mogelijk) gelijke groepjes verdeeld.</p> <p>Opdracht: Elk groepje gaat aan een tafel staan en test SAMEN in overleg de voorwerpen uit. Ze moeten deze voorwerpen telkens na de test bij de juiste controlekaart leggen. De juf komt kijken of het juist is.</p>	<p>irreversibel denken. Het is belangrijk dat de leerkracht hier alles inzet!</p> <p>Als een tafel klaar is dan drogen de kleuters hun handen af en gaan ze weer in de kring zitten.</p>
--	---	--

Reflectie: **Techniek: drijven en zinken**

Zonder living puppet

Inleiding

Op 9 maart 2016 heb ik tijdens mijn buitenlandse stage een techniekles uitgevoerd i.v.m. drijven en zinken. Met deze activiteit wil ik doelen uit de cognitieve ontwikkeling nastreven. Deze activiteit wordt nu gedaan zonder living puppet en nadien nog eens met living puppet. Zo ga ik na hoe ik met behulp van een living puppet ontwikkelingsdoelen kan nastreven.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

De kleuters voorspellen eerst welke voorwerpen zouden blijven drijven en welke voorwerpen zouden zinken. Door een technoverhaal krijgen zij meer inzicht in het probleem van drijven en zinken uit de eigen leefwereld. De kleuters kregen voorwerpen om na te gaan of deze blijven drijven of zinken. Ze controleerde hun voorspellingen a.d.h.v. een controlebord. De kleuters werden aangezet tot probleemoplossend denken.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

Mijn grote positieve ontdekking is dat de activiteit het denken van de kleuters doet ontwikkelen doordat ze eerst moeten voorspellen, nadien gaan uittesten en ten slotte gaan controleren of hun voorspellingen juist waren. De kleuters die cognitief nog niet 'sterk' staan, hebben meer problemen om zich in te leven in het technoverhaal. Zij hebben hier meer een duidelijke verhaallijn nodig.

Slot (conclusie)

Aandachtspunten/werkpunten:

De kleuters die cognitief zwakker zijn hebben nood aan een duidelijke verhaallijn die doorheen de activiteit actief wordt ingezet. Het voorspellen moet voor hun ook met concrete materialen getoond worden i.p.v. met enkel woorden.

Activiteitenfiche met living puppet

Naam activiteit: **Techniekles – drijven en zinken**

Leerplandoel(en):

• **Techniek 3.3.3(5), p63**

door een technisch systeem dat ze willen ontwerpen rekening houden met aangereikte criteria: grootte, dikte, gewicht, beschikbare ruimte, hoogte, sterkte, waterdichtheid, duurzaamheid, eetbaarheid, veiligheid, prijs, hoeveelheid vereiste mankracht, transporteerbaarheid, bedienbaarheid of uitvoerbaarheid ... (ET 2.10)

• **Techniek 3.3.3(11), p64**

Na evaluatie of tussentijds evalueren, op het einde van het technisch proces, het ontwerp aanpassen

Inhoudsanalyse:

• **Woordenschat en begrippen:**

Functionele woordenschat	Themawoordenschat
• Drijven, zinken, in, op, ...	• boot, kapitein, water, ...

• **Inhouden:**

Kennen	Kunnen	Attitude
• begrippen drijven en zinken	• begrippen drijven en zinken kunnen gebruiken ifv de juiste materialen	• elkaars handelingen bekijken en verwoorden • samenwerken

Concrete lesdoelen:

• **Techniek 3.3.3(5), p63**

De kleuters houden rekening met de criteria dat de boot moet blijven drijven. Hiervoor moet de boot zo goed als helemaal waterdicht zijn, een bepaalde vorm hebben VS gewicht.

• **Techniek 3.3.3(11), p64**

De kleuters testen verschillende voorwerpen uit. Als iets niet werkt dan kijken we waarom (waarom zinkt deze boot?) We gaan tussentijds evalueren en vervolgens rekening houden om het ontwerp aan te passen.

Beginsituatie:

- Relevante kind- en groepsinformatie in functie van gekozen doelen:
 - ✓ De kleuters komen dagelijks in contact met techniek en probleemoplossend denken. We gaan hier verder op in
- Gevolgen voor de betreffende activiteit:
 - ✓ Kleuters zoveel mogelijk zelf laten handelen en nadenken over het probleem
- Extra differentiatiemogelijkheden:
 - ✓ Van drijven naar zinken werken: bv. Een glazen pot zal even blijven drijven tot er water in komt, dan zal deze zinken
 - ✓ Laten voorspellen

Werkvorm:

- Gespreksworm + samenwerkingsvorm
 - ✓ Gesprekken worden gevoerd d.m.v. het samenwerken: iets laten drijven/zinken

Observatie en bijsturing:

- Aandachtspunten voor observatie bij betreffende activiteit:
 - ✓ Handelen de kleuters genoeg zelfstandig? Wordt er voldoende aan probleemoplossend denken gedaan?

materiaal:

- voorwerpen drijven of zinken
- 4 bakken gevuld met water
- controlebord met controlekaarten en foto's
- potjes: slot
- 3 handdoeken op de tafels

Bronnen:

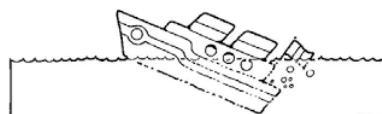
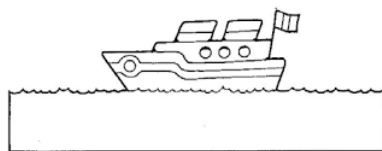
- Op voorhand uittesten
- Mentor (advies/tips/beginsituatie/...)
- Leerplan van het gemeenschapsonderwijs

Lesverloop:

Wat wil ik bereiken?	Wat gaan we doen?	Wat mag ik niet vergeten? Wat heb ik nodig?
Lesfasen en concrete doelstellingen	Lesverloop	Bijkomende aandachtspunten inzake organisatie, wenken, materialen
<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u></p> <p>Technoverhaal/probleem</p> <p><u>Kern:</u> <ul style="list-style-type: none"> • WO, TECH, 3.3.3(5), p63 De kleuters houden rekening met de criteria dat de boot moet blijven drijven. Hiervoor moet de boot zo goed als helemaal waterdicht zijn, een bepaalde vorm hebben VS gewicht. • WO, TECH, 3.3.3(11), p64 De kleuters testen verschillende voorwerpen uit. Als iets niet werkt dan kijken we waarom (waarom zinkt deze boot?) We gaan tussentijds evalueren en vervolgens rekening </p>	<p><u>Sfeerschepping/inleiding:</u> De kleuters zitten in de kring. Er ligt een bak gevuld met water op de mat. Wat zouden we hiermee kunnen doen? Kleuters voorspellen</p> <p>Technoverhaal: LOUIS: ik wil tijdens de vakantie naar zee. Ik wil graag eens gaan varen. Met wat kan ik gaan varen? Kleuters reageren: met een boot LOUIS: Maar wat als die boot nu onderweg stuk gaat? Kleuters voorspellen: zinken LOUIS: daar ben ik toch wel bang voor hoor!</p> <p>LKR: wij kunnen LOUIS misschien gerust stellen met een proefje te doen rond drijven en zinken! Ik heb hier enkele voorwerpen meegebracht, we gaan eens kijken of deze voorwerpen op het water blijven drijven of naar de bodem zinken.</p> <p><u>Kern:</u> De juf legt voorwerpen in de kring (veer, steen, kurk, cent (klein en groot!), ...)</p> <p><i>De cent:</i> <i>De kleuters ervaren hier dat de grootte van de aard van het voorwerp niet zal bepalen of het voorwerp zinkt of drijft</i></p> <p>Bij elk voorwerp doorlopen we de volgende stappen: - een kleuter kiest een voorwerp - benoemen wat er gekozen wordt - VOORSPELLEN! Zou dit drijven of zinken? Waarom denk je? - CONTROLLEREN! Was onze voorspelling juist? Wat zien we?</p>	<p><u>Materialen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • voorwerpen drijven of zinken • 4 bakken gevuld met water • controlebord met controlekaarten en foto's • potjes: slot • 3 handdoeken op de tafels <p>Doorheen deze activiteit worden de kleuters aangezet door het probleemoplossend denken en het irreversibel denken. Het is belangrijk dat de leerkracht hier alles inzet!</p>

houden om het ontwerp aan te passen.

Telkens als er een voorwerp getest wordt op het water noteren we de conclusie op het controlebord:

Op het controlebord staan 2 afbeeldingen. Van elk voorwerp in de kring is een foto afgedrukt. De kleuters hangen de foto bij de juiste boot (zinken of drijven).

Slot:

Slot:

Eindevaluatie: zelfstandig zoeken

De juf heeft op 3 tafels een bak met water gelegd.

Elke tafel heeft 5 voorwerpen.

Elke tafel krijgt de 2 controlebeelden (hierboven)

De kleuters worden in (indien mogelijk) gelijke groepjes verdeeld.

Opdracht:

Elk groepje gaat aan een tafel staan en test SAMEN in overleg de voorwerpen uit. Ze moeten deze voorwerpen telkens na de test bij de juiste controlekaart leggen. De juf komt kijken of het juist is.

Als een tafel klaar is dan drogen de kleuters hun handen af en gaan ze weer in de kring zitten.

Ze vertellen dan hun werkwijze en conclusie aan Louis (irreversibel denken)

	<p><u>Indien mogelijk:</u> Wij hebben samen een boot geknutseld voor Louis. De kleuters hebben zelf nagedacht over bruikbare materialen en wat we precies nodig hebben om de boot waterdicht te maken (probleemoplossend denken). We zijn nadien de boot gaan uittesten op het vijvertje aan de school.</p>	
--	--	--

Reflectie: **Techiek: drijven en zinken**

Met living puppet

Inleiding

Op 21 april 2016 heb ik de techniekles opnieuw uitgevoerd maar dan met behulp van de living puppet. De living puppet gebruik ik tijdens de activiteit als meerwaarde om doelen na te streven uit de cognitieve ontwikkeling.

Midden

Terugblikken (wat gebeurde er concreet)

Louis vertelde een verhaaltje om de kleuters aan te zetten tot denken.

Hij is toch wel een beetje bang dat zijn boot gaat zinken. De kleuters gaan hem met proefjes geruststellen.

De kleuters doen de proefjes door eerst te voorspellen wat er zou gebeuren, nadien door uit te testen om ten slotte te kunnen controleren of hun voorspellingen juist waren. De kleuters waren erg geconcentreerd en communiceerde steeds met Louis over de verschillende handelingen.

We hebben samen ook een boot gebouwd voor Louis die wou gaan varen. De kleuters hebben zelfs nagedacht welke materialen we konden gebruiken en wat we precies nodig hebben om de boot waterdicht te maken.

Fase 3: Bewustwording van essentiële aspecten

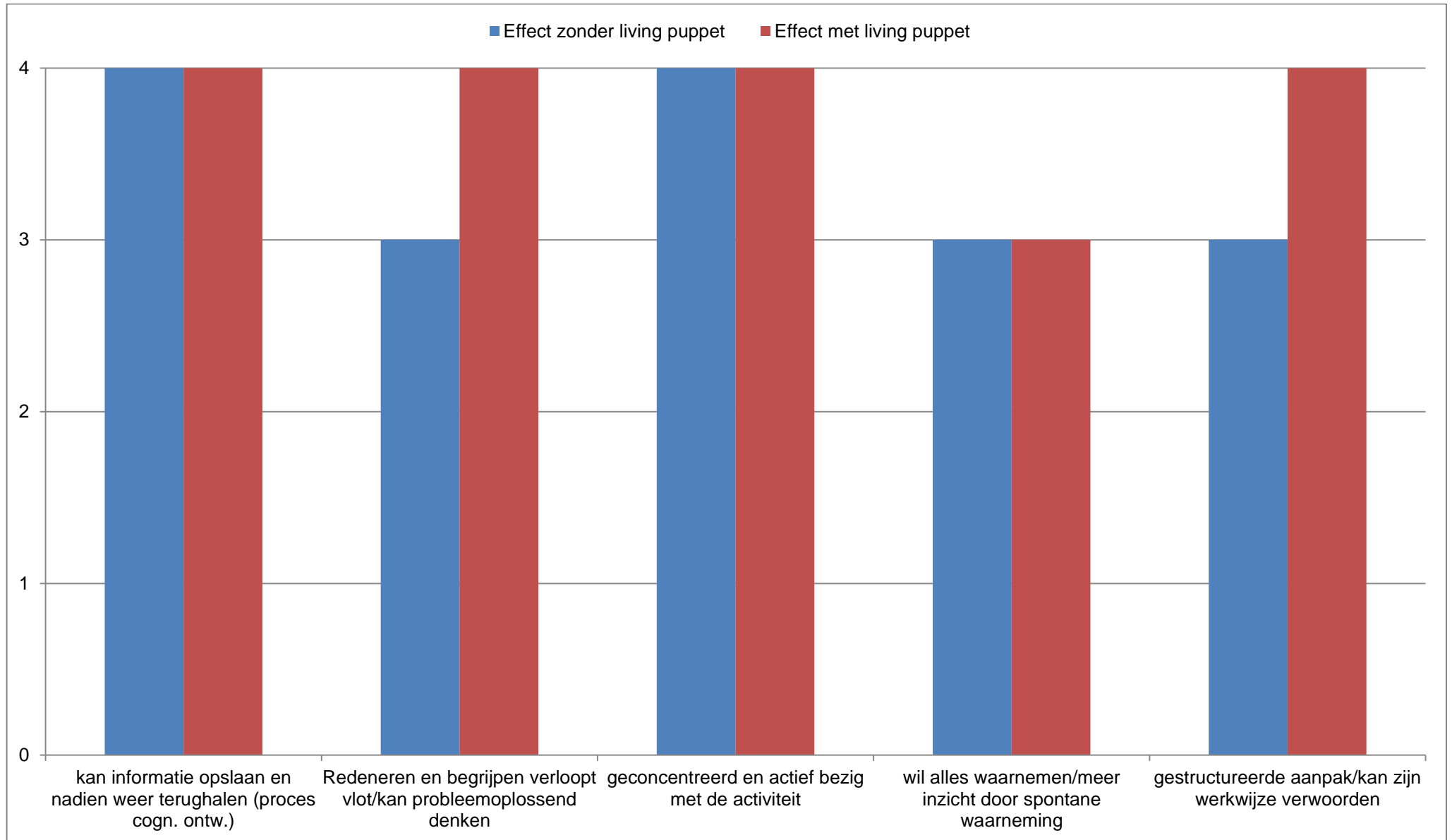
De kleuters deden hier nu ook aan irreversibel denken door hun werkwijze en conclusie aan Louis te vertellen. De kleuters die cognitief nog zwak zijn hebben hier veel meer denkkansen gekregen dankzij Louis. Louis stelde ook vragen op niveau van de kleuters (er werd gedifferentieerd op niveau van de kleuters!)

Slot (conclusie)

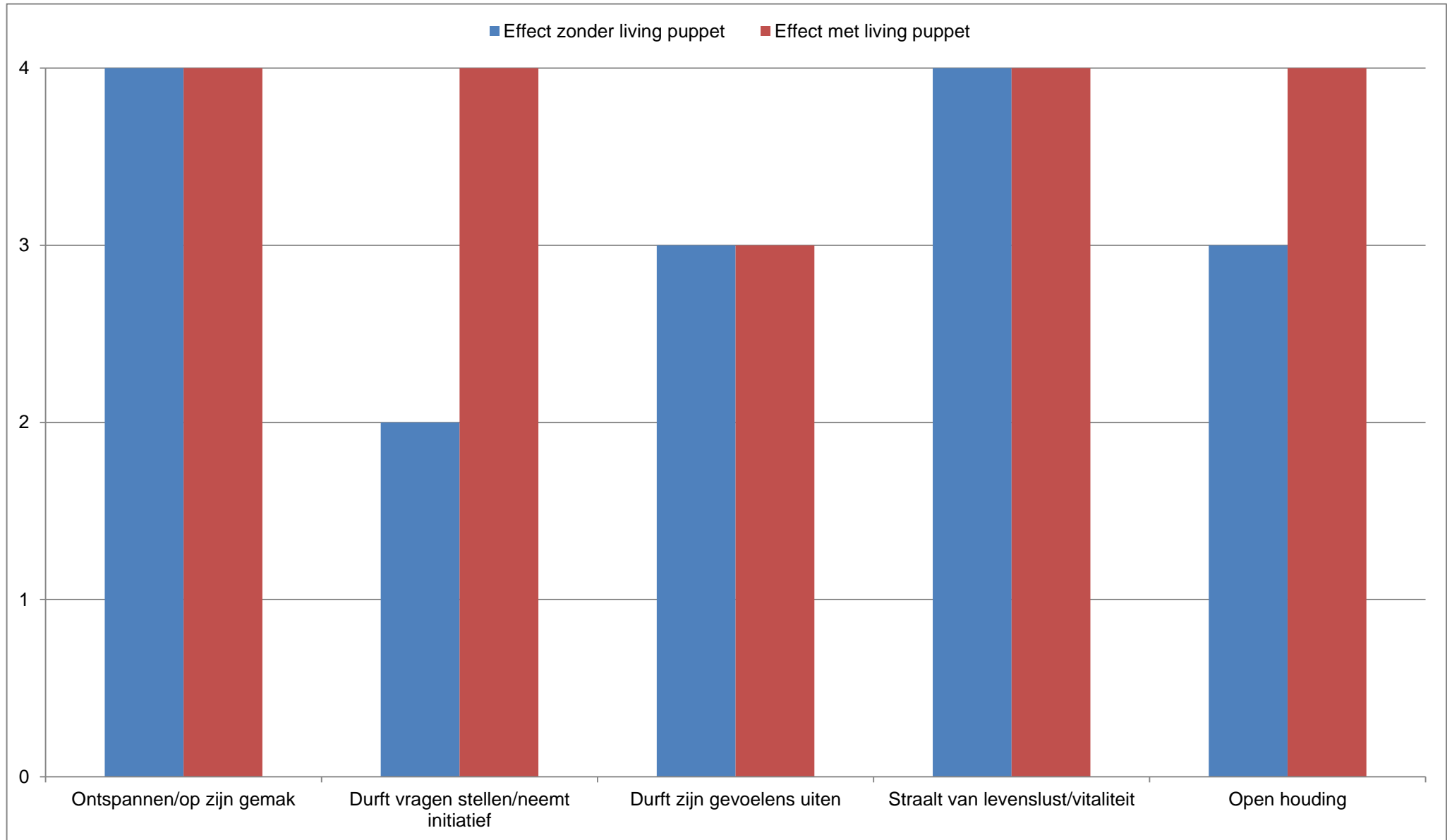
Aandachtspunten/werkpunten:

Het is belangrijk dat we de handpop inzetten om op niveau van de kleuters te werken. We kunnen zo differentiëren op maat. De living puppet is een leeftijdsgenootje en denkt dus net zoals hen. Hierdoor kunnen we veel meer bereiken.

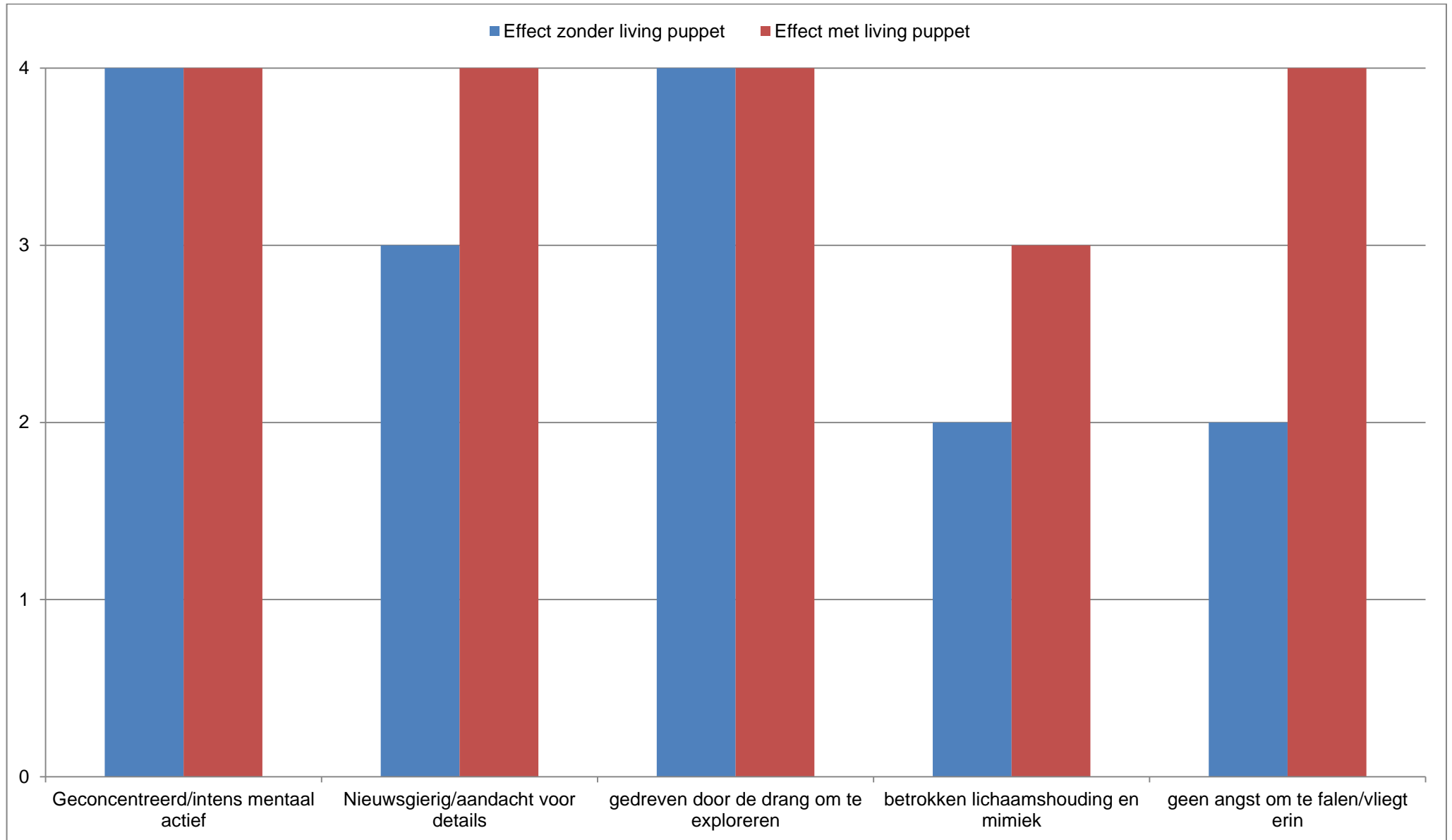
Cognitieve ontwikkeling (klasgroep)

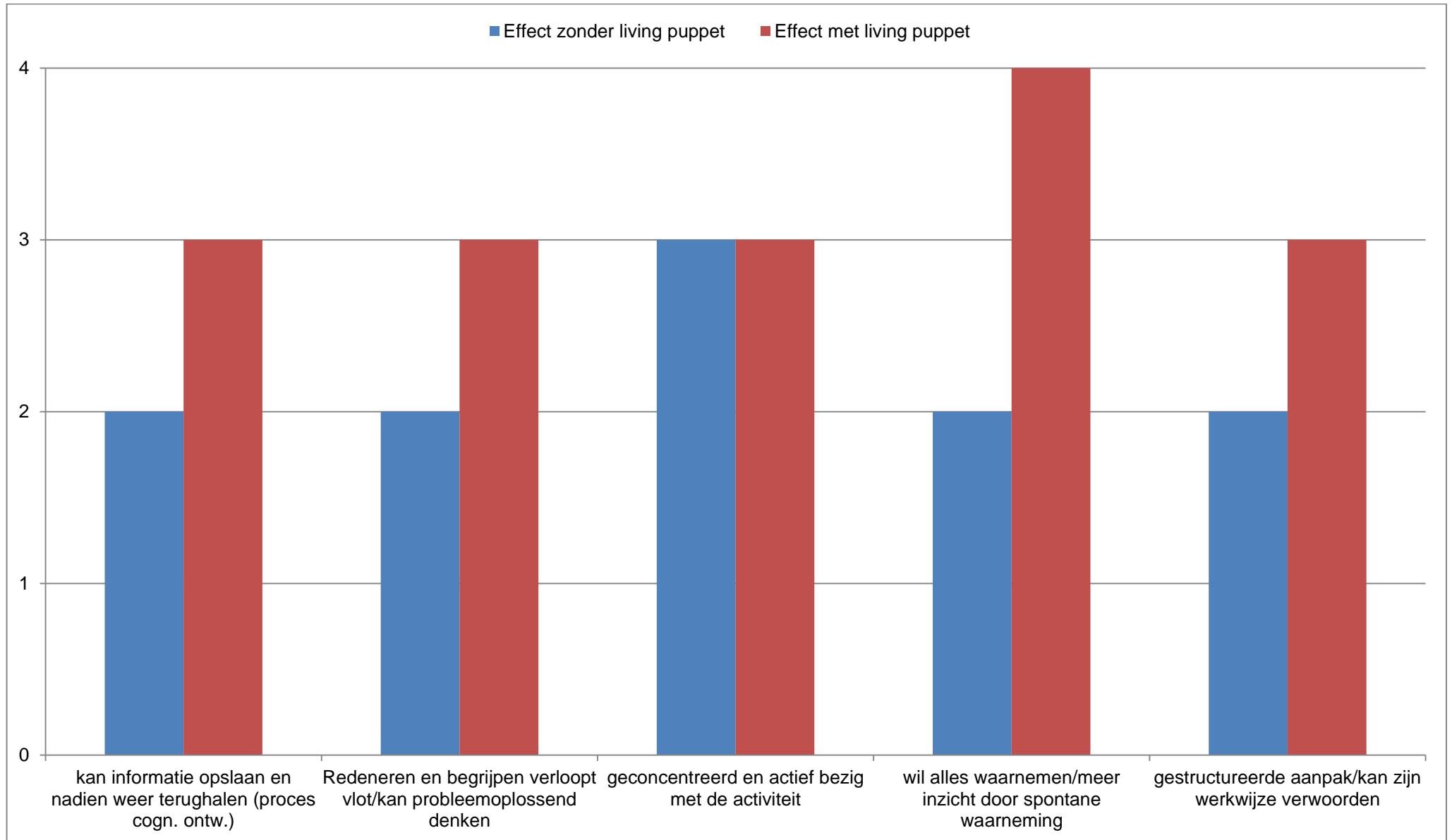
Welbevinden (klasgroep)

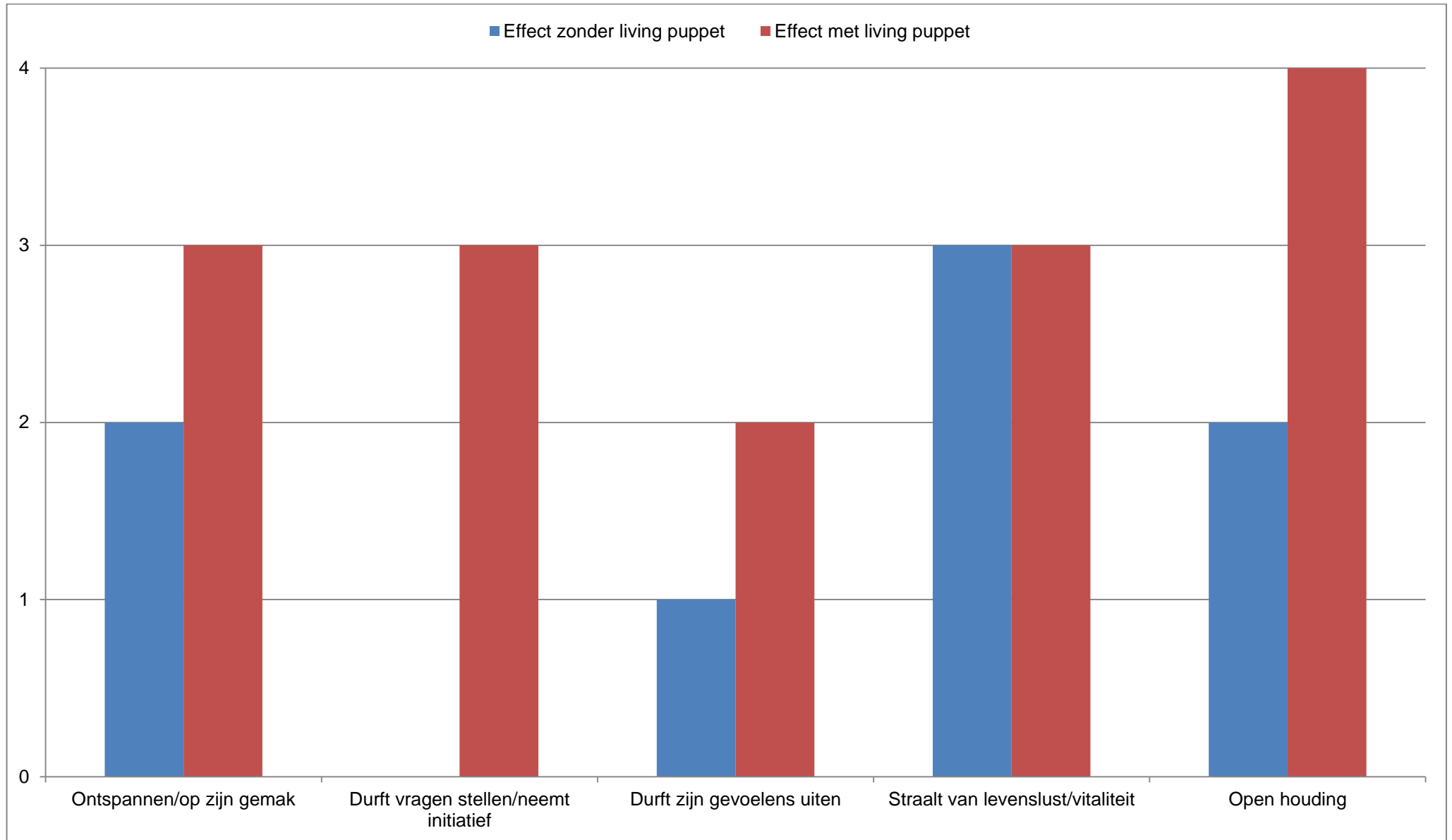
Betrokkenheid (klasgroep)

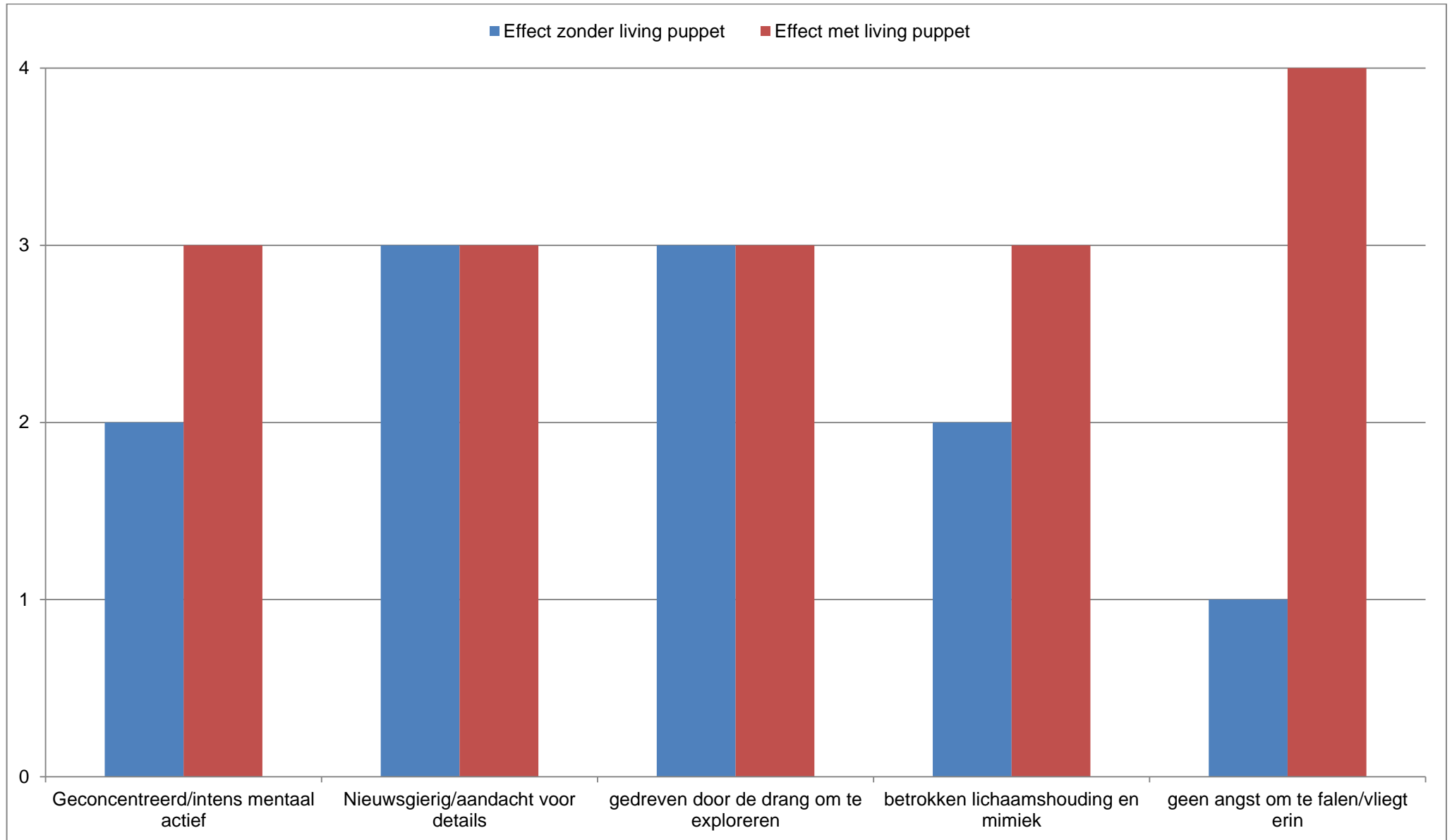
Cognitieve ontwikkeling (3 kleuters)

Welbevinden (1 kleuter)

Betrokkenheid (1 kleuter)

6. Conclusie

Vanuit het onderzoek concludeer ik dat de living puppet inderdaad een meerwaarde is om ontwikkelingsdoelen te stimuleren. Ik ben mij er meer bewust van geworden wat de living puppet als bijdrage kan bieden voor de taalontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling. De handpop biedt een grote meerwaarde aan de ontwikkeling van de spreek- en taalvaardigheid omdat kinderen zich veiliger voelen in het bijzijn van de handpop. Daardoor gaan ze makkelijker tot spreken komen. De openheid van het kind wordt hierdoor gestimuleerd. De handpop zet de kinderen ook aan tot het denken en het 'samen' ontdekken van de wereld.

De handpop wordt functioneel ingezet. Dit wil zeggen dat de handpop een bepaalde functie krijgt om ontwikkelingsdoelen te kunnen realiseren. Wanneer je een activiteit geeft om de taal te ontwikkelen gaat de handpop een communicatieve functie krijgen. De handpop treedt in interactie met de kinderen en de leerkracht. Wanneer je meer naar het sociaal-emotioneel doel wilt werken, ga je met de handpop inspelen op de belevingswereld en leefwereld van het kind. De handpop is een leeftijdsgenootje dat met dezelfde emoties te kampen heeft als hen. Via de handpop kan je de kinderen vertrouwen geven en meer gevoelens losmaken. De cognitieve ontwikkeling wordt gestimuleerd doordat de handpop de wereld samen met de kleuters steeds meer gaat begrijpen. Interesse in oorzaak en gevolg (het nieuwsgierige) is een belangrijk aspect. Het probleemoplossend denken wordt gestimuleerd. Dankzij de omgang met leeftijdsgenoten en de handpop wordt het kind minder egocentrisch.

In de onderwijsleersituatie heeft de handpop een meerwaarde omdat kinderen makkelijker tegen de handpop kunnen praten, omdat de handpop geen opvoeder is. De pop is een kind onder kinderen en wil net zoals de kinderen zelf ook leren. Zo gaan ook teruggetrokken kinderen zich beter voelen en meer kansen krijgen om zich te uiten.

Ik heb gemerkt dat de living puppet zorgt voor meer reactie en een hogere betrokkenheid met als gevolg dat er meer kansen voor aansluiting zijn en ook meer kansen voor ontwikkeling ontstaan.

Er zijn een aantal aandachtspunten voor het correct gebruiken van een handpop in de klas. Voor optimaal gebruik moet je rekening houden met deze aandachtspunten.

Ook kunnen er valkuilen zijn bij het gebruik van een handpop in de klas. Zo is het dus mogelijk dat er kinderen zijn die bang zijn van de pop of dat de afleiding zo groot is dat alle aandacht naar het staren gaat. Zo wordt er bijvoorbeeld afgeraden om een pop met felle blauwe ogen te gebruiken omdat dit kan afschrikken of net enorm kan afleiden omdat ze dit mooi vinden. Een valkuil voor de leerkracht zelf is dat de pop de rol van de opvoeder niet mag overnemen. De leerkracht mag ook niet vergeten dat de pop een leeftijdsgenootje is van de kleuters en dat de pop net zoals hen de wereld rondom hem wil ontdekken.

Ik heb een ideeën bundel uitgewerkt als output van mijn onderzoek waarin de introductie van de living puppet staat omschreven en waarin de werkwijze beschreven wordt hoe je met behulp van de living puppet, de taalontwikkeling, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de

cognitieve ontwikkeling kan stimuleren. In deze ideeënbundel staan ook enkele activiteiten m.b.t. deze ontwikkelingsgebieden die je als leerkracht kan gebruiken in de klas als je deze wilt uitvoeren met de living puppet

Voor duurzaam gebruik van een handpop in de klas is het belangrijk dat deze consequent ingezet wordt tijdens verschillende activiteiten en hoekenwerking. Enkel zo kunnen de kleuters een relatie ontwikkelen met de handpop.

Ik hoop met deze ideeënbundel de doeltreffendheid en de werkwijze van de living puppet voldoende aangebracht te hebben zodat de living puppet optimaal en duurzaam geïmplementeerd kan worden in de kleuterklas.

Literatuurlijst

- De ontwikkeling en groei van een kind.* (2007). Opgehaald van kleinkind:
<http://www.kleinkind.be/webpaginas/Groei%20en%20ontwikkeling%20van%20een%20kind/Positief%20stimuleren%20en%20opvoeden/Klaspop.html>
- Werken aan een positief en veilig klasklimaat.* (2007). Opgehaald van Steunpunt diversiteit en leren:
<http://diversiteitinactie.be/sites/default/files/11%20werkenaaneenveiligenpositiefklasklimaat%20SDL.pdf>
- Interactief taalonderwijs.* (2010). Opgehaald van Educatie en school: <http://educatie-en-school.infonu.nl/methodiek/60740-interactief-taalonderwijs.html>
- Alkema, E. (2006). *Meer dan onderwijs.* Gorcum.
- CLIL. (sd). Opgehaald van Onderwijs en vorming: <http://ond.vlaanderen.be/clil/>
- Ervaringsgericht onderwijs.* (sd). Opgehaald van Cego:
<https://vorming.cego.be/downloads/downloads-per-thema/welbevinden>
- Eva Kyndt, K. S. (2010). *Groot worden.* Leuven: Lannoo.
- Flon Flon.* (sd). Opgehaald van OH là là: http://www.vaninmethodes.be/cms_master/ohlala/default.asp?WebpageId=1052
- Laevers, F., & Peeters, A. (1994). *De leuvense betrokkenheidsschaal voor leerlingen.* Cego Publishers.
- Living puppets and hand puppets.* (sd). Opgehaald van Sign language for kids:
<https://bslforkids.wordpress.com/tag/living-puppet/>
- Lucas, G. (2016). *What works in education.* Opgehaald van Edutopia:
<http://www.edutopia.org/topic/maker-education>
- Meurs, H. (2004). *De handpop en de praktijk.* Opgehaald van handpop.nl:
<http://www.handpop.nl/de-handpop-en-de-praktijk/>
- Meurs, H. (2004). *Menspoppen.* Opgehaald van handpoppen.nl: <http://www.handpoppen.nl/alle-handpoppen/menspoppen-65-cm/>
- Meurs, H. (2007). *De handpop en de praktijk.* Opgehaald van Handpop.nl:
<http://www.handpop.nl/de-handpop-en-de-praktijk/>
- Meurs, H. (2012). *De handpop als pedagogisch hulpmiddel voor ieder kind een vriendje.* Wonderbaarlijke Spiegels.
- Pistache.* (sd). Opgehaald van educatief diekeure: <http://www.educatief.diekeure.be/pistache>
- Pollefliet, L. (2014). *Schrijven: van verslag tot eindwerk do's & dont's.* Gent: Academia press.

Reflectiecirkel van Korthagen. (sd). Opgehaald van Studielicht:
<http://www.arteveldehogeschool.be/studielicht/node/95>

Stuyvaert, H. (2010). *De magische kracht van poppen.* Abimo.

Taalsensibilisering en taalinitiatie. (sd). Opgehaald van Ici-info: <http://www.lci-info.com/nl/taalinitiatie/taalinitiatietaalsensibilisering.pdf>

Bijlagen

Observatielijst met algemene doelen

TAALONTWIKKELING

Observaties m.b.t. taalontwikkeling						
	-2	-1	0	+1	+2	
Het kind neemt niet echt deel aan het gesprek tussen de kinderen en de leerkracht. Hij spreekt enkel wanneer het gevraagd wordt.						Het kind luistert naar de leerkracht en naar andere kinderen, spreekt spontaan en kan zich inleven in de boodschap
Het kind beleeft geen plezier aan het luisteren en spreken. Hij doet het enkel op vraag van de leerkracht en zelfs dan merken we aan zijn lichaamshouding en mimiek dat hij het niet leuk vindt						Het kind beleeft plezier aan het luisteren en spreken (hij doet het spontaan zonder vraag van de leerkracht, met een lach, meerdere keren, ...)
Het kind treedt niet in communicatie met de leerkracht of andere kinderen/living puppet. Hij geeft geen reactie op wat er gezegd wordt.						Het kind treedt in communicatie op met de leerkracht en de andere kinderen/living puppet (reageert op wat er gezegd wordt)
Het kind begrijpt de instructies niet zo goed en kan deze niet correct uitvoeren						Het kind begrijpt instructies waarbij gevraagd wordt al dan niet mondeling te handelen en voert deze uit
Het kind heeft moeite om zijn gevoelens en verlangens op een persoonlijke manier uit te drukken. Hij is niet open over zijn gevoelens of heeft moeite met deze correct uit te drukken						Het kind kan zijn eigen gevoelens en verlangens op een persoonlijke manier uitdrukken (horizontale samenhang met sociaal-emotionele ontwikkeling)
Welbevinden						
Het kind is gespannen doorheen de activiteit. Hij voelt zich ongemakkelijk, hij is onrustig						Het kind is ontspannen doorheen de activiteit. Hij voelt zich op zijn gemak, hij is rustig
Het kind durft geen vragen te stellen, hij blijft teruggetrokken en is bang om beschaamd te worden door reacties van anderen						Het kind durft vragen te stellen, hij neemt initiatief en is niet bang voor de reactie van anderen
Het kind vertelt niet over zijn gevoelens en klapt dicht als we er in groep over praten						Het kind durft zijn gevoelens te uiten en deze te verwoorden
Het kind toont weinig vitaliteit. Zijn lichaamshouding is ineengezakt met hangende schouders. Zijn gelaat is niet expressief						Het kind straalt van levenslust: de blik is levendig en het gelaat is expressief. De lichaamshouding is opgericht, ruimte innemend

Observatielijst met algemene doelen

Het kind heeft een gesloten houding. Hij reageert afwerend en is moeilijk aan te spreken. Hij heeft geen tot weinig contact met anderen en voelt zich ongemakkelijk met de aandacht die hij krijgt.						Het kind heeft een open houding. Hij reageert ontvankelijk, aanspreekbaar en spontaan. Contact met anderen verloopt vlot en geeft voldoening. Het kind is blij met de aandacht die hij krijgt.
Betrokkenheid						
Het kind is niet geconcentreerd doorheen de activiteit, hij is vaak met andere dingen bezig en vertoont geen nieuwsgierig gedrag						Het kind is geconcentreerd doorheen de activiteit, hij is niet met andere dingen bezig. Hij vertoont nieuwsgierig gedrag. Hij is intens mentaal actief
Het kind werkt/reageert oppervlakkig. Neemt het globale waar en is daarmee voldaan.						Het kind heeft aandacht voor details, precisie en doorgronde waarneming
Het kind vraagt naar meer, naar het hoe en wat. Het kind wil antwoorden op allerlei vragen						Het kind is gedreven door de drang om te exploreren
Het gedrag en de gelaatsuitdrukking van het kind toont aan dat het kind niet betrokken is: ogen draaien weg, begint te bewegen, mond beweegt alsof hij tegen zichzelf praat/zingt/...						Het gedrag en de gelaatsuitdrukking van het kind toont aan dat het kind erg betrokken is: ogen gericht op actie, zit stil, mond valt soms open, staart soms, ...
Het kind laat het koud of hij mag antwoorden of iets mag uitvoeren. Hij is niet geboeid en houdt zich liever bezig met iets anders.						Het kind 'vliegt erin' en heeft geen angst om te falen. Hij probeert liever dan dat hij het niet kan doen. Hij is zo geboeid dat hij alles wil uitvoeren of dat hij altijd wil antwoorden

Observatielijst met algemene doelen

SOCIAAL-EMOTIONELE ONTWIKKELING

Observaties m.b.t. sociaal-emotionele ontwikkeling						
	-2	-1	0	+1	+2	
Het kind durft geen vragen te stellen. Hij probeert het liever zelf dan dat hij iets moet vragen aan anderen						Het kind vraagt spontaan om hulp en stelt vragen om informatie in te winnen
Het kind vertelt niet spontaan over zijn persoonlijke gebeurtenissen. Hij kan zich niet inleven in de boodschap.						Het kind kan zich inleven in de boodschap en vertelt spontaan over de eigen leefwereld
Het kind kan zijn gevoelens en verlangens niet op een persoonlijke manier uitdrukken. Hij is teruggetrokken en vertelt niet spontaan over zijn gevoelens						Het kind kan zijn eigen gevoelens en verlangens op een persoonlijke manier uitdrukken
Het kind zegt zijn mening niet en zal zijn standpunt niet verduidelijken. Hij zegt wat de meerderheid zegt.						Het kind durft zijn eigen mening te geven en zijn standpunt te verduidelijken. Hij kan de mening van anderen erkennen en erop reageren
Het kind heeft moeite om samen te werken en respect te tonen voor verschillen. Zijn werkhouding is eerder negatief.						Het kind kan conflict loos samenwerken met anderen. Hij heeft respect voor verschillen en heeft een goede werkhouding
Welbevinden						
Het kind is gespannen doorheen de activiteit. Hij voelt zich ongemakkelijk, hij is onrustig						Het kind is ontspannen doorheen de activiteit. Hij voelt zich op zijn gemak, hij is rustig
Het kind durft geen vragen te stellen, hij blijft teruggetrokken en is bang om beschaamd te worden door reacties van anderen						Het kind durft vragen te stellen, hij neemt initiatief en is niet bang voor de reactie van anderen
Het kind vertelt niet over zijn gevoelens en klapt dicht als we er in groep over praten						Het kind durft zijn gevoelens te uiten en deze te verwoorden
Het kind toont weinig vitaliteit. Zijn lichaamshouding is ineengezakt met hangende schouders. Zijn gelaat is niet expressief						Het kind straalt van levenslust: de blik is levendig en het gelaat is expressief. De lichaamshouding is opgericht, ruimte innemend
Het kind heeft een gesloten houding. Hij reageert afwerend en is moeilijk aan te spreken. Hij heeft geen tot weinig contact met anderen en voelt zich ongemakkelijk met de aandacht die hij krijgt.						Het kind heeft een open houding. Hij reageert ontvankelijk, aanspreekbaar en spontaan. Contact met anderen verloopt vlot en geeft voldoening. Het kind is blij met de aandacht die hij krijgt.

Observatielijst met algemene doelen

Betrokkenheid						
Het kind is niet geconcentreerd doorheen de activiteit, hij is vaak met andere dingen bezig en vertoont geen nieuwsgierig gedrag						Het kind is geconcentreerd doorheen de activiteit, hij is niet met andere dingen bezig. Hij vertoont nieuwsgierig gedrag. Hij is intens mentaal actief
Het kind werkt/reageert oppervlakkig. Neemt het globale waar en is daarmee voldaan.						Het kind heeft aandacht voor details, precisie en doorgronde waarneming
Het kind vraagt naar meer, naar het hoe en wat. Het kind wil antwoorden op allerlei vragen						Het kind is gedreven door de drang om te exploreren
Het gedrag en de gelaatsuitdrukking van het kind toont aan dat het kind niet betrokken is: ogen draaien weg, begint te bewegen, mond beweegt alsof hij tegen zichzelf praat/zingt/...						Het gedrag en de gelaatsuitdrukking van het kind toont aan dat het kind erg betrokken is: ogen gericht op actie, zit stil, mond valt soms open, staart soms, ...
Het kind laat het koud of hij mag antwoorden of iets mag uitvoeren. Hij is niet geboeid en houdt zich liever bezig met iets anders.						Het kind 'vliegt erin' en heeft geen angst om te falen. Hij probeert liever dan dat hij het niet kan doen. Hij is zo geboeid dat hij alles wil uitvoeren of dat hij altijd wil antwoorden

Observatielijst met algemene doelen

COGNITIEVE ONTWIKKELING

Observaties m.b.t. cognitieve ontwikkeling						
	-2	-1	0	+1	+2	
Het kind heeft moeite met het terughalen (en dus ook het opslaan) van gebeurtenissen uit het verleden						Het kind kan informatie opslaan in zijn geheugen en het nadien weer terughalen (proces van cognitieve ontw.)
Het kind heeft moeite met logisch redeneren en het begrijpen. Probleemoplossend denken verloopt moeizaam.						Het redeneren en begrijpen verloopt vlot bij het kind. Het probleemoplossend denken is hier een element van.
Het kind heeft moeite met duurzame concentratie.						Het kind is geconcentreerd bezig met de activiteit
Het kind heeft geen waarnemingsdrang. Zijn gedrag is eerder passief						Het kind wil alles waarnemen. Hij krijgt meer inzicht door spontane waarneming
Wanneer het kind iets doet of zegt kan hij niet verwoorden waarom hij dit doet of zegt. Zijn werkwijze verwoorden is moeilijk voor hem						Het kind heeft een gestructureerde aanpak in wat hij doet en kan zijn werkwijze verwoorden
Welbevinden						
Het kind is gespannen doorheen de activiteit. Hij voelt zich ongemakkelijk, hij is onrustig						Het kind is ontspannen doorheen de activiteit. Hij voelt zich op zijn gemak, hij is rustig
Het kind durft geen vragen te stellen, hij blijft teruggetrokken en is bang om beschaamd te worden door reacties van anderen						Het kind durft vragen te stellen, hij neemt initiatief en is niet bang voor de reactie van anderen
Het kind vertelt niet over zijn gevoelens en klapt dicht als we er in groep over praten						Het kind durft zijn gevoelens te uiten en deze te verwoorden
Het kind toont weinig vitaliteit. Zijn lichaamshouding is ineengezakt met hangende schouders. Zijn gelaat is niet expressief						Het kind straalt van levenslust: de blik is levendig en het gelaat is expressief. De lichaamshouding is opgericht, ruimte innemend
Het kind heeft een gesloten houding. Hij reageert afwerend en is moeilijk aan te spreken. Hij heeft geen tot weinig contact met anderen en voelt zich ongemakkelijk met de aandacht die hij krijgt.						Het kind heeft een open houding. Hij reageert ontvankelijk, aanspreekbaar en spontaan. Contact met anderen verloopt vlot en geeft voldoening. Het kind is blij met de aandacht die hij krijgt.
Betrokkenheid						
Het kind is niet geconcentreerd doorheen de activiteit, hij is vaak met andere dingen bezig en vertoont geen nieuwsgierig gedrag						Het kind is geconcentreerd doorheen de activiteit, hij is niet met andere dingen bezig. Hij vertoont nieuwsgierig gedrag. Hij is intens mentaal actief

Observatielijst met algemene doelen

Het kind werkt/reageert oppervlakkig. Neemt het globale waar en is daarmee voldaan.						Het kind heeft aandacht voor details, precisie en doorgronde waarneming
Het kind vraagt naar meer, naar het hoe en wat. Het kind wil antwoorden op allerlei vragen						Het kind is gedreven door de drang om te exploreren
Het gedrag en de gelaatsuitdrukking van het kind toont aan dat het kind niet betrokken is: ogen draaien weg, begint te bewegen, mond beweegt alsof hij tegen zichzelf praat/zingt/...						Het gedrag en de gelaatsuitdrukking van het kind toont aan dat het kind erg betrokken is: ogen gericht op actie, zit stil, mond valt soms open, staart soms, ...
Het kind laat het koud of hij mag antwoorden of iets mag uitvoeren. Hij is niet geboeid en houdt zich liever bezig met iets anders.						Het kind 'vliegt erin' en heeft geen angst om te falen. Hij probeert liever dan dat hij het niet kan doen. Hij is zo geboeid dat hij alles wil uitvoeren of dat hij altijd wil antwoorden